

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)
TUTANAK DERGİSİ**

**22'nci Toplantı
6 Ekim 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

I.- Komisyon Başkanı Öznur Çalık'ın, Komisyon gündemine ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

I.- Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun, toplumda şiddete, kadına yönelik şiddete yol açan psikolojik nedenler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Psikolog Gökhan Çınar'ın, genel olarak şiddetin ve kadına yönelik şiddetin psikolojik nedenleri ve şiddetin önlenmesine yönelik çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Av. Dr. Rezan Epözdemir'in, kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuatta ve uygulamada yaşanan hukuki sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu, Psikolog Gökhan Çınar ve Av. Dr. Rezan Epözdemir tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

**22'nci Toplantı
6 Ekim 2021 Çarşamba**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 14.03'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Öznur Çalık, Komisyon gündemine ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi hususunda yapılan çalışmalara ilişkin açıklama yaptı.

Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu tarafından, toplumda şiddete, kadına yönelik şiddete yol açan psikolojik nedenler ve çözüm önerileri;

Psikolog Gökhan Çınar tarafından, genel olarak şiddetin ve kadına yönelik şiddetin psikolojik nedenleri ve şiddetin önlenmesine yönelik çözüm önerileri;

Av. Dr. Rezan Epözdemir tarafından, kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuatta ve uygulamada yaşanan hukuki sorunlar ve çözüm önerileri;

Hakkında sunum yapıldı.

Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu, Psikolog Gökhan Çınar ve Av. Dr. Rezan Epözdemir tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.52'de toplantıya son verildi.

6 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Toplantı yeter sayımız var.

Komisyonumuzun 22’nci Toplantısını açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Öznur Çalik’ın, Komisyon gündemine ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalara ilişkin açıklaması

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok kıymetli Komisyon üyeleri, değerli milletvekillerim; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Araştırma Komisyonu toplantımıza kıymetli misafirlerimizle birlikte hoş geldiniz diyoruz.

Bugün, Komisyonumuzda uzman değerli psikiyatrist, psikolog ve hukukçularımız var. Kıymetli katılımcılarımıza ve basınımızın çok kıymetli temsilcilerine bir kez daha Komisyon toplantımıza hoş geldiniz diyorum.

Komisyonumuz bugünkü misafirlerimizle birlikte raporlama sürecini de başlatmış ve devamını getirecek inşallah.

Bugün, Komisyon çalışmalarımıza destek vermek üzere çok yoğun mesailerine rağmen kıymetli vakitlerini bize ayırarak Komisyonumuza davetimizi kabul eden kıymetli Psikiyatrist Hocamız Gülseren Budayıcıoğlu’na; Psikolog, televizyon yapımcısı Sayın Gökhan Çınar’a ve Avukat Sayın Rezan Epözdemir’e Komisyonumuz adına bir kez daha hoş geldiniz diyorum ve teşekkür ediyorum.

Kıymetli milletvekillerimiz, değerli katılımcılar; Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Konulu Araştırma Komisyonumuzun son bir ayına gelmiş vaziyetteyiz ve bir kez daha iki aylık aradan sonra Komisyon toplantılarımıza dün itibarıyla başladık.

Günümüzde şiddet, özellikle kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet uluslararası ve ulusal düzeyde alınan tüm önlemlere rağmen, ekonomik gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin sosyoekonomik seviyesi ne olursa olsun, eğitim seviyesi ne olursa olsun tüm toplumlarda yaygın olarak görülmeye maalesef devam etmekte ve insan haklarının çok önemli bir sorunu olduğunu düşünmekteyiz. Çok boyutlu bir sorun alanı olarak kadına yönelik şiddet yalnızca kadınların değil, tüm toplumun sorunu ve tüm toplumu olumsuz olarak etkilemektedir.

Ülkemiz özellikle son on dokuz yıl içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Anayasa’da, temel kanunlarda başta olmak üzere reform niteliğinde çok önemli düzenlemeler yaptık ve kadına yönelik şiddetle mücadele, kadınların güçlendirilmesine yönelik yürütülen kararlı ve istikrarlı politikalarla şiddetle mücadelede çok önemli adımlar atıldı. Ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele 2006

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

yılından beri bir devlet politikası hâline getirilmiş vaziyette. Bu kapsamda tüm kurum ve kuruluşlarımız bünyesinde kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik ciddi bir seferberlik başlatmış vaziyetteyiz ama bu seferberliğe rağmen, maalesef hâlâ kadının şiddet gördüğünü ve maalesef cinayetlere maruz kaldığını görüyoruz. İşte, tam da bu sebeple Komisyonumuz kuruldu ve bunun sonuçlarının değerlendirmelerini yapalım istiyoruz. 2012 yılında şiddetle mücadelede etkin tedbirler öngören 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'u yayımlayarak yürürlüğe koyduk. Kadına yönelik şiddetle mücadelede yol haritamız olan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planı 1 Temmuz 2021 tarihinde yürürlüğe girdi. İçişleri, Adalet Bakanlıklarımızın genelgeleri yayımlandı, Aile Bakanlığımız da yakın zamanda konuyla ilgili genelgesini yayımlamış vaziyette.

Şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesi, mağdurların adalete erişiminin kolaylaştırılmasına yönelik çok ciddi tedbirler alındığı ve alınmaya devam ettiği bugüne kadar yapılan tüm kurumlarımızın sunumlarında görülmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağduru kadınların ve şiddete maruz kalan ya da tanıklık eden çocukların korunması, şiddet uygulayanın cezalandırılması ve uygulamada yaşanan sorunların giderilmesi için tutarlı ve çok sektörlü bir anlayış geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Kıymetli milletvekillerim, değerli katılımcılar; toplumda şiddete, kadına yönelik şiddete yol açan psikolojik nedenler, şiddetin bir çözüm aracı olarak görülmesinin nedenleri, risk faktörleri ve bu hususta uygulamada yaşanan sorunlar ve şiddetle mücadelede alınması gereken tedbirler, şiddet mağdurlarının ve şiddet faillerinin rehabilitasyonu, alkol ve uyuşturucu madde kullananlar ile ruhsal hastalıkları bulunan şiddet faillerinin muayene ve tedavisi ile kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuatta ve uygulamada yaşanan hukuki sorunlar ve çözüm önerileri hakkında konuyla ilgili Komisyonumuza bilgi vermek üzere bugün değerli konuklarımızı davet ettik. Uzun yıllar bu alanda kitaplarıyla, akademik çalışmalarıyla topluma katkı sunmaya gayret eden Psikiyatrist Sayın Doktor Gülseren Budayıcıoğlu'na ilk sözü veriyorum.

Gülseren Hocam, buyurun söz sizde.

III.- SUNUMLAR

1.- Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun, toplumda şiddete, kadına yönelik şiddete yol açan psikolojik nedenler ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Teşekkür ederim.

Öncelikle burada olmaktan ne kadar mutlu olduğumu söyleyerek başlamak istiyorum söze. Konunun önemini hepimiz biliyoruz zaten ama Meclisimizin konuya gösterdiği hassasiyet, özen, yıllardır bu konu üzerinde durulması Öznur Hanım'ı dinleyince bunlar çok hoşuma gitti doğrusu. Yani bunun bir devlet politikası olarak görülmesi beni çok memnun etti, çok gurur duydum doğrusu.

Ben de aslında -ben böyle konuşma yaparken bir yerlere yazılar, çiziler falan götürmem- yıllardır biriktirdiğim bu konuda -ben hazine diyorum onlara- bir şeyler söyleyebileyim, bazı katkılarım olabilsin istiyorum. Bunların çoğunu da söyleyemeyeceğim -süre yirmi dakika- ama en önemlilerinin altını burada çizmeye gayret edeceğim.

Hepinizi selamlıyorum. Saygılarımı, sevgilerimi buradaki tüm arkadaşlarıma tek tek göndererek bakalım neler anlatabileceğim sizlere.

Şimdi, sevgili arkadaşlarım, ben biliyorsunuz, yıllardır psikiyatrist olarak çalıştım. Psikiyatrist şu demek: Bir odaya -onlara artık hasta demiyoruz, danışan diyoruz- biriyle kapanırsınız ve insanların iç dünyası üzerine çalışırsız biz. Yani kimseye anlatamadığını, söyleyemediğini -herkesin zaten mutlaka

bir sırrı vardır kimseyle paylaşmadığı- bunları bize tek tek anlatır, bizler de onlarla beraber bir hemhâl oluruz o odalarda, çok etkilenir psikiyatristler de. Özellikle bu kadına şiddet konusu, tabii, benim psikiyatrist olarak en çok dinlediğim, o acılarını paylaştığım, insanlara elimden geldiği kadar yol göstermeye çalıştığım konulardan bir tanesi.

Şimdi, hepimiz biliyoruz ki hem ülkemizde hem de dünyada kadına şiddet ciddi bir tırmanışa geçti. Yine, hepiniz biliyorsunuz ki bu tırmanış en uygar, en medeni, en zengin, en gelişmiş, teknolojisi en yüksek ülkelerde de aynı şiddette uygulanmaya devam ediyor yani uygarlık da kadına şiddete henüz “Dur!” diyemedi, durduramadı. Mesela Amerika örneğini vereyim, sanıyorum orada bizden daha yüksek rakamlar, tabii, orada psikopatlar var, sosyopatlar var, seri katiller var; e, bizde ne var? Bizde de daha çok aile içi şiddet, ilişkilerde ortaya çıkan şiddet, namus cinayetleri öne çıkıyor. Hatta geçen gün yine bir yerde okudum mu, gördüm mü, işte, adam kadını öldürecek, etrafındakiler de adama “Dur!” diyecekler, diyor ki “Bir dakika, bu namus işi, karışmayın.” Yani demek ki bizim beyinlerimizin, zihinlerimizin içinde şöyle yazılı bir madde var: Eğer namus işiyse kocası o kadını öldürebilir. Buna aman karışmayın, bu öbürlerinden biri değil. Ama aynı şey erkekler için asla söz konusu değil yani erkek karısını aldatabilir hatta karısını aldatıp bir başkasıyla ilişki içindeyken karısı buna itiraz ederse yine onu öldürebilir, yine ona şiddet gösterebilir ama zihinlerimizde kadınlar ile erkekler çok farklı değerlendiriliyor.

Şimdi, biz her ne kadar böyle konuşurken asar keseriz ama bir de zihinlerimizin içinde -biz ona kolektif bilinç dışı diyoruz- yazılı maddeler vardır. Yüzyıllardır, bir de hele kökleri çok uzun zamana dayanan bir ülkenin çocukları olarak tabii bizim zihinlerimizde çok başka şeyler yazıyor. Mesela ne yazıyor? Şöyle yazıyor: Erkek üstündür, gerçek insan erkektir. Hatta şu ara her cumartesi Hürriyet gazetesinde yazmaya gayret ediyorum. Yani inanın, sabah kalkıyorum, başlıyorum oraya buraya yazmaya, akşam da bizim diziler başlıyor, hemen ders çalışır gibi geçiyorum o dizilerin başına ama sizler gibi öyle keyifle pek izleyemiyorum “Ay neresinde ne yaptık, ay neresini doğru yapamadık?” filan diye. Tabii, bütün amacım, hani bir yandan insanlar eğlensinler, diziyi seyretsinler ama oralardan doğru mesajları gönderebileyim, yanlış örnekleri gösterebileyim. Bu yanlış örnekler insanların daha sonra hayatında nelere mal oluyor, bunları anlatabileyim yani bütün derdim o. Mesela güneydoğudan genç de bir hanım bana böyle uzun uzun yazmış, diyor ki: “Hocam, ben bir hiçim. Benim hiç olduğumu doğduğum günden beri bana öğretiler. Babam annemi dövmezdi.” Okurken dedim: Ay, ne güzel “Dövmezdi.” diye başladı. “Ha, öldüresiye vururdu, ona dayak filan denmez, öldürmek için vururdu anneme. Benim de bir küçük kardeşim vardı. Ben hem babamdan dayak yedim hem de benden 2yaş küçük erkek kardeşimden. Beni vura vura öldürür, babam gelir ‘Sen o ne derse yapacaksın. Yine hangi emrine itaat etmedin? Sen nasıl böyle bir saygısızlık yaparsın? Bak, o erkek çocuk.’” filan... Neyse, ben bunları uzatmayayım, bunlar hepimizin bildiği gerçekler ama örnekler üzerinden gittiğimizde bunlar kafalarımızda daha kalıcı olabilir.

Şimdi, böyle bir ülkenin çocuklarıyız ve konu... Bir de üstelik ben bizim ülkemizin insanlarını çok ayırırım, bizler çok duygulu insanlarız yani biz kendimize has bir milletiz. Bir taraftan, böyle, birimizin ayağına taş degecek diye ödümüz kopar ya, yani yardım ederiz, sevgi gösteririz, şefkat gösteririz, paylaşırız; bu kadar mükemmel yanları olan insanların da yaşadığı bir ülkede bir tarafımız da... Zaten duygular öyledir, eğer çok güçlüyse sizi severken de şiddetle sever, size kızdığı zaman da şiddetle kızar. İşte, inşallah zaman içinde bunun bu şiddetle kızma tarafını biraz törpüleyebilirsek bizler dünyanın örnek insanları olacağız diye düşünüyorum çünkü uygarlık, biliyorsunuz, dünyaya çok güzel şeyler getirmekle birlikte insani yanlarımızı da giderek azaltıyor. Ben asla uygarlığa karşı biri değilim, keşke biz de daha uygar olsak diye elimden geleni de yapıyorum ama diyorum ki biz keşke bu güzel, samimi, sevgili, şefkatli yanımızı da muhafaza ederek bunun üzerinden geliştirebilirsek.

Şimdi, burada söylemek istediğim iki önemli şey var sizlere. Birincisi: Evinde şiddet gören çocuklar ki şunun altını özellikle çizmek istiyorum: Çok küçük bir azınlık hariç ülkemizde yaşayan, dünyaya gelen çocuklarımız maalesef, muhakkak, öyle ya da böyle şiddetle tanışıyorlar. Biliyorsunuz, şiddeti fiziksel şiddet, psikolojik şiddet ve cinsel taciz, tecavüz diye ayırıyoruz ama mesela psikolojik şiddeti kadınlarımız kullanır en çok. İşte, evde çocuklara isimler takılır, dalga geçilir, alay edilir, hor görülür, aşağılanır, itilir kakılır, niye? Çünkü anneler çocuğu dünyaya getirdiği zaman yani sadece anneliğine bırakamıyor hayat onları; başka sorumlulukları var, dertleri var, sıkıntıları var; maddi, manevi sorunlar yaşıyor. Şimdi, evlerimizde, o nedenle, en azından psikolojik şiddeti bizler tanıyoruz. Fiziksel şiddet... Hiç olmazsa, hani, bu annelerimizin fırlattığı terliklerle yaşayabilsek çok güzelmiş. Ben onu “sevgi dolu terlikler” diye düşünürüm hep ama özellikle kırsal kesimde çocuk dövmek, arada bir karıyı dövmek, neredeyse rutin bizim ülkemizde. İşte bizim ana hedefimiz bu ailelere yönelebilmek, onlara ulaşabilmek olmalı çünkü bir insan dünyaya geldiği zaman şiddetle öyle ya da böyle tanışır ya da buna tanıklık ederse... Yani baba, anneyi dövüyor, bunu görüyor çocuk, anne bas bas bağırıyor veya sonra da 2 tane de ona çarpıyorlar veya daha şiddetli olaylara tanık oluyor ya da yaşıyor. Bakın, psikiyatrist olarak söylüyorum: Kadın ya da erkek, bu insanlar yetişkin oldukları zaman o şiddeti hayatlarına mutlaka ama mutlaka bir şekilde dâhil ederler. Nasıl dâhil ederler? Şöyle: Şiddet gören biri... Ben hatta son kitabımda bunu yazmıştım yani ona şiddet gösteren kişiyi gözünden tanır. Bunu hep kadınlarımıza yazmıştım. Ben de kadın olarak açıkçası bu işleri yapabilmeye başladığım günden beri hep kadınlarımızın yanında olmaya gayret ettim. Gider, gözünden tanır ve başkasına değil, o kadın gider, o adama aşık olur. Neden, niye yani? İçinizden şöyle demiyor musunuz: “Ya, kadın deli mi yani niye gidip de dayak yemek istesin, neden şiddeti arıyor? Onu sarıp sarmalayacak daha şefkatli bir adam dururken bunu niye tercih ediyor?” Bu tercihler zaten bilinçli olmaz, bizim bilinç dışımız bizi zaten ona götürür, ona aşık olmamızı da sağlar. Sonuç olarak bize o kararı aldırır zihinlerimiz.

Şimdi, bir de başka tarafı var. Bu şiddet iki türlüdür: Şiddeti gören biri ya gösterecek ya da görecektir. Bu böyle düello gibidir; bir evde bir taraf daha baskınsa o, şiddet gösteren taraf olur, öbürü de şiddeti güya reddeden. Ayrılmalara kalkan, buna itiraz eden ama bir yandan da -hepiniz çevrenizde eminim biliyorsunuz- kocasından böyle dayak yiyen ama devam eden evliliklere de çok tanık oluyoruz, değil mi?

Yine Hürriyet gazetesinde ben yazmıştım. Bir profesör hanım yani bir tıp profesörü, bölüm başkanı, eşi de doktor bu arada ve yıllardır devam eden bir evlilikleri var, çocukları var, çocuklar haykırıyor: “Anne ayrıl artık.” Fakat bu evlilik ne hikmetse devam ediyor. Niye? Çünkü ana dilimiz şiddet olmuşsa insanlar bir şekilde bu şiddeti hayatlarının bir yerinde bulunduruyorlar.

Şimdi bunu özetleyecek olursam şunu söylemek istiyorum: Eğer bunun kökünü kazımak istiyorsak mutlaka aile içi şiddeti durdurmak durumundayız. Şimdi, bunu durdurursak gelecek kuşakların çok rahat edebileceklerine ben canıgönülden inanıyorum, hatta ben buna “şiddet zinciri” diyorum. Yani düşünsenize, bu zincir bize atalarımızdan; yıllar, yıllar, yıllar öncesinden geliyor, herkes gördüğünü uygulayarak bugüne getiriyor. Ama o zinciri bugün birimiz kırabilirsek yani şiddet görmüş, şiddet yaşamış biri bugün kendi evine o şiddeti sokmamayı becerebilirse bakın, o sülaleyi kurtarır, daha sonraki nesiller bu işten paçayı kurtarmış olur.

Şimdi, buraları geçiyorum. Benim size anlatmak istediğim çok şeyler var ama tabii, bu vakit meselesi var ya... Şunu anlatmak istiyorum: Bana bir kadın gelse, bunları sorsa: “Ya, kocamdan şiddet görüyorum.” diye, benden ne tavsiye alır, ben o kadınlara neler söylemek isterim, biraz bunlardan bahsedeyim. Şimdi, insanlar, çiftler, evlilikler filan... Bir süre sonra veya daha tanıştıklarının ertesi günü kadınlar bu adamın şiddete eğilimli olduğunu bir şekilde hemen fark ederler. İlla dayak yemeleri

filan gerekmiyor yani yolda yürürken adama biri çarpar, adam döner ona, kıyameti koparır yani ilk gün aslında kadın tanımak isterse o erkeğin daha sonra ona şiddet gösterip göstermeyeceğini görür. Burayı da geçelim. Biz bunları evlendirdik. Bir kadın eşinden ilk kez, az çok filan neyse bir şiddet gördü. Şimdi, derim ki ben o kadına: Aman ha, bunu sakın küçümseme, bu olayı hemen kapatma, bu olayı iyi düşün taşın, bir şey söyleyeceksen bunu iyi tart ve eşinle, bunu ne kadar ciddiye aldığını belirten bir konuşma yapma. Veya ciddi yaraların var, mutlaka ilk seferinde git, adli makamlara başvur, hastaneye başvur, raporunu al yani bunu ciddiye aldığını eşin bilsin ya da ilk sefer de ki: “Ya, ben bunu götüremeyeceğim.” Ben “Her zaman şiddeti erkekler gösteriyor.” da demek istemiyorum, görüyoruz yani ama genelde erkeklerden geliyor bu şiddet. Bir erkek ya da bir kadın şiddeti bir kere uyguladıysa bunu tekrar yapma ihtimali, sanıldığından çok çok yüksektir, neredeyse yüzde 100 derim yani bunu size bir kere daha mutlak yapacaktır.

Şimdi, diyelim ki ikinci defa yaptı, ben ikincide bu kadına şöyle derdim: Aman ha, öyle öfkeye kapılma; öfkeye kapılıp, ortalığı birbirine katıp, sen de ona aynı şekilde cevap verip “Ben gidiyorum.” deyip, kapıyı vurup çıkma, bu konuyu iyi düşün. “Ben bu evliliği devam ettirecek miyim, ettirmeyecek miyim?” Bu konuda hemen karar alma. Bu konuyu düşün, arkadaşlarıyla konuş, gerekirse ailenle konuş, bu konuda kararlı davran.”

Şimdi, televizyonlarda görüyoruz arkadaşlar, öldürülen ya da çok ağır yaralar alan kadınların çoğu çok uzun zamandır bu şiddeti gören kadınlar yani daha dün ilk şiddeti görmüş, ikinci gününde öldürülmüş değil. Çünkü, bir erkek, eşinin ya da sevgilisinin “Ben artık seni istemiyorum, ben ayrılmak istiyorum.” demesini hakaret kabul eder ve buna müthiş bir tepki doğar içlerinde. O erkek gelir, size yalvarır yakarır, ayaklarınıza kapanır, hediyeler getirir, siz zannedersiniz ki size aşkı ilan eder. Evet, bir taraftan aşkı devam ederken o adamın kafasında bir taraftan da şöyle bir cümle vardır: “Sen bir gel bakalım, sen şu ayrılık işinden filan vazgeç, geri dön de bir an önce, ben sana bunların bedelini ödetirim.” Ve biz kadınlar bunu hiç hissetmeyiz, “Kocam beni ne kadar seviyormuş.” gibi gelir bize.

Şimdi, her ayrılık denemesi erkeği daha fazla şiddete yönlendirir. O nedenle ben kadınlarımıza bu konuda şöyle demek isterdim: Bir kere karar alın ve bu kararınızın mutlaka arkasında durun. “Ya, gel bir daha konuşalım.” Biliyorsunuz, öldürmelerde böyle olur: “Gel iki dakika, bekliyorum parkta, son bir kere daha konuşalım, ben gidiyorum artık.” filan gibi cümlelerle çağırır erkekler ve kadınlarımız... Bunu eğitime, eğitimsizliğe filan da bağlamıyorum, bizim ruhsal dünyalarımızla ilgili bu çünkü kadın da o zamana kadar o kadar dolmuş ki. Niye kabul eder kadın onu? Zaten belli onun ne diyeceği. “Ben seni istemiyorum. Bak, sen bana neler yaptın, Allah kahretsin seni!” gibi cümlelerle içini boşaltacak, o öfkeyi, bu kadar zamandır çektiği eziyetleri adama bu konuda feryat edecek. Bu niyetle gider kadın oralara. Ben onlara derim ki: Aman ha, kararlı duruş çok çok önemlidir. Eğer siz kararlı durabilirseniz bunu en az zararla atlatabilir ve eşinizden, bu şiddetten kurtulabilirsiniz.

Şimdi, en çok üzerinde durmak istediğim konulardan biri de şu, bir psikiyatrist olarak yine: Şimdi, arkadaşlarım, kadınları öldüren bu erkeklerin -bu konuda istatistikler var mı bilmiyorum çünkü bu, araştırılması zor bir konu- çok büyük bir kısmının hasta olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir kadını en kolay bizim “paranoid durum” adını verdiğimiz hastalığa sahip erkekler öldürür. Kadınlar da bunu yapar yani annesini, babasını veya kocasını öldüren kadınlar da vardır, bu hastalığa sahiptir. Şimdi, bu, çok tehlikeli bir hastalıktır. Adam öldürmüş kadını, biz sonra anlıyoruz ki adam hasta. Bir de ceza da almıyor çünkü yani bayağı ciddi, ağır, cezai ehliyeti olmayan insanlardır bunlar. Mesela bizim devletimiz sadece kadınları öldüren bu erkekleri ayırabilse, inanın, şiddet ciddi oranda azalır. Bunu sadece bizim ülkemiz için söylemiyorum tabii, tüm dünyada kadınları öldüren -bakın, “şiddet gösteren” kelimesini kullanmıyorum burada- erkeklerin bir kısmı, bence büyük bir kısmı çünkü kiminin hastalık

derecesi şu kadar da kimi sadece kişilik olarak bu özellikleri gösteriyor ama kimi cezai ehliyeti olmayacak kadar hasta. Şimdi, biz bunları eğer tespit edebilirsek onları biz tedavi edebiliriz, onları izole edebiliriz, uzun süre akıl hastanelerinde tutabiliriz. Hatta bu konuda bir örneği de yine sizinle çok kısaca paylaşmak istiyorum: Ben, genç bir doktorken bir hasta getirmişlerdi bana köyden, böyle anne baba almış gelmiş genç bir delikanlı, çobanlık yapıyor filan, dediler ki: “Ya, bu çocuk yedi aylık hamile eşini öldürdü ve işte, bunu aldılar hapse atılar, şu kadar sene de orada yattı, çıktı. Sonra hasta olduğu anlaşıldı. İşte, şimdi de size getirdik, ne yapalım?” Ben onlara şöyle dediğimi çok net hatırlıyorum. Çünkü ben o kadar ürktüm ki evvah yani bu adam birinciye öldürmüş, 17 yaşında eşi de daha ve kız yedi aylık hamileyken “Bu benden hamile değil, cinler periler geldiler, işte bilmem ne yaptılar, şöyle oldu böyle oldu.” deyip öldürüyor kadını. Dedim ki aman ha, bakın, bu ilaçları bu çocuğa ömür boyu verin, bir. İki, bu çocuğu tekrar evlendirmeyin, bu mutlaka tekrar öldürür eşini. Gerçekten de ben bunları sanki hiç... Adamın şöyle dediğini hatırlıyorum ama: “E, hocam da biz buna nasıl bakacağız?” Evlendirecekler ki oğullarına baksın. Yani insanın içini acıtıyor tabii bütün bunlar anlatırken bile. Neyse, sonunu söyleyeyim: Ben bunları kırk kere tembihleyerek gönderdim, sonra bir gün gazetede baktım ki yine benim oğlan. Yazıyor: İşte efendim “İkinci kez, evlendiği kadını yine yedi aylıkken, hamileyken öldürdü, katil, canı!” filan diye, gördüm bunları.

Şimdi, bu konuda çok ciddi yasal düzenlemelere ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Eğer biz bu hastaları zamanında tespit edebilirsek bu ölümleri ciddi oranda önleriz. Bir de tedavide şunun altını çizmek istiyorum: Mesela o çocuk hastanede yatmıştı, tedavisi devlet tarafından yapılmıştı. Fakat tedavisi bitti, adamı çıkardılar. E, ilacını da vermişler eline. Ama bizim ülkemizde, bu verilen ilacı ben ne kadar kullandım filan bu konuda daha bir yerlere gelemedik. Bilmem Batı’da da geldiler mi onu da bilmiyorum da. Ama mesela şöyle bir sistem kurulabilse: Eğer tanı şu tanıysa bu hastalar ömür boyu kontrol altında tutulabilse yani illa hastaneye yatırılın demiyorum ama bunlara devlet şey koyabilir işte, her ay mı üç ayda bir mi, mutlaka geleceksin ve işte, doktor seni görecektir. Bu tür bir düzenleme konabilirse bunun ülkemiz adına çok önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Tabii, bu konuda yasa çıkarmanın da çok zor olduğunu da biliyorum. Şimdi, yine çok sık okuduğumuz durumlar, kadın çıkıyor diyor ki: “Ben polise başvurdum, şikâyet ettim, derdimi anlattım, ikinci bir kere daha şikâyet ettim. İşte, hâkimin önüne çıkardılar, uzaklaştırma aldık.” ama adam gelmiş tekrar, öldürüyor kadını. Şimdi, o aradaki süreçle ilgili belki bunu sevgili Avukatımız Rezan Bey bize daha iyi anlatır yani buralarda artık görüyoruz, o adam, o kadını öldürecek. Şimdi, bu hangi tür yasal düzenlemelerle durdurulabilir; bunun çok nazik bir konu olduğunun da farkındayım çünkü “Yok, kadını dövdün, ben gel seni içeriye alayım.” filan. E, daha ne kadar tutabileceksiniz, ömür boyu içeride tutacak hâliniz yok.

Şimdi, başka önerilerim de var. Ya, bu konuda neler yapabiliriz, bugünden sonra biz neler yapabiliriz artık hemen o tarafa geçeyim. Ben bu konuda ciddi olarak hayatın içinde olan ve çalışan pek çok kadın derneğinin olduğunu biliyorum, onları buradan kutluyorum çok kıymetli hizmetler verdikleri... Fakat bunları ülkemize yayabilmeliyiz. İşte, bunun için ben eskiden bireysel psikoterapi yapıyordum, şimdi toplumsala döndürdüm işi çünkü, insanlarımıza bir an önce ulaşabilmek zorundayız. Mesela benim aklıma şunlar geldi... Ha, bu arada hep kadınlardan söz ettim, sevgili arkadaşlarım, erkekleri yani bu işi yapan, bir kadını öldüren erkekleri yani suçluyu anlamazsak inanın bu işin altından kalkamayız. Biz, mutlaka... Biraz önce Öznur Hanım bize bugüne kadar yaptıklarından bahsetti, çok gururla dinledim doğrusu. Mesela hapishane ziyaretlerinden de söz etti. Mesela burada suçluları, failleri mutlaka dinlemeliyiz yani hangi erkek ve hangi nedenle... Çünkü biz şöyle zannediyoruz: İşte, bu adam kadını öldürüyor da elini kolunu sallayarak ortalıkta gezmeyor ki. Bu konuda polis teşkilatımızı kutluyorum, hemen alıyolar zaten onları. O adam da hayatının büyük bir kısmını hapishanelerde geçirmek zorunda kalıyor. Yani biz... Mesela öyle programlar olsa ki, benim hatta aklıma şunlar geldi: Bunlar için özel

mesela Gökhan Bey de bu konuda özel programlar yapan, çok faydalı programlar yapan bir arkadaşımız. Mesela bu “reality show” gibi Müge Anlı’nın yaptığı, Esra Erol’un yaptığı filan ve kadınların çok izlediği programlar var. Şimdi, oraya dayak yiyen, eşinden şiddet gören bir kadını acaba getirsek, onu orada dinlesek. Sonra o şiddet gösteren adamı dinlesek. Ya, insanların kendisini tanıması çok zordur, hepimiz için. Biz kendimizi tanıyoruz zannetsek de bizler kendimizi tanıyamayız. En kolay empati başkası üzerinden yapılan empati. İşte ben bunu psikiyatrist olarak öğrendikçe... İşte, bu filmlerde, dizilerde mesela anlıyoruz yani Nalan niye öyle yaptı, annesi bunu niye böyle yapıyor, işte üzülmüyoruz filan. İşte, buralar, onlarla empati yaptıkça biz oralarda kendimizle mutlaka karşılaşırız. Mesela bu programlar bile kullanılabilir gibi geliyor bana.

Ayrıca bu paranoid erkekler konusunu söyledim. Ben, tabii, biraz ütopik olacak ama şimdi bizim psikologlarımızı acaba diyorum daha etkin kullanabilir miyiz? Özellikle bu konularda, hiç olmazsa daha büyük merkez karakollarımızda bu konuda eğitim almış uzman psikologlar bulundurabilir miyiz? Yani sadece kadının değil, mesela eşini öldürmeye kararlı bir adamın birkaç kere bir psikologla görüşmekle bu kararından vazgeçirebileceğimizi düşünüyorum ben. Yani birisi onu anlarsa, bakın, o zaman kendine başka türlü bakabilir bu adamlar. Yani bu tür komisyonların acaba kullanılabilmesi -bu konunun uzmanları tarafından oluşturulmuş- psikologların ve işte, diğer uzmanlarımızın acaba bu şikâyetlerle, yargıya bu şekilde başvuran kadınlarımıza daha kolay ulaşılabilmesi sağlanabilir mi diye düşünüyorum.

Sizlere çok teşekkür ediyorum. Yani eğitime tabii bu konuda çok ihtiyacımız var ama son olarak şöyle bitiriyorum: Kadına şiddet konusunda yeni çıkarılacak yasaların ve yasalardaki düzenlemelerin bir an önce hayata geçirilmesini hepimiz heyecanla bekliyoruz. Ancak şunun bizler farkındayız: Her şeyi devletten beklememeliyiz. Toplum olarak biz bu konuyu sahiplenmeliyiz, arkasında durmalıyız. Kadınları korumak, arkadaşlar, her birimizin boynunun borcudur diye düşünüyorum. Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar hepinize.

Sağ olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gülseren Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Medyanın, özellikle televizyonların bütün vatandaşlarımızın evine girdiği bir atmosferde sizlerin vereceği mesajların vatandaşlarımızı, insanlarımızı, kadınlarımızı, erkeklerimizi çok ciddi oranda etkileyeceğini, çocuklarımızı çok ciddi oranda etkileyeceğini belirtmek isterim.

Sunumuz için çok teşekkür ediyorum.

Özellikle medya kısa sürede büyük kitlelere ulaşma imkânına sahip bir kurum. Bu vesileyle medyanın her alanını ve her dalını geleneksel medyayı ve dijital medyayı dâhil olmak üzere Komisyonumuza davet ettik ve dinledik. Bugün, özellikle medyada var olan ve dikkat çeken, yaptığı çalışmalarla farkındalık yaratan hocalarımızla bir aradayız. Özellikle medyanın toplumu doğrudan ve dolaylı etkileme gücünün olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu vesileyle medyanın toplumun yapısını, değerlerini, toplum birimleri arasındaki ilişkileri etkileme, şekillendirme, yorumlama gücüne ve yetisine sahip olduğunu... Medya topluma toplumsal değerleri öğretmekte, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu da gösterebilmekte. Bu doğrultuda medyada özellikle şiddetin çözüm aracı olarak kullanılmaması gerektiğine dair vereceğiniz mesajların çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Gülseren Hocamın cümleleri içerisinde çok fazla not aldım, çok önemli cümleler var. Yani her cümle için ayrı ayrı alınıp incelenmesi gereken cümleler. Bir tanesini özellikle altını çizerek söylüyorum, yanlış söylememek adına yazdığım yeri bulmaya çalışıyorum, ana dilimiz şiddet değil şefkat olmalı. Muhteşem, zihinsel değişim diyoruz ya, başlangıç cümlelerimiz. Siz “Ana dilimiz şiddet.” dediniz, ben onu “Ana dilimiz şiddet değil şefkat olmalı.”ya dönüştürerek Komisyon kayıtlarına girsin isterim.

“Namus cinayetleri” dediniz, 2005 yılında -töre saikiyle işlenen- Töre ve Namus Cinayetlerini Araştırma Komisyonu, böyle bir Komisyon kurulmuştu Gülseren Hocam ve o dönem Komisyon Başkanlığını Fatma Şahin Başkanımız, arkadaşımız yapmıştı. Sonrasında, o araştırma komisyonundan sonra, biraz evvel söylediğimiz “2006’da kadına yönelik şiddetle mücadele bir devlet politikası hâline geldi.” cümlemizin altyapısını o günkü o araştırma komisyonu oluşturmuştu ve oradan çıktılar ve 2006 yılında Başbakanlık genelgesi tüm ilgili kurumlara sorumluluklar yükleyerek her kurum şunu yapmalı ve şu izlemeyi yapmalı diye görevlendirmişti ve o günden bugüne de 2006 Başbakanlık genelgesi her kurumun referans aldığı çok önemli bir yazılı metin ve sonrasında yapmış olduğumuz değişikliklerle -biraz sonra Rezan Hocam mutlaka ifade edecektir- Türk Ceza Kanunu’nun 82’nci maddesinde, hani siz dediniz ya namus ve töre saikiyle işlenen cinayetler, biz bunu kasten öldürme suçunun kan gütme saikiyle ya da töre saikiyle işlenmesi hâlinde kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasını yazılı metin hâline, Türkiye Büyük Millet Meclisinde kanun hâline getirdik ve bizim getirdiğimiz bu tarih itibarıyla, yargıdaki yapmış olduğumuz değişikliklerle, Türk Ceza Kanunu’ndaki 2005’teki değişikliklerle birlikte uygulanır hâle getirdik. Dolayısıyla demin söylediğim, açılış konuşmamız esnasında, biz ne kadar yazılı metinler yazarsak yazalım, yazılı metinlerin ötesinde aile içindeki o şiddeti bertaraf etmenin, ortadan kaldırmanın yollarını bulmamız lazım.

Arkadaşlarımızın soruları olacak. Sonrasında Rezan Bey ve Gökhan Bey’in sunumlarından sonra... Psikolog ve uzmanlarımızın, özellikle kolluk kuvvetlerimizin yapmış olduğu görevi önemseyerek söylüyorum, kadının şiddete maruz kalmasında başvurduğu ilk koruyucu güç kolluk kuvvetlerimiz; yüzde 70 oranında başvuruyorlar kolluk kuvvetlerine Kıymetli Hocam. ŞÖNİM’lerimizde yani şiddet önleme merkezlerimizde, mahkemelerimizde, kadın konukevlerimizde psikologlarımız, uzmanlarımız her biri ayrı ayrı hizmet veriyor ve sadece şiddet mağduruna değil; 6284 sayılı Yasa’mız çok güçlü bir yasadır, çok kuvvetli bir metindir ki bu konuda Rezan Bey 6284’le ilgili fikrini de beyan edecektir. Ben çok önemli buluyorum ve o metinde de rehabilitasyon süreciyle ilgili yapılması gerekenler net bir şekilde ifade edilmiştir. Ama maalesef hâlâ rehabilitasyon konusunda eksiklerimiz var. İlk başvurudan değil ama son tedavi sürecinde, sizin söylemiş olduğunuz cümleler üzerinden söylüyorum, hani “Şiddet bir kez uygulandıysa -hele de cinayet konusunda- mutlaka özel ayrılmalı, bir kez uyguladıysa sonunda cinayete doğru gidiyor.” cümlelerinize binaen söyledim. Rehabilitasyon edilmiş olsa sonrasında oraya doğru gitmez diye bizim de genel bir kanaatimiz var. Rehabilitasyondan kaynaklanan eksiklerimiz varsa onları da tamamlayalım istiyoruz.

Ben Gülseren Hocama tekraren teşekkür ediyorum ve şimdi sözü Sayın Çınar’a bırakmak istiyorum. Sayın Gökhan Çınar televizyon yapımcısı, sunucusu ama her şeyden öte bir psikolog.

Gökhan Bey, hep siz dinliyorsunuz, bugün biz sizi dinleyelim.

Buyurun.

III.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Psikolog Gökhan Çınar’ın, genel olarak şiddetin ve kadına yönelik şiddetin psikolojik nedenleri ve şiddetin önlenmesine yönelik çözüm önerileri hakkında sunumu

PSİKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Teşekkür ederim öncelikle davetiniz için. Kıymetli buluyorum, çok kıymetli buluyorum bunu konuşabilmeyi.

Çok uzun yıllar boyunca aslında şiddetle ilgili olarak ülke gündeminde de olan, bizlerin bazen kendi seans odalarımızın içerisinde, özellikle sonraki aşamalarda ben medyada programlar yapmaya başladıktan sonra sizlerin de gözleri önünde duyduğumuz hikâyelerde ortak noktalardan bir tanesi, şiddetin belli bir süre sonra normalleştirilmesi, buna karşı duyarsızlaşmanın başlaması, aynı zamanda bu normalleştirilmeyle beraber de artık şiddete maruz kalan kişinin sessizleşmeye başlaması ve bu kadar susulmuş bir konuda bununla ilgili olarak atılacak her adımın ve bu sessizlik karşısında da bunun herhangi bir alanda, platformda birlikte konuşulmasının, hele bunun Mecliste olmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum ve gerçekten de samimiyetle devam etmesini diliyorum. Elimden gelen ne varsa yapabilirim sonraki aşamalarda.

Çok temelde biz kadına şiddetle ilgili konuşacaksa önce, Gülseren Hocamın da yer yer atıfta bulunduğu gibi, çocuğu konuşmamız gerekiyor çünkü aslında şiddeti gösteren erkek de şiddete maruz kalan kadın da bir zamanlar çocuktu. Çocukluğun hayat içerisinde dönüşümüne inanan ruh sağlığı uzmanlarından bir tanesiyim. Yani belli dönemlerde hayatın içerisinde erken dönem travmaları, zor yaşantıları yaşandı ve artık bu çocuk 7 yaşına geldiğinde ya da 14 yaşına geldiğinde ya da yetişkin olduğunda dönüşüm şansını kaybetti gibi bir yerde durmayız biz. Hayat her zaman dönüşümdür, telafidir ve çok temelde de aslında tamamlanmamış işlerimizi tamamlamak için uğraşırız bütün hayat içerisinde. Bugün şiddet eğilimli olan birinin de erken dönemde şiddetin farklı türlerine maruz kaldığı, belirli travmatik deneyimlerden geçtiği, zor yaşantılarının olduğu ve aslında burayla ilgili meselesini tamamlayamadığıyla ilgili bir bilgiyle de başlamak gerekiyor. Ama tabii, hepimizin ortak dileği şu olurdu: Hayatta en hızlı dönüşümün, telafinin sağlanabileceği çocukluk döneminde keşke bunlar yaşanmıyor olsaydı ve bundan sonraki kuşaklar için de nasıl yaşanmazı konuşmamız gerekiyor bence çünkü hiçbir dönem çocukluk kadar yoğun değil, gerçek değil, hassas değil. O ilk tecrübeler hayatımızın sadece ilk bölümü olarak adlandırılmıyor, hayatın tamamında bütün duygularımızı, deneyimlerimizi, seçimlerimizi de şekillendirmeye devam ediyor. O yüzden, çocukluk konuşmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Yaptığımız programlarda da buna hazır olan ve bu sesi duyurmak isteyen insanlarla da bugün uygulanan, maruz kalınan şiddeti konuşmanın yanında, fark ediyorsanız, bir büyüme hikâyesini konuşarak anlatmak istiyoruz. Çünkü çok fazla, toplumsal olarak farklı farklı evlerde çok benzer şekillerde yaşanan şiddet deneyimleri var ve genel olarak da o evlerin içerisinde kol kırılıp yen içinde kalıyor ve aslında biz bunun bireysel olarak aile içerisinde de toplumsal olarak da üstünü örtmeye devam ediyoruz çünkü -birazdan üstüne konuşuruz- şiddet gören kişinin sahiplendiği, kendisine ait olmayan bir utancı oluşuyor zaman içerisinde ve bu utançla beraber, o utancın getirdiği belli başlı duygularla beraber; bir bastırılmış öfkeyle, hayatta o evden ve bu evlilikten gittiğinde yaşadığı kaygıyla, buna dair yaşadığı kaygıyla ve bunca üzüntüyle beraber aslında bu duyguları sahiplenip susuyor daha fazla ama hayat boyunca da peşini bırakmıyor. Çünkü bildiğiniz şeylerden bir tanesi de hem birey hem toplum düzeyinde üstünü örttüğümüz her şeyin altında kalıyoruz, bunu özellikle vurguluyorum. O yüzden de bizim daha fazla konuşabilmemiz lazım buna gönüllü ve hazır olan insanlarla.

Şimdi, hep ruhsal olarak çocukluk travmalarından bahsediyoruz ama travmayı çok temelde ben şöyle tanımlamaya çalışıyorum: Kabuklu bir yara ve çok uzun yıllar boyunca kabuk bağlamış olsa bile her an kanamaya hazır bir hâlde orada duruyor. Çocukken gördüğümüz şiddetin, şahit olduğumuz şiddetin, maruz kaldığımız -sadece fiziksel değil bu arada- duygusal şiddetin hayat boyunca aslında izleri orada durmaya devam ediyor. “Travma” tanımına baktığımız zaman, mesela, tipta “Dıştan mekanik bir

etki sonucu oluşan ve bir organın ya da bir dokunun yapısını ya da biçimini bozan yerel yara.” anlamına geliyor. Bunu biz psikolojide ruha uyarlıyoruz aslında ve ruhsal olarak da hayat boyunca insanın tüm dinamiklerini bozan bir yara olarak bizimle kalmaya devam ediyor.

Travmanın ilk kullanımı Antik Yunan’da “zırhları delinmiş asker” demek. Biz de aslında hayata karşı direnci, gücü, bütünlüğü elinden alınmış ve o zırhı delinmiş çocuklardan bahsediyoruz çok temelde ve şiddet, yara almış çocukların yaralarına verdiği yaşamsal tepkilerden bir tanesi. Yani bugünün -Gülseren Hocam da özellikle vurguladı- şiddet gösteren yetişkinlerinin temelinde çocukluk döneminde aldıkları yaralar, gördükleri şiddetin farklı türleri var. Her şiddet gören çocuk yetişkinleştğinde şiddet eğilimli mi olur? Belki fiziksel şiddet için bunu söyleyemeyiz ama eğer hikâyesini gerçekten başka insanlarla karşılaşılarak, yarısı yarisına denk gelen insanlarla karşılaşılarak dönüştürmediyse, başka ilişkilerde ilişkinin farklı modellerini bulamadıysa ya da ruhsal olarak profesyonel bir destek alamadıysa şiddetin farklı türlerine eğilimli olabilir evet, psikopatolojilere eğilimli olabilir, bunlarla beraber fiziksel şiddete eğilimli olabilir ya da psikolojik şiddetin, ekonomik şiddetin başka biçimlerine eğilimli olabilir. Çok temelde, ailede şiddet gören çocukları korumakla başlayacak planlarımız olmalı bence bütün döngüyü değiştirebilmek adına. Belki hemen bütün ailelere, evlere ulaşabileceğimiz bir eylem planı oluşturmak kolay olmayabilir ama nakış gibiilmek ilmek işleyerek bizim o evlere ve o çocuklara gidebilmenin yollarını bulmamız lazım.

Diğer taraftan, biliyorsunuz, insan bazen yaşadığı travmayı farklı kutuplarla beraber ortaya çıkartır yani evinde şiddet gören bir çocuğun şiddet eğilimli olmasının yanında diğer kutba kayarak şiddeti normalleştirdiği çocukluğundan yola çıkıp şiddet görmeyi hayatının bir ezberi varsayması da bir başka taraf. Şiddet gören kadın özelinde konuşuyoruz bugün, erkeğe şiddetin de farklı türleri var tabii ama bugünkü konumuz kadına şiddet olduğu için söylüyorum. O evde şiddet gören kız çocuğunun da hayatının, kaderinin, bütün yaşam döngüsünün bunun üzerine kurulmayacağını ona gösterebilmek için de o çocukların yaşadıkları evlere müdahale edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Şiddetin farklı türleri var ama fiziksel şiddet gören çocuk dünyaya ve kendisine güvenmez. Hayatın ilk dönemlerinde aslında çocuk anneyi ve dünyayı kendi uzantısı olarak gördüğü, bebeklikten itibaren büyüdüğü süreçte orada şunu anlamaya başlar: Ben güvende değilim, ailem güvende değil, dünya güvenli bir yer değil. Yani bu sadece bir evin içerisinde yaşanan bir olay değil; evden tüm dünyaya, tüm çevreye projekte edilen bir öğrenmeden bahsediyoruz şiddetle beraber, o koşullarda doğduğumuz ve büyüdüğümüz evlerin içerisinde.

Aynı zamanda, çok yakın bir zamanda bir belgesel yayınlanacak. Orada başka bir taraftan ele aldık, Türkiye tarihinin seri cinayet faillerinin hayat öykülerine baktık. “Türkiye’deki seri katiller belgeseli” gibi başlıkla beraber gelecek. Orada da çok değerli hocalarımızla beraber çalıştık farklı disiplinlerden ve şiddete dönüp baktığımız zaman da şunu gördük: Çocukluk döneminde fiziksel şiddete maruz kalan çocuğun çocukluktaki bastırılmış öfkesi ama sadece öfkesi değil, sadece öfke şiddete dönüşür diyemeyiz; aynı zamanda korkusu, bir güç karşısında ruhsal, bedensel gücü onu önlemeye yetmeyen, o şiddeti önlemeye yetmeyen bir çocuğun yaşam içerisinde de bazen ne kadar kaçarsa kaçsın bundan, öfkesini, utancını, korkusunu kontrolsüz bir öfkeye dönüştürerek ve aslında çok temelde de olan saldırganlık dürtüsünü şiddete yönelterek yaşadığını gördük. Yani daha öz cümle şunu söyleyebilirim: Çocukluktaki utanç ve korku da ileride şiddete dönüştürüyor. Bir gölge, gücünün yetişemeyeceği bir yetişkinin şiddeti karşısında çocukluğunda bununla baş edemeyen çocuk, başka bir zayıf figüre kendi korkusunu, utancını -bedensel olarak zayıf bir figürden bahsediyorum- yansıtarak, aslında şiddet gösterdiği kişiyi kendisi yaparak babasından aldığı şiddet modelini devam ettirebiliyor. Fiziksel şiddet gösteren yetişkinin temelinde buraların da araştırılması gerekiyor. Zaten ruhsal bozukluklara eğilimli

hâle gelmek psikopatolojiler için şiddet görülen evde bir zeminin oluşturulması bildiğimiz bir şey çünkü şiddet gördüğünde bir çocuğun sadece beden bütünlüğü bozulmuyor, bedeni yara almıyor; ruhsal bütünlüğü de bozuluyor çok temelde.

Aynı zamanda, sadece şiddeti gören çocuktan değil, şiddeti izleyen çocuktan da bahsetmemiz gerekiyor. Şöyle hikâyeleri çok duyuyoruz bazen: “Babam annemi döverdi ama bize çok sevgi gösterirdi.” ya da programlarda da çok şahit olmuşsunuzdur, yayınladık bunlardan da “Benimle güzel bir ilişkisi vardı. Bazen mesafeliydi ya da yanıma çok yaklaşmazdı ama sevdiğini bilirdim ama bize vurmazdı.” gibi bir yerde. Bu da aslında çok temelde ruhsal bütünlüğü bozan bir yer. Çok temelde de etki anlamında büyük bir farkı yok, şiddete şahit olan çocuk şiddeti yaşamıştır. Şiddete şahit olan bir çocuğu gözünüzün önüne getirdiğiniz zaman bazı çocuklar araya girmeye çalışır, bazı çocuklar odasına saklanır, yüksek sesle şarkılar söyleyen çocuklar bile var. Bunların hepsi baş etme yöntemleri ama çok temelde şu metaforu kullanıyorum: Çocuk ne yapmaya çalışırsa çalışsın, gücünün yetmediği iki yetişkinle, o evin içerisinde, hayattaki temel, güven, şefkat figürü olan ebeveyn modelleri arasındaki şiddeti seyreliyor, bir ilişki modeli öğreniyor ve aslında o çocuk için dünya, o ev bir koltuğun arkası, oradan izliyor ve ileriki zamanlarda şiddet iki kutupta kendini gösterebileceği için ya o koltuğun arkasında saklanmaya devam ederek bütün ilişkilerini kuruyor, kendisini, güvenle ortaya koymadan, bazen de şiddetin normal bir ilişki bilgisi olduğuna inanarak. Ya da şiddet gösteren erkek için dönüşüm, o koltuğun arkasından çıkabilmek için o koltuğu, o evi, o dünyayı yakıp yıkabilmek için şiddet göstererek kendi güçsüzlüğüyle baş etmeye çalışıyor. Çocuk sadece annesine ya da sadece babasına benzemez, çocuk ilişkiye benzer. O ilişkiden aldıklarıyla beraber, evet, daha eğilimli olduğu, daha fazla model aldığı ebeveyn figürü olabilir ama çocuk çok temelde ilişkiyi emer, yutar ve bununla beraber de hayatın içerisinde o ilişkideki annesinin yaşadığı belki korkuyu, utancı, bastırılmış öfkeyi de babasının gösterdiği öfke gibi gözüken yetersizliği de içe alarak büyüyor.

Bunun dışında bazen şiddet çocuklukta öğrenilip hayat içerisinde de bir çatışma çözme yöntemine dönüşmeye başlıyor, başka türlüünü bilmiyor. Başka türlüünü denediğinde kabul göreceğine, bir erkek olarak yeterli olabileceğine, hayat içerisinde değerli olabileceğine dair bir bilgisi yok. Gücü, iktidarı, bildiği kültürel erkekliği bu şekilde hayata ve dünyaya göstermek istediği zaman bunun evdeki uzantısı da bütün o öğrenilen rollerle, erkeğe yüklenen anlamlarla beraber şiddet göstermek olabiliyor.

Bir de aslında şiddet gören kadın için de anne babası arasındaki şiddeti gözlemlemenin şöyle bir bilgisi de oluyor, Freud da bahseder bundan “tekrarlayan zorlantı” kavramı, Gülseren Hocam da çok güzel anlattı, daha önce de anlattığına şahit oldum: Hayat içerisinde bazen bilinçli olmadan hatta çoğunlukla bilinçli olmadan örselenmenin olduğu bir evde büyüyorsak gidip ilişkiye dair öğrendiğimiz bu bilgiyle bizi örselenecek insanları bulma eğiliminde oluyoruz. Bu bir bilgi, başka türlüünü bilmiyoruz. Bize birçok insan -derinden bakmadığı sürece- bunun bir yanlış olduğunu ya da basın dilinde söylense, anlatılsa bile bizim içselleştirdiğimiz bilgi bu olduğu için buraya yöneliyoruz. Derinden anlaşıldığımız zaman durum değişebilir tabii ki.

Çocukken cinsel şiddeti yaşayan çocuk için de aslında şiddet eğiliminin ya da şiddete maruz kalmaya devam etmenin iki ucundan bahsedebiliriz çünkü cinsel şiddeti yaşayan çocuk için de bizim bir şeyler yapmamız gerekiyor. Çok temel, dünya tarafından, hayat tarafından bir ihanete uğramışlık hissidir tanım olarak cinsel şiddete maruz kalmak. Bir başkasının bize yaptığı bu istismarın, çok temelde bize ait olmayan bir utanca ve yaşam içerisinde o kişinin suçunun cezasını çekmemesiyle beraber de bizim suçluluğumuza dönüşmesidir büyürken cinsel şiddete maruz kalmak. Aynı zamanda, özellikle

“Sus! Hiç kimseye bir şey söyleme. Bununla ilgili olarak ailemizin başına şu gelir, rezil oluruz.” gibi bilgilerle beraber susturulan çocuklar için de bir ömür boyunca stigmatizasyon, damgalamaya neden olabilecek bir yerde de duruyor bu.

Sadece şiddet değil, şiddete eğilimli olmayı sağlayabilecek çocukluk yaşantısının zor deneyimleri var. Bunlar arasında ihmal var mesela; duyguları, bu hayattaki ihtiyaçları duyulmamış, karşılanmamış çocuklar da bu hayatta tek başlarına var olmayı çok beceremedikleri için -ihmalin birçok yolu var, uzatmamak için anlatmıyorum- buna maruz kalmış olan çocukların da çok temelde değersizlik hisleriyle beraber kendilerine o değersizliği yaşatabilecek insanlara gitme eğilimlerini biliriz biz. Yok sayılan, reddedilen, utandırılan, yargılanan, etiketlenen çocuklar için de o değersizliğin bazen bir uçta şiddeti hak ettiğine dair bir bilgiye, çocuklukta psikolojik şiddetle başlayan ve fiziksel şiddeti de hak edebileceğine dair bir bilgiye; diğer taraftan da buna maruz kalan çoğunlukla erkek çocuklarının da şiddet göstererek bu değersizliği ortadan kaldırmasına dair bilgileri olabiliyor hayatın içerisinde. Saçından, boyundan, kilosundan, davranışlarından, kadınlığından, erkekliğinden, hayat içerisindeki tutumlarından yargılanan, utandırılan, dünyaya uğursuz olarak geldiği, aileye iyi gelmediği bilgisi verilen çocuklar mesela ya da çok temelde aslında -bu bilgi bazen direkt verilmez çocuğa- bunun mizahının sıkça yapıldığı, ondan sonra hayatın kötüye gittiği bilgisi verilen çocuklar. Çok temelde narsistik eğilimlerde bu dünyaya kahraman olarak getirilmiş çocukların da hayat boyunca o değeri ayakta tutmak için uğraştıklarını biliyoruz biz. “Sen bu dünyaya babanın yapamadıklarını yapmak için geldin, annenin hayatını kurtarmak için geldin, bu evliliği kurtarmak için geldin. Bazen öyle şeyler yapacaksın ki bu dünyayı kurtarmak için geldin.” bilgisiyle çocuğun omuzları da duyguları da böyle bir bilgiye hazır olmadığı için büyüdükçe kaldıramadığı bu yükü baş etmenin yolunu bazen aslında hayata karşı, en çok kendine karşı sonra da kendinden güçsüz bulduğu figürlere karşı saldırganlık dürtüsünü hayata geçirerek karşılayabildiğini de biliyoruz bizler.

Ergenlik çok önemli bir dönem, on dört yıl çalıştım ergenlerle. Özellikle çocukluk çağından itibaren gelen, bütün bu değersizleştirmenin, müdahale edilmediği ve ergenlik dönemine gelen çocukların yaşadıkları ya da yaşattıkları akran zorbalığının önüne geçilmesinin de -birazdan daha temel önerilerle birlikte söylemeye çalışacağım- özellikle okullarda bunun için rehberlik servisleri ve müfredatta da bir şeyler yapılmasıyla beraber, o temeli orada yerinden oynatabileceğimizi de düşünüyorum ki aslında bu arada “engellenmiş ergenlik” kavramından da bahsetmem lazım. Ergenlik çok temelde ailenin pasif kontrolüyle beraber... Bilmiyorum, ergen çocuklar büyümüş olanlar vardır aranızda, belki bu dönemde de.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Allah evlatlarımızı bağışlasın yani ergenlik geçirmeden yetişkin oldular neredeyse. Hemen hemen hepimiz de vardır, çok şükür, hamdolsun.

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Allah bağışlasın.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Âmin.

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Çok temelde de bu aslında biraz daha gerçekten kimlik krizlerinin yaşanması gereken, kimliğin de biraz dağılması gereken, sonradan toplanmak için bir dönem. O yüzden de yaşanmamış ergenliklerin bastırıldığı öfkelerden de bahsedebiliyoruz. Bunların hiçbirisi tek başına şiddetin sebebi olur gibi değil, inşa ederler ve bunu aslında çok zorlayıcı bir yere de getirebilirler. Önce kişinin kendisiyle ilgili öz değersizliği başlatır zaten şiddeti.

Şiddet gören kadına bugüne kadarki tüm süreçlerde, biraz araştırmalara da bakmak istedim gelmeden, başka ülkelerin modellerine de bakmak istedim, Rezan Bey mutlaka çok hâkimdir, ben psikolojik boyutlarda bakmaya çalıştım ama hem de bugüne kadarki -Gülseren Hocamın da dediği gibi- seans odasındaki yarattığımız ve gerçekten gerçek bir temasla beraber duyduğumuz

bütün hikâyelerden, bazen sizlerin de izlediği, yaptığımız televizyon ya da dijital programlardan da gördüğünüz, araştırmalardan da çıkarttığımız belli başlı ortaklıklar var. Çok temelde biraz önce bahsettiğim çocukluk travmaları çıkıyor karşımıza, şiddeti görmeye devam ederken o evde ya da o ilişkide kalan kadın için. Diğer taraftan anne ilişki modellemelerini görüyoruz biz yani annenin de ilişki kurma biçimini modelleyen ve hikâyesini dönüştürmediyse o evin içerisinde, annenin razı geldiğini, sustuğunu, başka çaresinin olmadığını düşündüğü ya da bununla ilgili olarak çok temelde “Ne yaşanırsa bu evin içinde kalır.” veya “Benim evliliğimi, çocuklarımı, hayatımı korumaya devam etmem lazım.” dediği ilişki modelini alan yetişkin kadınları görüyoruz bazen ya da bazen anneye karşı o kadar büyük bir ret, o kadar büyük bir öfke çıkıyor ki ortaya o öfkeyi nasıl çalışacağını bilmeyen bir yetişkin kadının o öfkeyle beraber gitgide annesine benzemeye başladığını ve o evliliğin içerisinde de öyle kaldığını görebiliyoruz. Babaya karşı engellenmiş duygular, konuşulmamış duygular özellikle bahsettiğim şiddet biçimlerini yaşayan kadınlar için çok temelde reddedilmeyen, ortaya çıkmayan duygular bazen -biraz önce de bahsettiğim- tekrarlayan zorlantılarla beraber babaya benzer figürleri bulmak ve onlarla beraber hayatı dönüştürme umuduyla beraber yeniden şiddete maruz kalmak gibi sonuçlara çıkabiliyor. Çünkü bildiği o, öğrendiği o ve bu kör umut aslında hayatın içerisinde o kadını yeniden aynı şiddetin içerisine alabiliyor. Öz değersizlik, öz yetersizlik, öz saygı yoksunluğu, öz şefkatsizlik... Genelde şiddetle beraber hayatına, evliliğine, flörtüne devam eden her yaştan kadın baktığımız zaman aslında kendine de çok şefkat göstermeyi bilmiyor ve çevresel alternatiflerin kullanılmaması bazen. Yani nasıl yardım alacağını bilememek, bununla ilgili olarak medyadan doğru bilgiyi alamamak, şiddetin normalleştiği düzenlerde kendisinin de o sona doğru gittiğini bilmek ve bununla ilgili hiçbir şey yapamayacağına dair inancı olabiliyor ya da çevresel alternatiflerini kullanıp özellikle de Emniyete başvurduğunda, yardım aldığı bugüne kadar yeniden, aynı döngüyü yaşamış olması, evine gönderilmiş olması, bununla ilgili olarak bir çare bulamayacağına dair öğrenilmiş çaresizliği. Kendi ailesinden de yardım alamayacağı boyutlarda bundan sonraki hayatıyla ilgili başta güvenlik, can güvenliği, sağlık, ekonomik durumlar, çocuklarını yetiştirmekle ilgili hissedeceği yalnızlıkla ilgili korkularından dolayı o evde, o şiddete maruz kalmasına devam etmekle ilgili bir zorunluluk hissetmesi gibi durumlar çıkıyor karşımıza. Toplumsal vicdana inançsızlık, bazen adaletle inançsızlık bununla ilgili olarak ve çok temelde korku ve bazen de psikopatolojiler tabii ki. Yine hepsini ayrı ayrı belki başka bir zamanda konuşuruz ama bu tanıları ben sadece bir tanı olarak kullanmaktan yana değilim ya da kişilik bozukluklarını, onların bir temeli var ama bağımlı kişilik özelliklerinde ya da kişilik bozukluklarında aslında ne olursa olsun hayatta o kişiye muhtaç olduğuna dair inançları olan kadınlarımız da var.

Şiddet gösteren erkeğin özelliklerine baktığımızda -yine biraz önce saydığım- çocukluk travmalarının çıktıklarını görebiliyoruz hayat içerisinde. Burada anneye karşı engellenmiş duyguların da çaresizliği var çünkü aslında çok temelde mesela babasının annesine şiddet gösterdiğini görerek büyüyen bir çocuk, orada öfkesini annesine de yöneltebiliyor çünkü bir şey yapsın istiyor, anne onun hayattaki ilk bağı ama annenin bunun karşısında bedensel ve ruhsal olarak yara ala ala orada olduğunu gören çocuk, o anneye dair öfkesini de bazı zamanlarda seçtiği kadın figürlerinden çıkartabiliyor. Babaya karşı engellenmiş duyguların öfkesi zaten malum çünkü kendisi şiddet gördüyse de kardeşleri şiddet gördüyse de annesi şiddet gördüyse de oradaki içselleştirilmiş korkunun, utancın bilgisiyse beraber büyüyor ve bu, bazen öfkeye dönüşebiliyor hayatın içerisinde. Öz değersizlik, öz yetersizlik diyeceğim ama burada özellikle erkeğin dünyasında kültürel erkeklikle ilgili bir yetersizlik bilgisi var. Erkek öncelikle kültürel olarak erkekliliği güç, sonrasında bu gücün yetersizliğiyle beraber de gücü şiddet zannederek de hayatta var olmanın, iktidarının bir yolunu bu zannedebiliyor öğrendikleriyle beraber. Eril dilin, alışkanlıkların, toplumsal tutumların baskısı erkekle ilgili olarak çünkü çok temelde dilimizde var zaten bu, argonun kullanımında var, erkeğin temel hayattaki üstünlüğüne dair bilgiler var, küfür dilinde

var ve bütün bu düzenin içerisinde -özellikle ergenlerle çok sık karşılaşırım ben- bu dilin içerisine girmeyi reddeden ya da bu düzenin bir parçası olmak istemeyen, büyümekte olan erkek çok temelde biyolojik olarak değil, kültürel olarak erkek olmamakla etiketlendiği için, şiddetin dilden başladığı bilgisiyle beraber büyüyerek de aslında şiddetin farklı türlerine hep fiziksel değil ama psikolojik şiddeti erkeklik üzerinden uygulayabileceği, duygusal şiddeti, ekonomik şiddeti uygulayabileceği bir hâle gelebiliyor hayatta. Özellikle toplumsal vicdanın bugüne kadar model olarak gördüğü, televizyonda gördüğü, gazetelerde gördüğü, davaların da adaletin de boşluklarından faydalanarak “Nasıl olsa başıma bununla ilgili olarak bir şey gelmez.” bilgisi de -caydırıcı bir ceza görmediği sürece ya da bunun yaygınlaşmadığını görmediği sürece- erkeği şiddete, özellikle şiddet eğilimli olan erkeği zaten şiddette tutumu sürdürmeye itebiliyor hayatın içerisinde. Tabii, statüsel, ekonomik, rekabet alanlarına ilişkin erkeğin kayıpları da bazen onun gösterdiği şiddetin gerekçesi olabiliyor evin içerisinde. Mutsuzluğu, yetersizliği, işten çıkartılmış olması, iflası, bunlardan da bahsetmemiz gerekiyor hayatın içerisinde. Tabii, “Türkiye’deki erkeklik” kavramı üzerine bence oturup özellikle bu platformlarda konuşmamız da gerekiyor, bunların altında bir sürü farklı yükler de var bu arada. Aynı zamanda, çoğunlukla şiddetle beraber gördüğümüz alkol ve madde bağımlılığının da ayrıca konuşulması gerekiyor çünkü orada konuşulması gereken şeylerin bir tanesi, bağımlılık durumlarında konunun bağımlı olunan şeyle ilgili olmaması. Konu alkol değil, konu madde değil, konu hangi boşluğun bunlarla beraber doldurularak bunun artık fizyolojik bir bağımlılığa dönüşmüş olduğuna da bakabilmek çok temelde.

Şiddeti önlemekle ilgili kendi alanımdan kendi önerilerimi sunmak istiyorum bitirmeden. Bunlarda 3 temel başlık var. Aslında, hukuki olan başlığı tabii ki en doğru şekilde Rezan Bey açıklayacaktır. Sadece buralarda da disiplinler arası çalışmanın, meslekler arası çalışmanın önemli olduğunu düşünüyorum ben.

Hukuki kısmı dışında aile, eğitim ve medyayla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Aileyle ilgili, zaman içerisinde hayata geçmesi için, ne zaman istenirse elimden geleni de yapmak isteyeceğim bir önerim var. O da çok temelde, bizim aile hekimlerimiz olduğu gibi aile psikologlarımızın olması gerekliliği.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Arkadaşlarımızla dün aynı konuyu konuştuk, bu konuda hemfikiriz. Ama bununla ilgili birkaç cümle söyleyeceğim sizden sonra.

Buyurun tekrar.

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Tamam.

Burada önemli olan şeylerden bir tanesi, özellikle ülkedeki her aile için ruh sağlığı uzmanlarının olmuş olmasının -en temelde sunuma başlarken söylediğim- öncelikli olarak çocuğu korumak üzerinden bir başlığı ve amacı olmalı bence. Çünkü kuşaktan kuşağa aktarılan bir şeyden bahsediyoruz şiddet dediğimizde ve şiddet gerçekten çok doğurgandır, karanlık çok doğurgandır, insanın karanlık tarafı sürekli olarak yeni nesillere, yeni kuşaklara aktarılan yeni karanlık bilgiler üretir, duygular üretir. Yani burada özellikle genetik faktörlerin yanında epigenetik faktörlerin de varlığı, aynı zamanda zaten çocuğun aile içerisinde gözlemediklerinden öğrendikleriyle beraber oluşan, bu sürekli kendini doğuran süreci durdurmak için ruh sağlığı uzmanlarının çok temelde çocuğu korumak gibi bir görevi olmalı. Aile psikologlarının temel amacı, tüm aileyi ve ailedeki her bireyin insan haklarını korumak olmalı. Disiplinler arası ve kurumlar arası bilgilendirme ve raporlama sistemi de olmalı bu arada. Yani aile psikologlarının en temeli aileyi korumak ve tabii ki orada da bir gizlilik ilkesiyle beraber çalışılan modeller olmalı ama nasıl ki tüm alanlarda bunu önemsiyorsak, bir kişinin can güvenliğinin tehdit altında olduğu bir durumda ya da süregidebilecek bir şiddetin artık ruh sağlığı uzmanları tarafından tespit

edilebildiği durumlarda da burada özellikle Emniyetle, devletle, hukukçularla birlikte çalışabilmenin de varlığından bahsetmemiz gerekiyor. Aynı zamanda, tabii ki kıymetli psikiyatristlerle bu aşamada o disiplinler arası güvenin de desteğin de temasın da sağlanması gerektiğini düşünüyorum.

Buradaki bir diğer amaç da o aileye psikolojik okuryazarlığı kazandırmak. Çok temel birkaç kavramı her sosyoekonomik düzeyin diline uyarlayabiliriz biz, farkındalığı anlatabiliriz, empatiyi anlatabiliriz, öncelikle duyguların tanımlanmasını anlatabiliriz. Gerekli olduğu yerde de o ailenin fertlerinin yetişkin, çift, çocuk terapistlerinden yardım alabilmesini sağlayabilecek bir modeli oluşturmamız lazım. Bildiğimiz çok temel bir gerçek var, bunu bu mesleğin bir insanı olarak söylüyorum; herkes psikoloğa gidemez, gidemiyor bu koşulların içerisinde. Daha önce yaptığımız psikoçadır projelerinde ya da işte, farklı yerlerde Toplum Gönüllüleri Vakfıyla beraber psikoterapi hizmeti vermeye çalıştığımız insanlarda o kadar çok ifade edilmemiş yara var ki. Bizim Türkiye’de belli başlı bir sınıfın psikolojik destek alabilmesini sağlamaktan öteye geçmemiz gerekiyor ve o ailelerle ilişki ve ilişki modelleri çalışabilmek de gerekiyor onların diliyle beraber, aile psikologlarıyla.

Bir diğer alan eğitim. Bence, hep üstüne her dönem çalışmamız gereken şeylerden bir tanesi -ki son yıllarda kız çocuklarının özellikle eğitimle ilgili istatistiksel oranlarının arttığını biliyorum, bunu bilerek söylüyorum ama- kız çocuklarının eğitim hakkı üzerinden her zaman daha fazla çabayla beraber ne yapabileceğimize bakmamız gerekiyor. Evet, şiddet, eğitilmiş kadınların da maruz kaldığı bir şey. Orada başka manipülatif nedenler de var karşılıklı olarak, psikolojik nedenler de var ama biliyoruz, çok temelde, bu dünyada zeminine güvenen kadının çevresel alternatiflerini daha iyi kullanabildiğine, en azından daha doğru ve daha yüksek sesle destek isteyebildiğine dair bilgilerimiz var. O yüzden de çok temelde, birçok alanda olduğu gibi şiddet karşısında durabilmek için de kız çocuklarının eğitim hakkı üzerinden her zaman uğraşımız devam etmeli.

Eğitimde şiddet eğiliminin önüne geçecek dersler müfredatta yer bulmalı ve psikolojik eşlik, rehberlik servislerinin düzenli görevi olmalı, birey özelinde değil, bir programa dönüştüğü düzenlerde. Hâkimim bazen okul müfredatlarına -ya da rehberlik servisleriyle beraber çalışıyoruz- bireysel olarak bununla ilgili çabası olan okullar var ya da bu alanın mezunları var, eğitmenleri var ama ben daha genel bir programdan da bahsetmek isterim, belki benim bilmediğim bir eksiklik vardır, duymak isterim. Ama çok temelde, özellikle rehberlik servislerinde toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden, öfke ve stres yönetimi üzerinden, çatışma çözme, problem çözme becerileri üzerinden, ergenlikte çok kıymetli olan -çünkü dürtüsel bir hâkimiyet var- empati geliştirme, akran ilişkilerini geliştirme üzerinden, öz disiplin, öz güven, davranışın sorumluluğunu alma üzerinden, özellikle de eşlik sisteminin değişmez bir parçası olarak bu sistemin, rehberlik servislerinin var olması gerektiğine inancım var.

Medyayla ilgili de şöyle bir yerdeyim, bunun içinden seslenen biri olarak da söylüyorum: Şimdi, çok temelde, medya dilinde şiddete karşı duyarsızlaşmanın önüne geçmemiz gerekiyor. O yüzden ben şiddet ve ilgili konuların medyada yer almamasından yana değilim. Bu konuların medyada psikolojik okuryazarlık bilinciyle beraber yer alması gerektiğini düşünüyorum, bunun üzerine konuşup tartışabilmeyi de isterim. Ama bizde genel olarak şöyle bir yer var: Programa katılan ve bu konuda mağdur olan konuk ya da herhangi bir şekilde bir dizinin, filmin kahramanı olan karakter, özellikle yaşadığı acıyı, şiddeti, bununla ilgili olarak üzüntüsünü, utancını, korkusunu, öfkesini paylaşmakla kalmamalı -Gülseren Hocamın da bir benzerini söylediği gibi- bu kişiyle ilgili evinde şiddet gören kadınlara ya da şiddet gösteren erkeklerle bir mesaj ulaştırabilmemiz adına, o kişinin kaynaklarının da sonrasındaki psikolojik destek sürecinin de bu kişinin gerçekten de bundan kurtulabileceğine dair inancının sağlanmasına da medya araçları yoluyla destek ve aslında bununla ilgili olarak insanlara da farkındalık kazandırılmalı. Yani bizim acıyı dinlediğimiz, şiddeti dinlediğimiz, “Bakalım, sen de neler

yaşamışsın?” diyerek oradan gönderdiğimiz konuklarla şiddetle ilgili uzun vadede yol alabileceğimizi düşünmüyorum. Bu okuryazarlığı kazandırmak, bu hikâyeleri dinlemek, çocukların hassasiyetlerine özen göstererek dinlemek ve daha sonrasında da bu kişiler için bu kişilere yardım sağlandığını göstermek, haklarının hatırlatıldığı, hatta bu konuda eşlikçilerinin olduğu düzenler yaratabileceğimiz programlar olmalı bence. Özellikle belli başlı kurgularda, dizilerde bu var çünkü öbür türlü gerçekten de şiddetin sergilenmesine dönüşüyor sadece ama bu kişilerin destek sistemleri var, güçleri var, kaynakları var ve evet, özellikle devletten alabileceği ya da derneklerden alabilecekleri yardımlar var. Bunlarla ilgili konuşabilmeli ve bu kişiler ekran önünde güçlendirilmeli ki izleyen insan da gücünün farkına varabilsin.

Aynı zamanda, şiddet eğilimiyle şiddet anında, şiddet sonrasında neler yapılabileceğiyle ilgili bence çok daha fazla hayat içerisinde medya videolarının, görsellerinin yer alması gerektiğini de düşünüyorum. Zorunlu kılınan, ruh sağlığı uzmanlarınca hazırlanmış, hukukçularca onaylanmış bir temelin oluşması lazım ki insanlar nasıl ki her an sigarayı nasıl bırakmaları gerektiğiyle ilgili birçok şey dinliyorlar, toplumsal yaşamı da bireyin sağlığını ve hayatını da bu kadar derinden etkileyen şiddetle ilgili de bence bu kadar fazla duyup maruz kalmalıyız hatta buna. Akşam karısına bu şiddeti uygulayacağını bilen ya da “Hâkim olamıyorum kendime.” diyen bir erkeğin sürekli bunu duyduğu, duyurduğumuz bir düzen de yaratmalıyız.

Şiddet içeren her görüntünün yayına verilmeden önce değerlendirilme aşamasında yine ruh sağlığı uzmanlarının mesleki süzgecinden geçebilmesi gerekliliğini düşünüyorum. Psikolojik okuryazarlık geliştirecek programların da özellikle gündüz kuşağında daha fazla yayınlanması gerektiğini düşünüyorum ben de hocam gibi. Bugün çok büyük figürler o insanlar. Belki onların da buralarda olması gerekir, belki gelmişlerdir ama Müge'nin, Esra'nın, Didem'in, Serap Ezgü'nün buralarda bu okuryazarlık dilinde bir şey yapmaları lazım. Bizde şöyle bir dil var: Şiddet gösteren erkeğe damgayı yapıstırıp onu ne kadar ayıpladığımızı ayıplama yarışıyla beraber gösterip programı kapatıyoruz. Oysaki bu kişinin hangi koşullarda bu hâle geldiğini -yine, hocamın da dediği gibi- anlatabilmenin bir yolunu bulmamız lazım, öbür türlü “Cani şu kadar yerinden bıçaklayarak öldürdü.” başlığından öteye geçemiyor. Aynı zamanda, bu dil, altı doldurulmazsa da şiddeti tetikleyebilir hayatın içerisinde.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet Hocam...

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Sona geldim.

Şiddet, insanın onuruna, yaşam hakkına, özgürlük ve güvenliğine, özel hayatına, aile hayatına, sağlık hakkına, sosyal yaşamına zarar veriyor çok temelde. Birey ve toplum üzerinde travmatik etkileri ve sonuçları olan şiddet, insan haklarını ihlal ve tehdit ediyor en temelde. Bence, hep birlikte de, birey olarak, toplum olarak, devlet olarak hepimizin bununla ilgili bir şeyler yapma zorunluluğu var çünkü çocuklarımız büyüyorlar, bizim çocuklarımız yoksa da başka çocuklar bu düzenin, bu sistemin içerisine büyümeye devam ediyorlar.

Dinlediğiniz ve sabrınız için teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gökhan Hocam, çok teşekkür ediyoruz. Keyifle dinliyoruz ve elimizden, gönlümüzden, yüreğimizden geçen yapılabilecekleri de notlarımız arasına aldık.

Birkaç şey söylemek isterim. Özellikle çocuk konusu bizim için en önemli konu ve oradan başlamanız lazım. Sorun çocuk, çözüm çocuk ve eğitimden geçiyor. Dolayısıyla eğitimi verdiğimiz andan itibaren... Hem Gülseren Hocamın hem de sizin çocukluğa vurgu yapıyor olmanız ve bu işin öğrenilen çaresizliklere dönüşüyor olması tespitleriniz içerisinde. Biz, özellikle çocukluk anından itibaren şiddetin eğitim yuvalarında, ilk önce ailede, sonra anaokulunda, sonra ilkokulda, sonra lisede,

her kademesinde müfredata -sizin çözüm önerileriniz içerisinde de var- dâhil edilmesini daha önce de talep ettik ve ediyoruz. Bunun yanı sıra, 2006 yılından itibaren askerlerimize, polislerimize, din görevlilerimize ve öğretmenlerimize kolluk kuvvetleri İçişleri Bakanlığımız, Adalet Bakanlığımız, Millî Savunma Bakanlığımız, Sağlık Bakanlığımız, Millî Eğitim Bakanlığımız, Aile Bakanlığımızın koordinasyonunda ciddi eğitimler veriyorlar. Bu da çok önemli bir kazanım diye düşünüyorum.

PSİKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Kesinlikle.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bunların hepsini -hepimizin öncesinde bir çocuk olduğumuz ve- o dönemde almamız gerektiği konusunda hemfikiriz ama bu anlamda -biraz evvel Gülseren Hocamın söylediği gibi- her ailenin öncelikle kendi içerisinde bu şiddeti uzaklaştırması lazım. Ama öncesinden alıp getirdiği genleri var, görgüsü var, görmesi var, vesaire. Buna nereden başlanılacak? Sürecin yönetilmesi açısından ailedeki eğitimi de bu vesileyle çok önemsiyoruz. Bunun için medya çok önemli bir araç, televizyon çok önemli bir araç. Dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de televizyon hâlâ en çok izlenen, vakit geçirilen araç. Türkiye’de kadınlar günde ortalama dört buçuk saat, erkekler 4,1 saat televizyon izliyorlar ve televizyonun başka bir önemi, tüm toplumu içine alan çok büyük bir çimento hâline getirilmiş vaziyette hâlâ. Sınıf, eğitim, yaş, cinsiyet gibi değişkenler çerçevesinde televizyon izleme sürelerine bakıldığında da çok büyük farklılıklar yok; cinsler açısından, yaşlar açısından. Televizyon izlenilecek kanalı önce babalar, annelere göre daha çok karar verici; erkek çocuklar, kız çocuklarına göre daha çok karar verici.

Özellikle, siz “Şiddet olmalı.” dediniz. Televizyonda en çok rahatsızlık duyulan konulara baktığımızda, araştırmalar yüzde 80 cinsellikten, yüzde 72 de gösterilen şiddetten rahatsız olduğunu dile getiriyor. Bunun yanı sıra, senaryoda... Siz senaryonuzu değiştirin ya da anlatın demiyoruz, medyayla da bunu çok uzun uzun konuştuk, bir hafta boyunca medyayı konuştuk; onları burada konuştuğumuz için tekrar anlatmayacağım fakat sizlerden istirhamımız şudur: Özellikle şiddeti göstermek zorunda kalındığında -Gülseren Hanım ya da siz- anlatmak zorunda kaldığınızda yapılması gereken çok izlenen yayınlarda şiddet mağdurlarının başvurabileceği yerleri, başvuru usulüne ilişkin bilgileri, tanıtımları alttan geçebilirsiniz; kamu spotu gibi yani bu kamu spotu zorunluluktur ama onu, bakanlıkların size gönderdiği, kanallara gönderdiği özel kamu spotları olarak değil de siz, bu işe gönülünü koymuş, sosyal sorumlulukların altına, taşın altına elini koymuş insanlar, toplumun gözünün önünde olan akademisyenler, hekimler, psikologlar ve hukukçular olarak yayınlarınızın altında “Şiddete maruz mı kaldınız? KADES’e başvurabilirsiniz. Aile Bakanlığımıza başvurunuzu yapabilirsiniz.” gibi böyle kısacık... “Şiddet gösterildi mecburen, senaryoyu anlatmak zorundasınız.” dedik ama orada, alttan bir dipnot geçmeli mutlaka ve oradaki izleyenler bunu görmeli yani “Bu şiddet yanlış bir şey ve bunun için ceza alabilirim.” sürecini sizlerin aracılığıyla... Kamuoyunda zihinsel değişimi sağlayabilmek için sizden destek istiyoruz.

Bugün bizlerle birlikte olacak -özellikle gündüz kuşağında kadınların çok izlediğini söyledik, siz de söylediniz- birincisi; Müge Anlı, Esra Erol ve Serap Ezgü, diğer arkadaşlarımız dâhil olmak üzere hafta içi canlı yayın programları dolayısıyla burada olamadılar. Temasa geçti arkadaşlarımız ama hafta sonu eğer bizim Komisyonumuz programlanabilirse onlarla bir arada olmaya da çalışacağız ama bugün için davetleri yapılmıştı. Mazeretlerini Müge Hanım da ilettiler, hafta sonuna bakılacak. Bir başka hukukçumuzu daha davet etmiştik, yıllarını kadın çalışmalarına vermiş Kezban Hatemi Hocamız bugün bizimle birlikte olacaktı. İki gün evvel küçük bir trafik kazası geçirdi. Bu vesileyle de konuştuk, kendisine de geçmiş olsun dilekelerimizi ilettiler. Dolayısıyla, baktığımız pencere aynı. Bütün

disiplinler bu Komisyon tarafından dinlendi; bakanlarımızdan sivil inisiyatifte, kurumlarımızdan akademik uzmanlara, mağdurlardan faillere kadar herkes dinlenilecek. Dolayısıyla, bütün disiplinleri ve kurumları dinleyelim istiyoruz.

Ben, şimdi, hukukçu kimliğiyle, özellikle kadınlara yönelik şiddet konusunda emek sarf etmiş bir hukukçumuza sözü bırakmak istiyorum. Sayın Avukat Doktor Rezan Epözdemir, on beş yıllık hukukçu kimliği ve tecrübesiyle Komisyonumuza bilgileri verecek.

Sayın Epözdemir, buyurun, söz sizde.

III.- SUNUMLAR (Devam)

3.- Av. Dr. Rezan Epözdemir'in, kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuatta ve uygulamada yaşanan hukuki sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Öncelikle nezaketiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok özür diliyorum Rezan Bey.

Gökhan Bey'e bir notum vardı, diğer konuya geçmeden hemen söyleyeyim: Özellikle aile içi -demin size ilave edeceğim dediğim için Sayın Özdemir'e sözü vermeden ifade etmek istedim- biz... Aile hekimliği sağlıkta çok önemli bir reformdur. Her vatandaşın, 84 milyon vatandaşımızın her birinin bir aile hekimi var. Bu sağlıktaki dönüşümü yapan iradeyi aynen "ASDEP" dediğimiz, sosyal hizmet uzmanlarımızdan oluşan çalışanlarımızla her bireye de uygulayabiliriz. Bu vesileyle, bu Komisyonun önerilerinden bir tanesi olacak, bunu dün konuştuk yani sosyal hizmet uzmanlarımızın... Türkiye'de şu an, yaklaşık 4 bin civarında ASDEP personeli var ve aile hekimlerimizin de şu andaki son rakamı, 24 bin aile hekimimiz Türkiye'de hizmet ediyor. Aile hekimliği gibi ASDEP personelinin olması bu şiddeti önleme konusunda da bize destek verecektir diye umut ediyoruz. Aynı zamanda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın yayımlamış olduğu genelgede de ŞÖNİM ve şiddetle mücadele irtibat noktalarımızda ASDEP personellerimiz daha sonrasındaki rehabilitasyon süreçlerini de takip ediyorlar, bundan sonra daha hassasiyetle takip edecekler.

Sayın Epözdemir, söz tekrar sizde, buyurun.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Lisans, yüksek lisans ve doktora Marmara Üniversitesinde tamamladım, Yardımcı Doçentim. Beykent ve Bilgi Üniversitesinde ceza genel ve özel dersleri veriyorum.

Son on beş yılda belki Türkiye kamuoyunda tartışılan birçok kadına şiddet, kadın cinayeti dosyasında sosyal sorumluluk projesi olarak mağdur aile vekilliği yaptım. Münevver Karabulut cinayetiyle başlayan bir süreçti bu, ki Türkiye'de birçok yazılı, görsel basın, kitle iletişim araçları, sivil toplum örgütlerinin belki de bu kadına şiddet meselesine eğilmesine, fikri takip ve farkındalık sürecinin oluşmasına sebebiyet veren hunharca, vahşice, insanın insan olma vasfına aykırı bir cinayettir. Münevver Karabulut, Nazlı Sinem Erköseoglu, Pınar Gültekin gibi birçok dosyada, 74 tane kadına şiddet, kadın cinayeti dosyasına sosyal sorumluluk projesi olarak baktık, mağdur aile vekilliği yaptık.

Ben, biraz uygulamadan örnekler vereceğim, somut önerilerde bulunacağım, akademik, bilimsel perspektifte değerlendirmeler yapacağım ve fakat somut olması açısından ve faydalı olması açısından önerilerde bulunacağım.

Öncesinde şunu söylemek isterim: Tabii, kadına şiddet ve kadın cinayetleri Türkiye'nin temel kanayan yaraları, bir siyaset üstü mesele, uzlaşma kültürüyle çözümlenmesi gereken bir mesele. Sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri, yazılı görsel basın, kitle iletişim araçları, siyasi partiler,

yargı uygulamacıları, kolluk mensuplarının birlikte, yeknesak, kararlı bir şekilde esasa müessir bir mücadele ortaya koyması lazım. Biraz önce Gülseren Hocam konuşurken Sayın Meclis Başkanı beni aradı; kendisini de ziyaret edecektim ve fakat 13.45 diye biliyorduk sunumu, öyle söylemişlerdi. Kendisi de Sayın Cumhurbaşkanıyla görüşüp İtalya'ya gidecekmiş, o yüzden uzayınca ziyaret edemedim. Hocalarım konuşurken de nezaketsizlik olmasın diye lavabo dışında çıkmak istemedim ama burada Komisyon tutanaklarına geçsin diye kendisiyle paylaşacağım bir şey söylemek istiyorum, tarihe not düşmesi açısından: Kadına şiddet, kadın cinayetleri siyaset üstü bir mesele. Uzlaşma kültüründen bahsettik; bugün bu Komisyonunda ne yazık ki işte, Cumhuriyet Halk Partisi, İYİ Parti HDP Komisyon çalışmalarına katkı vermeme kararı almış anladığım kadarıyla ve Komisyon sandalyelerini boş gördüm. Bu, beni biraz üzdü, açıkçası, üzülerken müşahade ettim. Keşke, bütün o kısır çekişmeleri, fikir ayrılıklarını, ideolojik kimlik ve gözlükle yapılan, bu perspektifte yapılan değerlendirmeleri kenara bırakıp en azından, Türkiye'nin temel kanayan yarası olan kadına şiddet konusunda burada alınabilecek çözüm önerileri, tedbirler, sorunların çözümüne ilişkin fikir teatisi, muhakeme; bu konuda keşke bir uzlaşa ve konsensüs sağlanabilseydi, burada, bu Komisyon sürecine bütün siyasi partiler ve kıymetli vekilleri katkı sunabilseydi. Bu görüntü açıkçası beni biraz üzdü, bunu da tarihe not düşmek adına paylaşmak istiyorum. Sayın Başkanla konuşsaydık -Mustafa Hocayla- ona söyleyecektim, paylaşamadık. Burada sizinle, muhataplarıyla bizatihi paylaşayım. En azından, bu konuda, Türkiye'nin en temel kanayan yarası olması hasebiyle bir uzlaşma kültürü egemen olabilirdi. Üzülerken müşahade ediyorum ki o burada olmamış.

“Ben niye geldim?” meselesini söyleyeyim, ben şundan geldim: Şimdi, bu konuda belki de son on beş yıldır en aktif, etkin çalışan hukukçuyum ve akademisyenim ben; yüzlerce programa katıldım, üniversitelerde, yerel yönetimler nezdinde çeşitli seminerler, paneller, hep yaptım, sosyal somut projeleri yapıyorum. Yarın öbür gün bu eleştirilerimizi, müspet-menfi değerlendirmelerimize katkı sunan yaklaşımlarımızı savunabilmek adına “Ya, Komisyon da bizi davet etmişti. Biz de gittik, tarihe not düştük, kanaatimizi, fikirlerimizi, çözüm önerilerimizi çok somut paylaştık, orada dercettik. Orada da kıymetli, saygın milletvekilleri vardı. Dolayısıyla, Parlamento halkın iradesinin tecelli ettiği bir yer. Ya, biz de orada gittik, Sayın Başkana ve kıymetli Komisyon üyesi milletvekillerine görüşlerimizi ifade edebildik.” diyebilmek için varım çünkü bunun katkı sunacağımı düşünüyorum. Nazik davetiniz için de çok teşekkür ediyorum.

Tabii, meselenin sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve hukuki bileşenleri var. Ben çok psikoloji kısmına girmeyeceğim, hem Gökhan Bey hem Gülseren Hanım zaten bu konuda etraflıca değerlendirme yaptı. Sosyolojik olarak şunu söyleyebilirim: Biraz Türkiye toplumunun genetik kodları, sosyalleşme süreci ve değer yargılarına bakmak lazım. Meseleyi kaynağında kurutmak lazım. Bugün, kadına şiddetin en temel gerekçesi erkek egemen toplum, feodal anlayış ve kadını ötekileştiren iradedir. Türkiye’de bunu bertaraf etmeden alacağınız bütün tedbir ve önlemler palyatif kalır yani bir erkek egemen toplum var, bir feodal anlayış ve kadını ötekileştiren irade var; bunu bertaraf etmek lazım. Geçen, bir yayında -NTV veya CNN TÜRK olabilir- şöyle bir ifade kullandım: “Cinsel suçlarla ilgili kimyasal kastrasyon kullanılıyor ama mesele bence, kimyasal kastrasyon değil, zihinsel kastrasyon.” yani zihinsel bir hadım, zihinsel bir değişim sürecine ihtiyaç var. Eğer biz, bugün, bu anlayışı, erkek egemen toplumu, kadını ötekileştiren iradeyi, feodal anlayışı bertaraf edemezsek palyatif önlemlerle uzun erimli, esasa müessir bir çözüm ne yazık ki getiremeyeceğiz. Dolayısıyla, Türkiye'nin temel ihtiyacı kimyasal kastrasyon veya hadım değil, zihinsel hadımdır; Türkiye’de bu konuda bir zihinsel değişim sürecine ihtiyaç var diye düşünüyorum.

Hukuki kısmına geleceğim. Şüphesiz, ekonomik kısmı var, ben birçok akademik ve bilimsel çalışma okudum, zaman zaman bunları da paylaşıyoruz yaptığımız çalışmalarda. Evet, işsizlik, ekonomik sorunlar, eğitim, bunların hepsi ayrı ayrı belirleyici bir parametre olabilir ama hukuki kısımda bence çok esasa müessir sorunlar var. Bir tanesi şu, siz biraz önce atıf yaptınız Sayın Başkan: Bir “Cezaların caydırıcılığıyla ilgili bir sorun yok Türkiye’de.” dediniz; bu konuda sizinle hemfikirim, ben bunu zaten son on beş yıldır müteaddit defalar söylüyorum. 2005 yılında Türk Ceza Kanunu’nda -yeni Ceza Kanunu ki mehaız İtalyan Ceza Kanunu’dur- kasten öldürmenin nitelikli hâlleri düzenlendi, 82’nci maddede. Töre saikiyle, kan gütmeye saikiyle, tasarlayarak, usul fûru, eş, karı kocaya karşı, beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak kişiye karşı, canavarca hisle ve eziyet çektirerek... Bunların her biri bir nitelikli kasten öldürme sebebi olarak sayıldı, mehaız İtalyan Ceza Kanunu’nda olduğu gibi ve karşılığı ağırlaştırmış müebbet hapis.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; bakın -hukukçu meslektaşlarımız var mı bu salonda bilmiyorum ama varsa, muhakkak kıymetli meslektaşlarımız da muttalidir meseleye- ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası nedir biliyor musunuz? Bizde idam cezasının yerine, iç hukukumuzdan çıktıktan sonra ikame edilen en ağır cezadır yani ömür boyu tek kişilik hücrede kalırsınız, günde bir saat havalandırma boşluğuna çıkarsınız, on beş günde bir kanunundaki yakınlarınızla telefonla görüşebilirsiniz, on dakikayı geçmemek kaydıyla... Mükerrirlere özgü, en sıkı denetimli infaz rejiminin olduğu ceza. Bizim iç hukukumuzda idam cezasının yerine ikame edilen ceza ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası. Sorun soyut cezada değil, sorun somut cezada yani cezanın bireyselleştirme vasıtalarında yani Türk Ceza Kanunu’nun 61’inci maddesinde; sorun uygulamada. Uygulamadaki en temel sorun da iki temel kavram ve kuram üzerinden gidiyor ve bu, Türk yargısının temel paradokslarından bir tanesi; “haksız tahrik” ve “takdiri indirim sebepleri” Bakın, ben size Türkiye’nin dört bir yanından uygulanan birkaç tane haksız tahrik kurumu ve müessesesinden bahsedeceğim. Efendim, niye önemli? Nasıl somut ceza problemleri? Çok basit; müebbet hapis cezası -bir kadını katlettiniz- haksız tahrikle on iki yıla -on iki yıldan on sekiz yıla kadar, Türk Ceza Kanunu’nun 29’uncu maddesi böyle söylüyor- takdiri indirim sebepleriyle on yıla düşüyor, on yıllık cezanın şartla salıverilme süresi -kıymetli meslektaşımız da bilir- kasten öldürme suçlarında 2 bölü 3 yani yedi yıldır, denetimli serbestlikte bir yıl, şartlı salıverilmesine bir yıl kalanlar rehabilite olup ıslah olsun, topluma kazandırılınsın diye denetimli serbestlik uygulaması var, biz de 5275 sayılı Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun’un 108’inci maddesine göre altı yıl yani bir kadını katleden vatandaş, altı yıl sonra ıslah olmadan -ceza infaz hukukunun temel evrensel prensipleri caydırıcılık ve ıslah- topluma karışıyor. Niye? Ceza mı yetersiz? Hayır, son derece yeterli, bir ceza hukuk doçenti olarak söylüyorum gayet yeterli. Soyut cezadan somut cezaya giden yol cezanın bireyselleştirme vasıtaları ve uygulanmasında çok ciddi bir sorun var. Haksız tahrik ve takdiri indirim sebeplerini hemen hemen her olayda uyguluyorsunuz. Haksız tahrikle ilgili size Türkiye’nin dört bir yanından birkaç örnek vereyim, meselenin ne kadar travmatik olduğunu görürsünüz. Çözümü de söyleyeyim, çözüm: Kadına şiddet ve kadın cinayetlerinde haksız tahrikin uygulanmaması değil çünkü Türk Ceza Kanunu’nda yer alan bir ceza sorumluluğunu azaltan nedendir, bazı suç tipleri bakımdan bunu istisna kabul edemezsiniz. Kara Avrupası’nda, Anglosakson ülkelerinde, mukayeseli hukukta, mehaız İtalyan ceza kanununda hep vardır bu kurum. Siz “Türk Ceza Kanunu’nda münhasıran bir suçta bu uygulanmasın.” diyemezsiniz ama sadece sanık ifadelerini kutsayarak, ona kıymet, kutsiyet atfederek bu kurumu uygulamazsınız, tatbik etmemelisiniz. Gerçekten bunun koşulları var mı yani haksız bir eylem var mı, o haksız, hukuka aykırı eylem nedeniyle ağır gazap ve elem duyulmuş mu ve onun etkisiyle suç işlenmiş mi?

Bakın, ben size birkaç örnek vereyim: 19 Nisan 2011... Sosyal paylaşım sitesinde evlenmeden önceki soyadını kullanması ve “ilişki durumu” yazan kısmı boş bırakması sebebiyle eşi Kadime Şanlı’yı öldüren Hüseyin Şanlı’ya Malatya 2. Ağır Ceza Mahkemesi haksız tahrik indirimi uygulayarak cezasını ağırlaştırılmış müebbet haptisten yirmi yıla sonra iyi hâlden on altı yıl sekiz aya indiriyor. “İyi hâl” dediğim takdiri indirim sebepleri, birazdan onu da anlatacağım. Bakın, bu yaşanmış bir olay, 19 Nisan 2011. Ben özellikle sadece bir ile özgü bir algı uyanmasın diye Türkiye’nin temel problemi olduğu için bütün illerden birer cümleyle örnek yargı kararı söyleyeceğim, meselenin ne kadar travmatik olduğunu görün istiyorum.

19 Şubat 2009... Bursa’da boşandıktan sonra tekrar birlikte yaşadığı eşi Arzu Civil’i 22 yerinden bıçaklayarak öldüren tekstil işçisi Yavuz Özcan... İsimleri söylüyorum kesinleşmiş yargı kararları hukukun engel, beis yok, açık kaynaklarda da var. Yargılaması sonra erdi. Bakın, eşini internette izlediği açık bir filmdeki kadına benzettiğini söylüyor fail. Böyle bir vahamet olabilir mi? İnternette izlediği açık bir filmdeki kadına benzettiğinden bahisle öldürüyor ve bu dokumacıya tahrik indirimi uygulayan mahkeme on sekiz yıl hapis cezası veriyor. Ben olay, kişi, yer ve mahkeme bilgisi vererek söylüyorum, sayın Komisyon üyeleri de sonrasında değerlendirebilir.

9 Nisan 2009... İzmir’in Karşıyaka ilçesinde kendisini aldattığını ileri sürerek tartıştığı eşi Serap Himmetoğlu’nu 14 yaşındaki kızının -yani o çocuğun zihinsel, fiziksel, ahlaki gelişimini, yaşayacağı travmayı tahayyül edebiliyor musunuz- gözleri önünde boğazını keserek öldüren Adnan Himmetoğlu ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası istemiyle yargılanıyordu, eşinin kendisini aldattığını, bunu tartışma sırasında kendisine söylediğini, yine, tartışma sırasında eşinin kendisine küfür ettiğini söyledi ve cezası haksız tahrik indirimiyle on yedi yıl altı ay indirildi.

2 Mart 2010 Antalya... 2008’in Kasım ayında eşinin kendisiyle ilgili bir münasebet, özel münasebet tesis edilmesine ilişkin talebini geri çevirdiğini söylüyor fail burada da yani “Bu aile hukukundan kaynaklanan bir yükümlülüktü, geri çevirdi, yorgun olduğunu söyledi, ben de o yüzden öldürdüm.” diyor ve mahkeme tahrik indirimi uygulayarak sekiz yıl dokuz ay hapis cezası veriyor.

22 Haziran 2010... Eşinin kendisinden boşanacağını ve başkalarıyla birlikte olacağını söylediğini söylüyor, burada haksız tahrik indirimiyle birlikte Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesi 44 yerinden eşini bıçaklayan bu canıye -ki 3 çocuk annesi Hanife Ertaş’ı katleden- Yaşar Ertaş’a önce ağırlaştırılmış müebbet, sonra on sekiz yıl dört ay... Türk Ceza Kanunu 29’a göre haksız tahrik indirimi uyguluyor.

Uzatmak mümkün ama amaç hasıl oldu diye düşünüyorum, son olarak bu örneği de verip kapatayım. Yine, 30 Eylül 2010 tarihinde “Olay günü Ceyda’yla konuşmak istedim. ‘Sen ne biçim babasın, senden utanıyorum, adam değilsin.’ diye eşim bana hakaret etti. Polis çağırın, diye yalvardım.” diyor. Onun üzerine, eşi kızı Ceyda Şeker’in önünde katlediyor; ağırlaştırılmış müebbet haptisten önce on yedi yıl altı ay, sonra tahrikle birlikte on altı yıllık hapis cezası veriliyor. Dolayısıyla, bizdeki temel sorun soyut cezada değil, somut cezada. Hemen hemen her mahkemede “Kıskandım, öldürdüm.” “Mini etek giydi, öldürdüm.” “Açık bir filmdeki hanımefendiyi eşime benzettim, öldürdüm.” “Sosyal medyada kırlık soy ismini kullanıyordu, öldürdüm.” “Arabada ön tarafta oturuyordu, şoförle çok olağandışı bir diyalogunun olduğunu gözlemledim, öldürdüm.” deyip... Sadece sanıkların bu ifadelerine kıymet, kutsiyet atfeden bir yargı uygulamasıyla haksız tahrik indirimi uygularsanız ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını önce on iki yıla düşürsünüz.

Sonra, ikinci sıkıntılı kuruma geliyorum: Takdiri indirim sebepleri. Yani bir çoğunuzun, hukukçu olmayan birçok izleyicinin, yurttaşın, akademisyenin “iyi hâl indirimi” diye bildiği kurum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biz ona “kravat indirimi” diyoruz.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Evet.

Adaletin tecellisine katkı sunmamışsın, maddi gerçeği ortaya çıkarmamışsın, mahkemeye yardımcı olmamışsın hiçbir şekilde, son celse geliyorsun “Pişmanım, o öldürseydi.” Cem Garipoğlu benim mağdur vekilliği yaptığım, işte, tehdit aldığım, savcılığa bildirdiğim -belki soru-cevap kısmında denk gelirse anlatırım- Türkiye kamuoyunun gündemindeki en önemli kadın cinayetlerinden birinin dosyasında, son celsede çıktı dedi ki “Keşke ben ölseydim, çok pişmanım.” veya bugün kamuoyunda tartışılan Pınar Gültekin duruşmasında sanık hakeza aynı şeyi söylüyor ve 3’ü de ezberlenmiş, kurgulanmış, cezayı minimize etmeye yönelik savunmalarla haksız tahrik indiriminden faydalanmaya çalışıyor. Cem Garipoğlu diyordu ki: “Erkekliğime laf söyledi, öldürdüm.” Doğru değil. Özgecan Aslan’ın katili “Minibüste üzerine saldırdı, beni tırnaklarıyla tırmıkladı, o yüzden öldürdüm, ağır gazap ve elem duydum.” diyordu, gerçek dışı olduğu ortaya çıktı. Bugün, Pınar Gültekin’in katili diri diri yakmış Adli Tıp raporuna göre, beton dökmüş, nehre atmış, telefonunu 3 parçaya ayırmış, SIM kartı 3 parçaya ayırmış, değişik yerlerde bırakmış, diyor ki: “Beni evli olduğum için eşimle tehdit etti, o yüzden katlettim.” Sonra mahkeme aşamasında diyor ki: “Açık bir filmimi çekti, o yüzden katlettim.” Dosyaya bakıyorsunuz ne bir mesaj var, ne bir tehdit var, ne bir film var, ne bir video var. Artık Türkiye’de -biraz önce basın mensubu arkadaşlarla röportaj yaparken orada söyledim- “profesyonel kadın katilliği” diye bir kurum oluştu yani öncesini planlayan, yargılamadaki tutum ve davranışlarını dahi en ince ayrıntısına kadar planlayan, savunma mekanizmasını cezasını minimize etmeye dönük kurgu şeklinde planlayan, eylemden sonra da telefonu, SIM kartı değişik yerlerde atan baz kayıtları vermesin diye “profesyonel bir kadın katilliği” kurumu ihdas edildi. Biz bunu nasıl çözeceğiz? Birazdan çözüm önerilerimi de söyleyeceğim.

Dolayısıyla, hukuk kısmında cezalar soyut ceza caydırıcı ama somut cezada haksız tahrik ve takdiri indirim sebepleri hemen hemen her olayda uygulanıyor. “Pişmanım, öldürdüm, keşke o öldürseydi.” Kravat takıyor, Ceza Kanunu’ndaki bu ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran sebepler uygulanıyor ve cezalar hepimizi rahatsız edecek şekilde failler ıslah olmadan, caydırıcılık amacı hasıl olmadan topluma böylesine patolojik bakış açısını haiz olan kişilikler karışıyor.

Peki, “zihinsel dönüşüm” dedik, “erkek egemen toplum” dedik, “feodal anlayış” dedik, hukukta da “cezaların caydırıcılığı, haksız tahrik ve takdiri indirim sebepleri” dedik.

Bir diğer mesele hukukla ilgili: Kolluk teşkilâtı. Bizde tek bir kolluk teşkilâtı var, hem adli kolluk hem idari kolluk yapıyor, hem kamu düzenini ihdas ediyor hem de adli kolluk faaliyeti olarak, fail ve fiili araştırıyor, delilleri topluyor. Bir defa, yüzde 100 bizim adli kolluk teşkilâtımızın kurulması, münhasıran -bakın, öneri işte- fail ve fiili tespit eden, delilleri ortaya koyan adli kolluk teşkilâtı... Biraz önce Gülseren Hanım dedi ki: “Şimdi, koruma kararı alıyor.” 6284 sayılı Kanun’dan bahsettiniz, dediniz ki: “Çağın ihtiyaçlarını karşılayan, aslında uygulanabilirse çok temel bir metindir, bir insan hakları metni...” dediniz. O konuda da sizinle hemfikirim ama orada da uygulamada sorunlar var. Bakın, anlatacağım size. Gerçekten 6284 sayılı Kanun sadece fiziki şiddete değil, ekonomik, cinsel ve sözel şiddete karşı da mağdureyi koruyor, bu çok önemli bir parametre. İki, sadece evli bireyleri değil, ısrarlı takip mağdurlarını, evlilik ihdas edilmese dahi birlikte yaşayan veya aile üyelerini, kız arkadaşları, erkek arkadaşları da koruyan bir rejim ihtiva ediyor; doğru. Dedi ki Gülseren Hanım: “Tedbir kararı alınıyor, sonra bakıyoruz, tedbir kararının faili gidiyor, mağdureyi katlediyor.” Problem ne biliyor musunuz Sayın Başkan? Tedbir kararı alınıyor, evden uzaklaştırma, iş yerinden uzaklaşma... Aile mahkemesi veriyor ama bu tedbir kararını denetleyecek, regüle edecek bir kamusal otoriteyi kullanan kurum yok. Ben size uygulamayı anlatayım, bunları böyle soyut kâğıt üzerinden konuşmak kolay ama sahada ne oluyor, ben onu anlatayım Türkiye’de hasbelkader bu işi sahada en fazla takip eden hukukçu

olarak: Mağdur arıyor polisi, diyor ki: “Kapıma geldi kocam. Tedbir kararı var, uzaklaştırma, kapıma geldi, şu an kapımda.” Polis gelene kadar kocası onu katlediyor. Hâlbuki hakkında tedbir kararı var. Ne yapıyorsun? Tebliğ ediyorsun ona. Karakola çağırıyorsun, “Bak, tedbir var, eve yaklaşma, iş yerine yaklaşma.” diyorsun. İşte, o tedbir kararının tebliğinden sonra, o faili birebir takip etmeli kollu. Acaba tedbire aykırı davranacak mı, davranmayacak mı? Acaba kanunun verdiği kararı tam ve gereği gibi ifa etti mi etmedi mi? Eğer kolluk, adli kolluk ve adli kolluğun içerisinde aile bürolar... Bakın, ayrı bir organizasyon ve örgütlenmeden bahsediyorum. Türkiye’de, Anadolu dahil 81 ilde, emniyette, kollukta bir adli kolluk ve aile büro kurulmalı. Bu aile bürolar muhakkak hakkında tedbir kararı olan şiddet faillerini mağduru katletmeden önce denetleyebilmeli, kontrol altına almalı, regüle edebilmeli. Bizde bu sistem böyle başlamıyor, tersten işliyor, adam kapıya gelince arıyorsun, kolluk geliyor. Hâlbuki kolluk daha öncesinden bunu muhakkak birebir denetlemeli, etkili bir denetim mekanizmasını hayata geçirmeli. 6284 sayılı Kanun’da hem fiilen hem normatif olarak bir değişiklik yapılması gerekiyor, bunu öneriyorum.

Bir diğer mesele ihtisas mahkemeleri. Bakın, kaçakçılıkla ilgili ihtisas mahkemeleri var, basın mahkemeleri var Türkiye’de -kıymetli meslektaşlarımız da bilir- spor mahkemeleri var sporda şiddet ama kadına şiddet ve kadın cinayetleri ihtisas gerektiren bir alan, empati kültürünüz olacak, adaleti tesis edeceksiniz, maddi gerçeği ortaya çıkaracaksınız fakat bu konuda ihtisas mahkemeleri yok, bu alanda mutlaka ihtisas mahkemelerine ihtiyaç var. Bunu da tarihe not düşmek için söylüyorum, bu da önemli bir eksik, bunun için de HSK’nin bir kararı yeterli yani bir normatif düzenlemeye, bir kanuna falan ihtiyaç yok.

Bir diğer mesele, bizim Ceza Muhakemesi Kanunu şunu söylüyor yani somut öneri söyleyeyim size, şiddet mağduruna diyor ki: “Eğer basit tıbbi müdahaleyle giderilebilirse bu -ayakta tedavi diyelim ki- ben dosyayı uzlaşma savcılığına yolluyorum, uzlaştırmacı görevlendiriyorum, şiddet faili ile mağdur uzlaşsın.” Ya, dünyanın neresinde şiddet faili ile mağdur uzlaşır? Böyle bir garabet sistem olabilir mi? Şiddet faili ile mağdurunu, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 253’üncü maddesine göre kadın ile erkeği uzlaştıran uzlaştırma kurumunu burada uygulayan bir bakış açısı. Somut çözüm önerisi yine: Gelin, kadına şiddet meselesinde isterse kadın basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek şekilde yaralansın yani 86/2 kapsamında takibi şikâyetle bağlı bir yaralama olsun ama uzlaştırma kurumu uygulanmasın. Ya, siz şiddet mağduruna diyorsunuz ki: “Git, faille uzlaş.” Yarın, öbür gün daha ağır bir şiddete maruz kaldığında nasıl oluyor bakış açısı -Gökhan Bey de Gülseren Hanım da söyledi- “Ya, zaten yargıdan etkili bir sonuç alamıyorum, bilgilerimi elde edemiyorum, hak arama özgürlüğümü kullansam da bir sonuç yok.” Bakış açısı ve perspektif bu oluyor. Uzlaştırma kurumunu 86/2 kapsamında kalan kasten yaralama suçlarında uygulamamalısınız, uygularsanız, uygulamaya devam ederseniz bu çok ciddi bir travma yaratır. Bu konuda bir normatif düzenleme değişikliğine hakeza ihtiyaç var.

Peki, kadınlar niçin hak arama özgürlüğünü kullanamıyor Türkiye’de? Bir, sonuç alamayacağım endişesi; oradan giderim, elde edemem bakış açısı. İki, ekonomik olarak ben güçlüyüm, mağdurum, müzayaka hâlindeyim, hak arama özgürlüğümü kullanamam. Üç, bütün bunlar var... Bakın, bana Türkiye kamuoyunun en önemli ailelerinden birinin mensubu geldi, 3 bin kişilik bir şirketin yönetim kurulu başkanı -çok önemli bir örnektir- dedi ki “Ben eşimden şiddet görüyorum, hak arama özgürlüğümü kullanmak istiyorum.” Ben de kendisine hem 6284 hem Ceza Kanunu hem de özel hukuk boyutunu kapsamlı bir şekilde anlattım. “Vekaletle birlikte Hocam, hak arama özgürlüğümüzü kullanınız.” dedi. İki gün sonra geldi, ne dedi biliyor musunuz? “Ben hak arama özgürlüğümü kullanmaktan vazgeçtim.” “Niye vazgeçtiniz hanımefendi?” dedim. “Eşim bana üç yıldır fiziksel şiddet uyguluyor çünkü ben şirkette 3 bin kişiyi yöneten bir kadını, 3 bin kişiyi yöneten, Türkiye’nin en önemli sanayi

kuruluşlarından birinin yönetim kurulu başkanayım, kalkıp da evde eşinden şiddet görüyor algısı benim güçlü kadın imajıma halel getirir, bu yüzden ben hukuki yollara başvurmak istemiyorum, ben bu meseleye kamuoyunun muttali olmasını istemiyorum.”

Şimdi, meşhur Sıla meselesi, biz oradan mesela mağdur vekiliyiz. Ya, bir kadın çıkıyor, Sanatçı hak arama özgürlüğünü kullanıyor, bütün bu riskleri alıyor toplum nezdindeki o güçlü kadın imajına halel getirircesine ama biz o şiddeti meşrulaştırmaya çalışıyoruz. “Dövdü ama bir sebebi vardır canım.” gibi bir algıyla şiddet dilini meşrulaştırmaya çalışıyoruz ve meseleyi gerçekten bilimsel, akademik, caydırıcı, ıslah edici bir bakış açısı yerine sansasyonel kaygılarla, kişisel çıkarlarla irdelemeyi tercih ediyoruz. Bu da kabul edilebilir bir yaklaşım değil. Eğer biz, Türkiye’de, şiddet gören, kamuoyunun tanıdığı sanatçılara, siyasetçilere, yazarlara “Hak arama özgürlüğünüzü kullanın.” diyor isek yazılı, görsel basının da biraz daha özendirici bir dil kullanması, uzlaşma kültürünü egemen kılması gerekir diye düşünüyorum. Bu da çok ciddi bir sorun ve sıkıntı.

Bir diğer mesele: ŞÖNİM’lerden bahsettiniz, Alo 183’ten bahsettiniz. Evet, bunlar önemli adımlar ama teknik altyapıları, pilot bölgeleri itibarıyla şu an uygulaması çok yeterli değil. Bunun bütün Türkiye’de yaygın hâle getirilmesi lazım, Aile Bakanlığının bu konuda çok ciddi bir çalışmayı muhakkak hayata geçirmesi lazım çünkü buralar çok önemli, hem ekonomik yardım hem psikolojik yardım hem hukuki yardım hem barınma yardımı sağlıyor, bu çok önemli.

Panel ve seminerler, eğitim çalışmaları... Aile Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı bu konuda muhakkak öncü olmalı, biz de üzerimize ne düşüyorsa yapmaya hazırız çünkü kadınlar Türkiye’de hak arama özgürlüğünü nasıl kullanacağını bilmiyor, bu çok ciddi bir sorun. Biz dilimiz döndüğünce anlatmaya çalışıyoruz, gayret ediyoruz bu konuda çalışan bütün hukukçular akademisyenler olarak ama mesela, 6284’le ilgili aile mahkemesine yapılan başvurularda harç ödenmiyor; bu, devrim gibi bir şey yani hiç para ödemiyorsunuz, yargılama harç ve masrafları yok ama kadınlar bunu bilmiyor. Yani “Ben mahkemeye başvuracağım ama müzayaka hâlindeyim, ekonomik durumum yok ve dolayısıyla ben bu başvuruyu yapamam.” gibi bir algı uyanıyor. Hâlbuki harç yok, yargılama masrafı yok, önemli bir yeti bu. Artı, kanun evden uzaklaştırma, iş yerinden uzaklaştırma, telefonla rahatsız edilmesinin engellenmesi, barınma, ekonomik yardım, psikolojik yardım gibi birçok önleyici ve koruyucu tedbiri ihtiva etmiş. Mülki amirler bir kısmını uyguluyor, bir kısmını mahkemeler uyguluyor ve bunların hepsi bilabedel, bu imkânların hepsi var ve fakat ne yazık ki şiddet mağduru kadınlarımız hak arama özgürlüğünü kullanmıyorlar çünkü bu imkânlardan birçoğu bihaber.

Ne yapmalıyız? Kamu spotları önemlidir, basının buradaki kullandığı dil; yazılı, görsel basın, kitle iletişim araçları önemlidir ama özellikle iki bakanlık eliyle Türkiye’nin dört bir yanında bir bilinçlendirme perspektifinin egemen olması lazım. Bunun için de bu paneller, seminerler, kadınlara yönelik yapılacak olan bilinçlendirme çalışmaları son derece önemli ve esasa müessir.

Gündüz kuşağı programlarından bahsettiniz. Gündüz kuşağı programlarıyla ilgili ben kıymetli hazırun ve katılımcılardan farklı düşünüyorum. Bu programlarda meselenin biraz daha aslında didaktik, bilimsel, akademik perspektifinin işlenmesi lazım, biraz daha caydırıcılık ve ıslah üzerinde durulması gerekirken ne yazık ki -bir tümevarım yapmayayım, hepsini bu kategoriye koymak doğru olmaz ama- bir kısım yayınlarda tamamen kişisel çıkarlar, müşterek çocukların zihinsel, fiziksel, ahlaki gelişimini düşünmeden yapılan yayınlar, o yayının çocuğun psikolojisi üzerinde yaratacağı tahribatı...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Epözdemir, herkes gibi, Komisyon üyelerinin düşüncelerini bilmiyorsunuz.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Yok, yok, ben katılımcı arkadaşlarımızdan Gökhan Bey’in özellikle...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Komisyon üyelerimiz de bu konuda gündüz kuşağı programlarıyla ilgili... Sizden önce, bizim dinlediğimiz 100’e yakın konuktan şu an, siz 3’üsünüz ve çok fazla ve çok yoğun bir şekilde konular konuşuldu, artık son süreci sizinle paylaşıyoruz. Yani onların da kanaati sizinle hemfikir. Gündüz kuşağıyla ilgili söylediğiniz tüm soru işaretleri Komisyon üyesi arkadaşlarımızın tamamında, istisnasız.

Tekrar buyurun.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Çok sevindim buna çünkü ne yazık ki sansasyonel kaygılarla, kişisel çıkarlarla, mezardan yayın yaparak bir yayıncılık anlayışı egemen kılınmaya çalışılıyor. Oradan toplumu bilinçlendirici, Türkiye toplumunun genetik kodlarına uygun bir anlayış öncelenmiyor; tam tersi, şiddeti ve şiddet dilini körükleyen bir yayın zihniyetinin oluştuğunu görüyorum ne yazık ki. Bu da çok sıkıntılı. Artık yargısal süreçler televizyonlarda tartışılıyor, mahkemelerin ve savcılığın vereceği kararlar televizyonlarda, programlarda tartışılıyor. Bunun da demokratik hukuk devleti görüntüsüne halel getirdiğini düşünüyorum. Bunu da tarihe not düşmek için söylemek istedim. Şahsen ben, son on yıldır, bu yayınlardan hemen hemen her gün onlarca talep gelmesine rağmen katılmıyorum, katılmamayı da tercih ediyorum çünkü bu yayınların bir akademik ve bilimsel ağırlığının olduğunu ne yazık ki düşünmüyorum.

Bir diğer meseleyi hemen hızlıca söyleyip toparlamak istiyorum. “Basının dili” dedik, “şiddetin meşrulaştırılmaması” dedik, “kullanılan dil” dedik. Mağdurun özel hayatını tartıştıran, meşrulaştıran bir yaklaşım yerine, belki de aslında faili ifşa eden bir dilin tercih edilmesi çok daha isabetli olur diye düşünüyorum. Bakın, önümde OECD’nin -Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün- 2019 yılına ait önemli bir çalışması var. Bütün Kara Avrupası, Anglosakson ülkelerine bakılmış. Dünyada, kadına şiddetin en az görüldüğü ülke Kanada, bunu tespit etmiş ve bu tespiti yaparken 4 temel gerekçeye atıf yapıyor: Sosyal eşitlik, ekonomik özgürlük, kamu bilincinin artması... Kamu spotlarına atıf yaptınız; “panel, seminer, eğitim çalışmaları” dedim ben, buna atıf yapıyor. Benim de önereceğim, şiddet failleri için uygulanacak tedavi programları Kanada’da çok yaygın, denetimli serbestlik tedavi programları, buna atıf yapıyor. Polis memurları ve avukatların iyi bir eğitim sürecinin olmasına atıf yapıyor ve biliyor musunuz, Kanada’da 2 tane “Me Too” hareketi var ve “4 parmak hareketi” var. Türkiye’de de bir benzeri hayata geçirilebilir bizim sosyalleşme sürecimize ve değer yargılarımıza uygun bir şekilde. Kanada’da bir kadın şiddete maruz kalıyorsa şiddet failine de hissettirmemek ve bunun mesajını topluma vermek için bir tedbir ve önlem alınsın, müdahale edilsin diye şöyle yapıyor ve şöyle yapıyor, “4 parmak hareketi” diyorlar buna ve bunun Kanada’da çok etkili olduğu gözlemlenmiş. Şiddet failine hissettirmeden psikolojik, sözel, fiziksel veya ekonomik şiddete maruz kaldığını üçüncü kişilere anlatan bir hareket. Bu, motamot Türkiye’de belki uygulanmayabilir ama buna benzer bir anlayışı egemen kılabiliriz. Belli ki Kanada’da bilimsel verilere göre hem “Me Too” hem bu “dört parmak sistemi” etkili olmuş ve caydırıcı olmuş. Türkiye’nin de kendine özgü, genetik kodlarına uygun bir şekilde böyle bir yaklaşım söz konusu olabilir.

Bir diğer mesele: Eve gidiyor, karı koca kavga ediyor -Medeni Kanun bu tabiri kullandığı için söyleyeyim- kadın diyor ki: “Ben şikâyetçi değilim.” Polis hemen geri dönüyor, hâlbuki şu Türk Ceza Kanunu’nda 86/2 diyor ki: “Eşe karşı şiddet, takibi şikâyetten bağımsızdır, resen kovuşturulabilir bir suçtur, kamu davasıdır.” Polis bunu bilmiyor daha, bunu bilmiyor. Gitti, kapıya vurdu, yan komşum -yaşanmış bir olaydan bahsediyorum- eşini dövüyor diyelim ki, fiziksel şiddet uyguluyor, hunharca, vahşice, insanın insan olma vasfına aykırı, kolluğa haber verdim, yurttaşlık görevim. Kolluk geldi, kapıyı vurdu, geri döndü; niye dönüyorsunuz? “Efendim, karısı şikâyetçi değil.” Ama bu suç şikâyetle

bağlı değil ki, kamu davası, resen kovuşturulabilir bir suç. Demek ki bizim kolluk eğitimlerimizde de sadece hukukçular bakımından değil, polisin kadına şiddetle ilgili eğitimlerinde de çok ciddi bir problem ve sıkıntı var. Bunu da özellikle vurgulamak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu yaşanan olayın -“Canlı yaşandı.” dediniz ya, “Gerçek olay.” dediniz- tarihini...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Ben size yollarım döndükten sonra.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tamam.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Dosya numarasını da yollarım, bir bakarsınız. Ama yani çok var. “Efendim, anlaşımlar, uzlaşmışlar canım, şikâyetçi değil kadın.” falan. İyi de şikâyetçi olmasa bile bu kamu davası, resen kovuşturulabilir bir suç, takibi şikâyetten bağımsız, muhakeme şartı değil ki şikâyet burada. 86/3 çok açık Türk Ceza Kanunu’nda: “Eşe karşı şiddet takibi şikâyetten bağımsızdır.” diyor. Sen, kadın şikâyetçi olmasa bile soruşturma işlemini yapacaksın, bunu hayata geçireceksin hukuken, gerekli tedbir ve önlemleri alacaksın, hatta tedbir kararlarını da vereceksin, aile mahkemesinden isteyeceksin ve bu işi nihayete erdireceksin.

Tedbir kararlarının denetimi, adli kolluk, idari kolluğu söyledim. Sosyal eşitlik, ekonomik özgürlük, kamu bilincinin artması, bunların detayına girmek istemiyorum.

Şiddet uygulayan failler için tedavi programı, bu da önemli. Biz, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 108’inci maddesinde bir değişiklik yaparak mesela bunu da hayata geçirebiliriz birlikte. Nedir bu değişiklik? Şiddet failleri bakımından onların ıslah olup olmadığı, rehabilite olup olmadığı, topluma karışıp karışamayacağına ilişkin bir tedavi programına tabi tutmak. Bizde uyuşturucu kullanıcılarıyla ilgili var, cinsel suç failleriyle ilgili getirildi yine, fakat şiddet failleriyle ilgili böyle bir denetimli serbestlik programı yok. Bence bizim mevzuatımızdaki önemli eksikliklerden bir tanesi, bunu hayata geçirmeliyiz, geçirebilmeliyiz. Gerçekten, eğitimler, sosyal bilimciler, psikologlar, akademisyenler, uygulamacılar burada dikkatli bir çalışma yapıp şiddet failinin ıslah olup olmadığı, rehabilite olup olmayacağına ilişkin bir denetimli serbestlik ve tedavi programını muhakkak ve muhakkak hayata geçirebilmeli.

Son olarak şunu söyleyip bitirmek istiyorum, nezaketiniz için de teşekkür etmek istiyorum, o da şu: Hepimiz toplumsal hayatta statülerimiz ve konumlarımız itibarıyla kadına karşı şiddetle ilgili bir mücadele iradesini ortaya koymaya çalışıyoruz. Biz, mesela, yakın zamanda bir spor kulübünde hem Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla, Sayın Bakanla görüştük hem Adalet Bakanımızla görüştük hem mağdur kadınlar, şiddet gören kadınlar bakımından -biraz önce içeride de size söylemiştim Sayın Başkan- hem tutukevindeki hükümlü ve tutuklu kadınlar bakımından hem de dezavantajlı kadınlar bakımından, kadın sığınma evinde kalan kadınlar bakımından onları ziyaret etmek, onların motivasyonu için gerekli sosyal çalışmaları yapmak, takım olarak da ziyaret etmek, varsa maddi, manevi sunabileceğimiz katkı, bunları sunabilmek adına bir proje gerçekleştirmeyi düşünüyoruz, diğer spor kulüpleriyle birlikte mesela bunu da gerçekleştirmeyi düşünüyoruz. İşte bu yaklaşım, bu bakış açısı, bu proje, bu karar ve azim, kadına karşı şiddetle mücadele iradesi, Türkiye’de bu vakıaları azaltacak ve kamu vicdanını rahatlatacak. Ben bunun toptan ve tümel bir yaklaşımla, sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler, Parlamento, yargı uygulamacıları, kolluk, akademisyenler ve yazılı, görsel basın, kitle iletişim araçlarının yeknesak, esasa müessir bir yaklaşımıyla bu konuda kararlı bir mücadeleyi ortaya koyabileceğimizi düşünüyorum.

Nezaketiniz, zarafetiniz ve dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, teşekkür ediyorum.

Biz, normalde, Komisyon toplantılarımızın ilk başlangıç aşamasını basına açık hâle getiriyoruz, sonrasında kapatıyoruz ama bugüne özel kameralar Komisyonumuzdaydı.

Sayın Epözdemir’e teşekkür ediyorum.

Sayın Epözdemir’e zamanla alakalı burada söylediği için, Komisyonunda söylediği için ben de birkaç şey söylemek isterim: 13.45 olarak belirlenen zamanımızda biz 13.45’te Gülseren Hanım ve Gökhan Bey, odada sizi bekledik. Siz aşağıda medya mensuplarıyla görüşürken biz yukarıdaydık.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Ama sonuçta 3’üncü konuşmacıyım ya ben yani günün sonunda...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hiç şimdi...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – “13.45’te konuşulacak.” denildiği için..

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Rezan Bey, bakın, ben davetimi saat kaçta yaptığımı biliyorum.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dolayısıyla, davet sahibi Komisyon Başkanı olarak da misafirlerimi aynı saatte memnuniyetle...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Sorun yok yani.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Hayır, zamanında...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Bunu bir sitem olarak söylemedim ben de, şunun için söyledim Sayın Başkan...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben aldım, merak etmeyin.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Yok, yok, sitem için söylemedim. Şunun için söyledim Sayın Başkan...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Epözdemir, müsaadeniz olursa...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Tabii, tabii, buyurun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben, tekrar söz isterseniz vereceğim tabii ki ama burada karşılıklı konuşma değil, sizin söylediğiniz cümleler üzerinden birkaç şey söylemek isterim. Komisyonumuzun çalışma düzeni açısından önem arz ediyor. Biz sizleri memnuniyetle... Ülkemizde çok fazla sayıda hukukçu var ve kadın konusunda çalışmış, yıllarını vermiş hukukçu insan sayısını, avukatlarımızın da sayısını; emek çeken, bu konuda dirsek çürütmüş hukukçularımızı da mutlaka bilmemiz gerekir, görmemiz gerekir ve nitekim, daha önce Komisyonumuzda -dinlemiş olduğumuz 100 kişi içerisinde- hukukçularımız ve avukatlarımız, yargı mensuplarımız; yüksek yargı, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay dâhil olmak üzere her birinden hukukçu kimliğe sahip kişilerle, Adalet Bakanımız dâhil olmak üzere dinlemelerimizi yaptık. Bugün size özel... Kameralar önünde insanlarımızla iletişime geçen hukukçular içerisinde çok fazla sayıda arkadaşlarımız var, onları da dinledik. Sizin Münevver Karabulut davasında süreci yönettiğinizi biliyorum...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – 2009...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – ...ve sonrasında yaşanan hem Paşalı davasını hem Münevver Karabulut davası sürecini çok yakın takip etmiş birisi, o dönemin milletvekili olarak, sonrasında 6284 sayılı Yasa’yı Mecliste çıkaran Komisyonun Başkanı olarak süreci çok yakın biliyorum, takip etmiş vaziyetteyim. Dolayısıyla, bizim bütün kadın cinayetlerine... Kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm disiplinlerin, hukukçuların da, kolluk kuvvetlerinin de, sağlıkçıların da, Aile Bakanlığının da, kamu kurum, kuruluşlarının da, akademisyenlerin de aynı hassasiyeti gösterdiğine ve o günden bugüne birçok

kadının cinayete kurban gitmesinden dolayı duyduğumuz rahatsızlık ve birçok yasal düzenlemeye rağmen hâlâ kadınların şiddet görüyor olmasına istinaden bu Komisyon kurulmuş vaziyette. Tüm dünyada var, gelişmiş ülkelerde de var, en az gelişmiş ülkelerde de var. Ben yirmi yıldır kadın çalışıyorum, hukukçu değilim ama en az bir hukukçu kadar kadınla ilgili konularda Medeni Kanun’dan Borçlar Kanunu’na, İş Kanunu’na, Türk Ceza Kanunu’na, Anayasa’ya, 6284’e kadar detaylı maddeleri bir hukukçu kimliğinizle sizinle çok rahatlıkla konuşabiliriz. Kadın sorunları bize hukukçu olmayı da beraberinde getirdi, burada şu anda 3 hukukçu arkadaşımız da bizimle birlikte.

Meclisimizdeki Komisyonumuzun çalışma şartları... Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonunu kurduğumuzda 43 milletvekilinin ve parti gruplarının önerileriyle bu Komisyon kuruldu. Tüm siyasi partilerin milletvekillerinin ve gruplarının önerileri vardı. Bu da en son önerge olarak verilen önerge olarak birleştirildi, 43’üncü önergede bütün önergeler toplandı, kadına yönelik şiddetin araştırılması istendi. Bunu niye açıklıyorum? Kafanızda soru işaretleri kalmamasın diye. Biz, şiddeti siyasetüstü görüyoruz. Mevzubahis kadınsa siyaset teferruatıdır. Kadına yönelik şiddet varsa siyaset zaten teferruatıdır ve bizim direkt olarak kadına yönelik şiddeti önleyecek tedbirleri nasıl alacağımızı, sorunları, çözüm önerilerini bizim hepimizin bu masanın etrafında siyaset kimliğini, siyasi kimliğimizi kenarda bırakarak konuşmamız gerektiğini Komisyonumuzun ilk toplantısında söyledik ama maalesef hem kadını hem de kadına yönelik şiddeti kendilerine siyaset malzemesi yapmak isteyen muhalefet partilerine Komisyonumuzu kullandırmadık, kullandırtmayız da. Mevzubahis kadınsa herkes buraya gelmeli, mevzubahis kadına yönelik şiddet, onu önlemek, tedbir almak, uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidermekse herkesin bu masada oturması gerekir ama kendilerine bulmuş oldukları bahaneler, gerekçeler hiçbir şekilde Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonunun gücünü hafifletemez, burası milletin iradesidir.

“Ben niye geldim?” sorunuza cevaben de Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin en üst kurumu ve bu daveti bütün kişilere yaparken de özenle çalışarak, kimler ne yapabilir, ne çalışabilir, bize ne ilave edebilir düşüncesiyle davetlerimizi yapıyoruz. Kabullerinizden dolayı her birinize çok teşekkür ediyorum. Önerilerinizi tek tek not aldım ve çok kıymetli şeyler söylediniz. Bu vesileyle de süreç içinde de takiplerimizi birlikte yapacağız inşallah.

Özellikle sizler yakından takip etmişsinizdir mutlaka, Adalet Bakanlığının İnsan Hakları Eylem Planı içerisinde de var olan, dördüncü yargı paketimizin içerisinde, Haziran 2021’de... Eşe karşı işlenen suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebepler boşanmış eşi de kapsayacak şekilde genişletilecek.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Doğru, ısrarlı takip.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dolayısıyla, çok yakın takip ediyoruz. Boşanma öncesi, sırası, sonrası, uzayan dönemler sonrası cinayetlerin arttığını görerek biz bu konuda bakanlığımıza, bakanlıklarımıza taleplerimizi iletiyoruz. Boşanma sürecinin iyi yönetilmesinin gerekliliğini, boşanma sürecindeki gerginliklerin azaltılmasını, bu yönde farkındalık çalışmalarının devam etmesi gerektiğini de Sayın Bakanımız buraya geldiğinde bizlerle paylaştı ve dördüncü yargı paketinin içerisine alınmasını da özellikle tek taraflı ısrarlı takip fiilleri ayrı bir suç olarak düzenlensin, İnsan Hakları Eylem Planımız içerisinde mağdurlara sağlanan güvence olsun istedik ve eylem planının içerisine koyduk.

81 il adliyesinde 126 ilçe adliyesinde aile içi ve kadına yönelik şiddet soruşturma büromuz var. Sizin söylemiş olduğunuz ihtisas mahkemelerini önemli görüyorum, çok önemli görüyorum. Aile mahkemelerimiz var, sizin de bildiğiniz gibi, aile mahkemelerimizle birlikte tedbir mahkemelerini de kurduk.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Evet, onlar ceza yargılaması yapmıyor, sadece tedbire bakıyor. Ben, kadın cinayeti ve kadına şiddetle ilgili bir ihtisas mahkemesi...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Aile mahkemelerimizin içerisini ayırtmak ve tedbir mahkemelerini koymak çok önemli adımlardan biriydi. Tedbir mahkemeleri yoktu, yeni konu ve bu vesileyle de tedbir mahkemelerini de çok önemli görüyoruz.

Söylemiş olduğunuz notu da aldık, evet, ceza mahkemeleriyle alakalı söylemiş olduğunuz, kadına yönelik şiddetin spor mahkemeleri gibi ayrı hâle getirilmesiyle ilgili notlarımızı da aldık.

Şiddet gören veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kadınlar hakkında tedbir talebinde bulunanların yüzde 73'ü kolluk tarafından, yüzde 19,9'u doğrudan mahkemeden talep ediliyor, yüzde 4,7'si savcılık, yüzde 1,5 ŞÖNİM, binde 9'u resen başvuruyor. Bu rakamları niye söyledim,? Şiddet gören ve şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kadınlar hakkında tedbir talebinde bulunanların kolluk kuvvetlerine başvuru oranı yüzde 73, bu oran çok yüksek. Dolayısıyla, sizin duymuş olduğunuz endişe, benim de hangi tarih diye sormamdaki sebep şu: İçişleri Bakanımız Komisyonumuza geldi -şunun altını çizerek söylüyorum- ve ilk kez Türkiye Büyük Millet Meclisinde kadın ve şiddetin konuşulduğu Komisyon toplantılarımızda sadece Aile Bakanımız değil aynı zamanda İçişleri Bakanımız, aynı zamanda Adalet Bakanımız, aynı zamanda Millî Eğitim Bakanımız, YÖK Başkanımız, Diyanetimiz, Aile Bakanımız 2 kez geldi. Dolayısıyla, bizim kadına yönelik şiddeti önleme, sorunu çözme konusundaki irademizi size yansıtmak ve hissettirmek için söylüyorum ve Sayın İçişleri Bakanımızın söylemiş olduğu bilgiler çok net bir şekilde... Karakolda, hele de başvurudan sonra "Efendim, siz eşsiniz, geçer." gibi bu konudaki kadına yönelik söylenen cümlelerin tamamen ortadan kaldırılması, 6284 konusundaki bilgilendirmelerin yapılması için de kolluk kuvvetlerinin, başvuru merkezlerindeki hemen hemen tüm polislerimizin eğitildiği bilgisini de bizlerle paylaştı.

Kadın cinayetlerimizle ilgili, aile içi ve kadına yönelik şiddet olaylarında cinayete kurban giden kadınlarımızın yüzde 88'i -Rezan Bey- tedbir kararı olmayanlar, yüzde 90'ı. Tedbir kararı olmayanların yüzde 90'ı cinayete kurban gidiyor, tedbir kararı olanların ise yüzde 10'u. Gönül arzu ediyor ki hiçbir tane kadını cinayete kurban gitmesin ama çok önemli bir veri var: Bu veri, tedbir kararı alındığında kadınlarımızı daha yüksek oranda koruyabiliyoruz.

Bu vesileyle, tedbir kararlarını çok önemsiyoruz ve Türkiye'de de uygulamada güçlü bir şekilde başlayan elektronik kelepçe uygulaması, tedbir kararlarındaki önleyici uygulamaların en önemlilerinden bir tanesi ve o elektronik kelepçenin kullanıldığı andan itibaren İçişleri Bakanlığında var olan GAMER'de, mağdura yanaştığı anda önce elektronik kelepçenin kendi metresi sinyal veriyor ama İçişleri Bakanlığı bunu daha uzak bir mesafeye alarak yakınlaştığı andan itibaren GAMER'de sinyal vermeye başlıyor ve kadınlarımızı daha fazla korumak için bu uygulamalar yapılıyor.

Çok fazla şey var. Sadece bunu yapılanların birkaç tanesi olarak söylemek istedim. Adli kolluklar, ihtisas mahkemeleri önerilerinizi notlarımız arasına aldık.

ŞÖNİM ve Alo 183 konusunda Sayın Bakanımızla da konuştuk. ŞÖNİM'in sayısının artırılması gerekir, yaygınlaştırılması gerekir, etkinleştirilmesi gerekir. 183 hattıyla alakalı da konuştuk.

Ben, bu vesileyle, söylemlerinizi için tekraren teşekkür ediyorum.

Sözü şimdi milletvekillerimize bırakacağım, onların sizlere birkaç sorusu olacak, sonrasında tek tek yeniden mikrofonlara davet edeceğim ben sizleri.

Sayın Arkaz, Komisyon toplantılarımızın ilk gününden itibaren konuklarımızı en yakın dinleyip ilk sözü alıp ve ilk yorumunu yapan, sorularını soran kıymetli milletvekilimiz.

Sayın Arkaz, buyurun.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Psikiyatrist Dr. Gülseren Budayıcıoğlu, Psikolog Gökhan Çınar ve Av. Dr. Rezan Epözdemir tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli katılımcılara hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum.

Sokak ortasında, evlerinde ya da iş yerlerinde, çocuklarının gözü önünde veya hiç kimsenin görmediği yerlerde bazen hiç tanımadığı insanlar tarafından bazen de en yakınları hatta kendi evlatlarının elinde şiddete maruz kalan, öldürülen kadınların acıları ne yazık ki son bulmuyor. Devletimizin aldığı önlemleri ve kadına yönelik şiddetin engellenmesine dair uygulanan kanunları burada daha önce tekrar etmiştik. Alınan her türlü tedbire ve Komisyonumuzun kamuoyu önünde aylardır büyük bir özveriyle çalışıyor olmasına rağmen, sadece geçtiğimiz ay 26 kadın cinayetinın daha işlendiğini gördük Eylül ayında. Geleceğimize, çocuklarımıza ve torunlarımıza böyle bir anlayışı miras bırakamayız, acilen bu yanıştan dönmemiz lazım. Geleceğimizi bugün eğitimde göstereceğimiz hassasiyet kurtaracaktır. Bugünümüzü ise insanlarımızı kadına yönelik şiddete karşı birlik olarak kurtarabiliriz. Bu noktada en büyük görevlerden biri topluma hitap eden sanatçılara, akademisyenlere, yazarlara ve medya mensuplarına düşmektedir.

Bu sebeple, Sayın Gökhan Çınar Bey'e soru sormak istiyorum, bir hekim olarak, kendim de doktorum efendim: Çocukların ve gençlerin alacakları eğitimlerde kadına yönelik şiddetin engellenmesi için psikolojik açıdan ne gibi hassas noktalar olmalıdır?

Tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Sağ olun, var olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Arkaz, teşekkür ediyorum.

PSİKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Ben teşekkür ediyorum. Geliyor mu sesim?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gökhan Hocam, şöyle yapalım, müsaadeniz olursa, zamanı da iyi kullanmak adına: Milletvekili arkadaşlarımıza söz vereceğim, sonra sizlere tek tek söz vereceğim.

Sayın Çiğdem Atabek, buyurun.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, kıymetli misafirler; ben de hoş geldiniz demek istiyorum değerli misafirlerimize.

Öncelikle sorum hem Gökhan Bey'e hem Gülseren Hocama: Kendi ruh sağlığınızı nasıl koruyorsunuz?

Gökhan Hocam, programa çıkmayı kabul eden konuklarınızı nasıl ikna ediyorsunuz? Yani insanlar nasıl bir süreçten sonra böyle bir programa çıkıp tüm Türkiye'nin gözü önünde hayat hikâyelerini anlatmak istiyorlar? Onların bu anlamdaki motivasyon kaynakları nedir? Programa çıkanların travmaları tekrar tetikleniyor mu süreç içinde? O süreçte çıktı, hikâyesini anlattı, tedavi de gördü fakat belirli bir müddet sonra bu programa çıkması sebebiyle çevresinden bazı farklı söylemler duyduğunda bir pişmanlık yaşar mı yani sonrasında böyle, bu tarz programlara çıkmanın pişmanlığı olur mu kişilerde?

Gülseren Hocam, haftanın üç dört günü sizin kitaplarınızdan uyarlanan senaryolar ekranlarda. Sizce bu sayı çok fazla değil mi, aynı hafta içinde birçok kanalda benzer içeriklerin olması? Özellikle merak ediyorum, bu tarz dizileri izleyenlerle ilgili bir araştırma yapıldı mı, ağırlıklı kadınlar mı talep ediyor, erkekler mi?

Bir diğ er sorum da: Hâlâ danış an kabul ediyor musunuz? Sizden yardım alan danış anlarınız kendi hikâyelerinin paylaşılma endişesini yaşıyorlar mı? Neden meslektaşlarınız sizi bu kadar eleştirdi? Açıkçası onu da merak ediyorum.

Son olarak, Sayın Epözdemir, örneklerinizin çok önemli olduğunu düşünüyorum, ben de uzun uzun notlar aldım lakin çokça genelleme yaptınız yani bu kadar genelleme yapmanız açıkçası beni biraz rahatsız etti. Bu işleri bilmeyen, bu süreçlerin içinde olmayan bir kadın olarak sizi dinliyor olsaydım ne yargıya ne kolluk kuvvetlerine ne bakanlıklara, açıkçası hiçbir alana güvenmemem gerektiğini düşündürdüm bu kadar çok genellemeden. Tabii, spesifik örnekler çok önemli ki süreci bizim de doğru okumamız açısından bu örnekleri önemsiyorum ama genellemeleri çok sağlıklı bulmuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyorum.

Yelda Hanım’a söz veriyorum.

Buyurun Yelda Hanım.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok kıymetli katılımcılar, hoş geldiniz. Gerçekten bugün verimli bir toplantı oldu. Sunumlarınız ve tecrübe paylaşımınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Üçünüze de sorum olacak. Önce Gülseren Hocamdan başlamak istiyorum. Ben de dizilerinizi, kitaplarınızı yakından takip ediyorum. Merak ettiğim bazı konular var. Özellikle dizilerden sonra size gelen, danış an sayısında bir artış oldu mu? Ben de onu merak ediyorum; arkadaşım da bu minvalde bir şey sordu ama benim sayı anlamında da gerçekten merakım var. Bir de Hocam, psikolojik şiddete mi, yoksa fiziksel şiddete mi uğrayan kadınlar daha zor tedavi ediliyor ve rehabilitasyon süreci hangisinde daha uzun sürüyor? Onu merak ediyorum. Özellikle de şiddet uygulayanların bölgesel olarak ve eğitimleri olarak elinizde bir veri var mı yani eğitim seviyesi arttıkça şiddet eğilimi azalıyor mu, yoksa eğitimle bunun bir ilgisi yok mu? Bunun da önemli olduğunu düşünüyorum.

Rezan Bey, evet, Pınar Gültekin davasının avukatısınız. Ben de AK PARTİ Muğla Milletvekiliyim. Gerçekten Muğla’da böyle bir cinayetin işlenmesi -bir kadın olarak, bir milletvekili olarak- hem bizleri hem de tüm Muğla’yı gerçekten derinden yaraladı ve üzdü çünkü Muğla sevgi ve hoşgörünün kenti; bu şekilde, bu cinayetle anılması bizleri gerçekten çok derinden yaraladı. Ben de davayı takip ediyorum. Sizler de dönem dönem davaya geliyorsunuz, Muğla’da bu süreci takip ediyorsunuz avukat olarak. Az önce tecrübelerinizi paylaştınız, on beş yıllık bir avukatısınız. Ben şöyle anladım: Özellikle, kadın cinayetlerinin önlenmesi için yasal mevzuat ve kanunların çok yeterli olmadığını anlatmaya çalıştığınız sanırım ya da ben öyle hissettim.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Ben “Çok yeterli ama uygulamada sorunlar var.” dedim.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Peki.

Sizce yeni düzenleme gerekiyor mu? Siz bu konuda yıllarca avukatlık yapan bir kişisiniz. Yeni düzenleme gerekiyor mu? Tavsiyeleriniz ya da tecrübeleriniz nedir? Sizin fikrinizi merak ediyorum.

Gökhan Bey, evet, ben de izliyorum programlarınızı dönem dönem, gerçekten benim de çok ilgimi çekiyor. Ben de bir ergen annesiyim, 18 yaşında benim de bir oğlum var. Ergen ebeveynleri için başlıklar hâlinde kısaca tavsiyeleriniz nelerdir?

Çok teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Teşekkür ediyorum.

Yelda Hanım yasal düzenlemeler ve yazılı metinlerle alakalı Rezan Bey’e sorusunu yöneltti. Ben özellikle onu Rezan Bey’in söylediği yasalar... “Komisyon Başkanına katılıyorum. Metinler yeterli ama uygulamalardan kaynaklanan aksaklıklar var.” dedi. Biz de bunu bütün bakanlarımıza aynı cümlelerle ifade ettik “Yasal değil, uygulamadan kaynaklanan aksaklıklar var.” diye.

Sayın Aydemir, buyurun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Kıymetli misafirlerimiz, kıymetli milletvekili arkadaşlarım ve Sayın Başkanım; verimli bir toplantı oldu gerçekten. Kıymetli misafirlerimizin açıklamalarından oldukça faydalandık, notlarımızı aldık, bazı bakış açılarımız farklılaştı bazı konularda. 100’ün üzerinde misafirimizden bugüne kadar edindiğimiz bilgi ve tecrübe birikimi bizim için çok aydınlatıcı olacak ve raporumuza inşallah dercettiğimiz konularda bize yasal düzenleme noktasında da farklılık yaratacağına inanıyorum.

Gülseren Hocam çok kıymetli, kendisini yıllardır takip ediyoruz. Ben de otuz yılı aşkın süre avukatlık yaptım milletvekili olmadan önce. Sizin bazı psikolojik yorumlarınızdan dava dosyalarına yansıttıklarım olmuştu, dava dilekçelerine yansıttıklarım olmuştu. Şiddetin döngüsünü çok güzel tarif ettiniz Kıymetli Hocam. Dediniz ki: “Birinci safhada küçük sebeplerle başlar, sözlü hakaretlerle, küçümsemelerle başlar; sonra düşmanca bir hâl alır ve bu sefer azarlama, dayak ve eve kapatılmaya gider. Üçüncü safhada da bu patlamadan sonra genelde pişmanlık, sakinlik, af dileme, hediyeler...” Bana göre burada kilit bir nokta var: Bu döngüyü kırmakla biz şiddeti engelleyebiliriz diye düşünüyorum Kıymetli Hocam. Nasıl yaparız bunu? Sizin bu konuda bize bir görüşünüz var mıdır bir psikolog olarak? Çok faydalanacağımıza inanıyorum.

Bunun dışında, hem Gülseren Hocam hem de Kıymetli Gökhan Bey şiddet gören ailede yetişen çocuğun şiddet eğiliminin olması konusunda ifadelerde bulundu. Gülseren Hocam çok güzel bir ifadeye bulundu “O çocuğun şiddet eğiliminin engellenmesi bütün sülaleyi kurtarabilir.” dedi ve Gökhan Hocam da buna benzeyen cümleler kurdu, tespitlerde bulundu. “Çocuğun şiddet eğilimi konusunda öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin yapabileceği bir şey olabilir mi? Okulun yapabileceği, eğitim bölümünde yapabileceği bir şey olabilir mi? Bu noktada devreye öğretmenlerle birlikte ilgili kurumlar girse bu şiddet eğilimi konusunda bir ön alınabilir mi?” diye sorum size.

Rezan Bey kıymetli hocam, kıymetli hukukçu meslektaşım; onun da bazı konulardaki yaklaşımlarını not aldım yani kadına ilişkin olarak ceza ihtisas mahkemeleri noktasında biz daha önce de konuştuk bunu. Onun dışında, bir iki noktada da uzlaşmayla ilgili noktalarda da yine şey yaptık, kolluktaki... Yalnız, şimdi, çok genelleme oldu gerçekten Çiğdem Vekilimizin de dediği gibi. Her dosya kendine münhasırdır, kendi müşahhas çizgisinde incelenir, somut dosya verilerine göre incelenir. Ben otuz sene avukatlık yaptım, uzun yıllar ceza hukukçusu olarak da çalıştım, kadın konusunda da çalıştım Hocam. Şöyle diyeyim size: Haksız tahrik, mesela, Cem Garipoğlu davasında 2012 yılında kullanılmadı, uygulanmadı. Yani “Her durumda kravat takana haksız tahrik indirimi ya da iyi hâl indirimi veriliyor.” genellemesini yanlış buluyorum, yargıya bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Çünkü hâkimi ve yargıyı her noktada bu şekilde suçlayarak ya da bu şekilde bir ön yargı oluşturarak biz sonuca varamayız. Esas itibarıyla biz de burada, gelen hukukçularla, Adalet Bakanımız, Yargıtay Başkanımız ve diğer hukukçularla birlikte bu konuyu çok tartıştık, çok konuştuk; bu, zaten bir gündem konusu ve Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Eylem Planı’nda da haksız tahrik ve iyi hâl indirimiyle ilgili gerekli yasal düzenleme yapılacağı öngörüldü, söyleniyor. Haksız tahrik ve iyi hâl indirimiyle ilgili de 2019’da, 2020’de Ceza Genel Kurulu kararları var uygulanmaması yönünde yani içtihat oluşmuş durumda Sayın Hocam. Bu kadar net bir genellemeyle yaklaşmanızı ben tercih ederdim açıkçası.

Onun dışında, kolluk kuvvetleriyle ilgili de... Yani daha doğrusu, Kıymetli Hocam, ne olur yanlış anlamayın, sizi dinliyorum her zaman, televizyonda da izliyorum yani yaklaşımlarınızı da bazı noktalarda çok uygun buluyorum ancak biraz güncellemek yani biraz daha incelemek gerekiyor. Kolluk kuvvetleri artık eskisi gibi öyle “Gidin, uzlaşın, gelin.” falan demiyor yani o çok eskide kaldı, bu 6284’ten sonra çok şey değişti, o eski şey kalmadı; çok daha titiz ve çok daha iyi inceleniyor. Ben bunu bizzat kendim, meslek ifa eden birisi olarak söylüyorum. Siz on beş senelik avukatsınız, benim herhâlde yaşıma yakın avukatlığım var. Eskiden vardı tabii, böyle uygulamalar vardı ve biz bunlardan çok çektik, çok uzun süreler çektik, sonra mevzuatın değişmesiyle her şey çok farklı hâle geldi. Yani Çiğdem Vekilimin dediği gibi, genellemeler biraz rahatsız edici ama sizin bahsettiğiniz tespitleriniz konusunda da ben gerekli notlarımı aldım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Aydemir’e çok teşekkür ediyorum.

Kıymetli Hocam, Sayın Özdemir, buyurun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben de bugün hakikaten çok bilgilendim. Herkese, her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Gülseren Budayıcıoğlu Hanımefendi’yi TRT günlerinden tanımam lazım, yaşım itibarıyla iyi bir izleyiciyim ama belki maske, belki başka unsurlar; sizi tanıyamadım. Kitaplarınızdan herhangi bir okumuşluğum falan da olmadı, ilk kez burada dinledim; kitaplarınızdan çıkarım yapılarak yayınlanan dizilerden de hiçbirini izleme fırsatı bulamadım ama her üçünüzün, ben bugün ortak bir söylemde bulunduğunuzu gördüm, bu konuyla alakalı özellikle bir soru sormak istiyorum. Şiddet ve kadın cinayetlerinin, kadına şiddetin Türk toplumuna has bir olguymuş gibi yansıtıldığını gördüm; belki odaklanmanız sebebiyle bu böyle oldu bugün ama ben öyle gördüm. Hâlbuki kadına şiddet, bütün dünyanın baş etmeye çalıştığı, mücadele ettiği ve çektiği bir sorun. Dolayısıyla içe yönelik eleştirileri yaparken -siz dünyayı da takip ettiğinizi zaten söylediniz- dünyanın da bu sorunla mücadele ettiğini ve baş etmekte gerçekten zorlandığını, yok etme aşamasına gelemediğini, işi o noktaya getiremediğini unutmadan herhâlde meseleye yaklaşmak lazım.

Benim soyadım Özdemir. “Demir” “Özdemir” ama “Epözdemir” olunca Rezan Bey yani siz, işte, bilmem ne seyahat turizm “en hakiki” falan gibi bir şey oluyor; soyadınızı kendiniz seçmediniz ama iddialı bir soyadı var, iddialı da girişler yaptınız. Arkadaşlar da kısmen söylediler, ben yumuşak söylüyorum: “Kaynağında kurutmak lazım.” dediniz ve direkt söyledığınız şu: “Feodal yapı, erkek egemen toplum ve anlayışın önlenmesi...” Klişe. Biz bu klişeden çok çektik. Biz böyle klişe sözlerle gitmek istemiyoruz. “Feodal yapı” dediğiniz zaman, feodalite zaten bize mahsus bir terim olmadı, olmaz, geçmişimizde de yok; bu, Batı’nın sadece anlayışıyla alakalı bir husus. Buna küçük bir dikkat çekmek istiyorum.

Öğrenilen bir şey olduğunu söylediniz Gülseren Hanım; siz dediniz ki: “Keşke anne terliğiyle kalsaydı, çok da sempatikti.” Bununla ilgili ben, şimdi vefat etmiş olan bir milletvekilimizle bir hatıramı burada, Komisyonda anlatmıştım, biliyorlar ama oradan bir yere atıfta bulunmuşum, Çetin Altan’ın bir yazısına; “Şeytanın Gör Dediği” köşesinde Milliyette “Aslında Türkiye’de erkekler şiddete uğruyor, şiddeti uygulayanlar da kadınlardır. Erkekler şiddeti annelerinden öğreniyorlar, büyük ablalarından öğreniyorlar.” şeklinde bir tespiti vardı, tersinden yaklaşımdı bu. Bu öğrenilmiş çaresizlik, böyle bir şey var; ona özellikle dikkat çekeceğim.

Bir şey söylediniz, bu önemli bence: “Kadınları öldüren erkeklerin -bu tabir çok çirkin bir tabir ama mecburen, başka şekilde tanımlayamayız- büyük bir kısmı hastadır kanaatindeyim ben.” dediniz. Şizofrenleri biliyoruz ama bu hastalığın, ben özellikle sizin kastettiğiniz şeyin paranoid kişilik bozukluğu olduğunu gördüm araştırmalarım sonucunda. Bunun yapısal yönü var, psikolojik yönü var. Yapısal yönüyle, psikolojik yönüyle alakalı bizlere neler söylemek istersiniz?

Bütün bu önerileriniz, sizin bu psikiyatri olarak önerdiğiniz hususlar acaba modern dünyada herhangi bir ülkede, bir yerlerde tamamıyla uygulanmış ve kesin bir sonuç alınmış mı? Bu konuda bize bilgi verebilir misiniz?

Ben yine itiraf etmeliyim ki bu ara televizyon izleyemiyorum. Z kuşağının, X kuşağının, Y kuşağının filan da televizyon izlediğini zannetmiyorum, televizyon izleyicileri kadınlar, daha çok da ev kadınları. Sizin programlarınızı da izleme fırsatı bulamadım. Ben bu ara biraz interaktif izlemeyi tercih ediyorum, ileri geri sararak, işime gelen yer, ilgimi çeken yer her neyse oraya odaklanarak. Belki bir saatlik programı beş dakikada, on dakikada bitirdiğim oluyor ama ne bileyim, en son Nabi Avcı’nın bir röportajını izledim, onu da baştan sona soluksuz izledim. Bu şekilde bir tercih var bende ama şunu gördüm: YouTube’daki... Ne dediniz siz? Prime time değil de gündüz serileri var ya, işte, az önce isimleri zikredilen televizyoncular.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Gündüz kuşağı.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – “Gündüz kuşağını biraz daha, işte, şöyle renklendirelim veya çeşitlendirelim, oradan da bir ders çıkaralım.” dediniz. Ben o gündüz kuşağı programlarının YouTube’daki beşer, onar dakikalık bölümlerini, belki ikişer dakikalık bölümlerini -çok özür dilerim ama bir kez daha söylemek zorundayım, bu tekrar olacak, daha önce söylemiştim Komisyondayken altı üretime veya merdiven altı ameliyata benzetiyorum. Hiç hoşuma gitmiyor, hiç doğru şeyler olduklarına inanmıyorum ve yanlış olduğuna inanıyorum. Sizin alanınıza girmiş olmayayım ama -ben bunu, yine notlarım arasından şöyle baktığımda, 16 Haziranda söylemişim- “gündem belirleme” diye bir kuram var, bu kurama göre kitle iletişim araçları bir konuya önem veriyorsa izleyenler de o konuya önem veriyorlar ve medyanın etkileme gücü var. Bir cinayetin kitle iletişim araçlarında detaylı biçimde ortaya konması, aynı cinayetin veya bir benzer senaryonun ortaya konmasına sebep oluyor şeklinde modern yaklaşımlar var. Bunu söylerken, bu hususu şüphesiz siz biliyorsunuz, ona istinaden söylediniz. Biraz daha eğitici yönüne mi dikkat çekmek istediniz? Bu konuyu aydınlatırsanız ben memnun olacağım.

Rezan Bey, “Epözdemir” olarak siz de dediniz ki: “Tedbir kararı alınması noktasında eksiklikler var.” Tedbir kararlarıyla ilgili benim sorduğum soruya Başkanım...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – “Alınması konusunda eksiklik var.” demedim.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – ...yüzde 90, yüzde 10 olarak oranlarını verdi.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – “Kararlar alınıyor, denetim yapılmasında eksiklik var.” dedim, kararlarda sorun yok.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Onu soracağım ben de zaten, o konuyu aydınlatın diye soruyorum.

Tedbir kararı alınan kaç kişi var? Bunlardan ne kadarının cinayeti işlediklerini veya kadına şiddet uyguladıklarını bize ifade edebilir misiniz? Bu konuda elektronik kelepçenin etkili olduğuna veya olacağına inanıyor musunuz?

Ben kısaca sözlerimi toparlıyorum, sorularımı böylece yönelmiş oluyorum.

Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza"sını ortaokullu, liseli yıllarda okumuştum, iyi anlamamışım. Daha sonra, biraz daha olgun yaşlarımda bir daha okudum, psikolojik olarak etkilendiğimi sonradan fark ettim. Bugün de öyle oldu, özellikle 2 psikoloğumuzu izlerken ben burada çok ciddi anlamda psikolojik rahatsızlık duydum çünkü insanın çocukluğuna, şuna buna girmeler; demek ki bir nevi kendimi terapi yatağına yatmış gibi hissetmişim ki etkilendiğimi gördüm. Fırsat bulursam eğer zamanım olursa galiba birinizin terapi yatağına yatmaya geleceğim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Özdemir sadece Özdemir; "Enözdemir" "Epözdemir" değil.

Hacı Ahmet Özdemir Hocamız profesörümüz bizim, Komisyonumuzda çok kıymetli çalışma arkadaşımız; ilahiyat profesörü ve Komisyonumuzun da hiç aksatmadan en yakın takipçisi bütün milletvekillerim gibi. Kadına ve şiddete önem veriyorsa, aynen burada oturan milletvekillerim gibi tüm siyasi partilerin milletvekillerinin de kavga varsa, gürültü varsa, ne varsa, ne olursa olsun bu Komisyonunda olmaları gerekiyordu; maalesef, gidenler için söyledim.

Evet, Esin Hanım, sözü size veriyorum.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın misafirlerimiz, hoş geldiniz. Konuşmalarınızdan o kadar büyük zevk aldım ki yani keşke bitmese diyorum; o kadar güzel anlattınız, o kadar tane tane anlattınız. Gerçekten Komisyonumuz toplantıları içerisinde en keyif aldığım toplantılardan bir tanesi oldu. Bu konuda da teşekkür ederim.

Sayın Başkanım "gidenler" dedi, ben de oradan değinmek istiyorum: Aslında biz burada kesinlikle siyasi görüş ayrımı yapmadan, kadın, şiddet ve cinayetler söz konusu olunca bir araya gelelim istedik. Ayrılan arkadaşlarımızın basına vermiş olduğu demeçleri izlerseniz Komisyonumuza ve milletvekili arkadaşlarımıza haksız yöneltmelerde bulunduklarını göreceksiniz. Burada hiçbir milletvekili arkadaşım erken yaştaki çocuk evliliklerini savunmadı, kadına şiddeti desteklemedi; bu şekilde olumsuz davranışlarda olan bir söylem bile olsa hemen hepimiz itiraz ettik, aynı görüş içerisindeydik. Aslında hem Komisyon tutanaklarımızı incellerseniz hem de ayrılan arkadaşlarımızın yapmış oldukları gerekçeli açıklamalarına baktığınız zaman Komisyonumuza karşı bir haksızlık yapıldığını açıkça göreceğinize inanıyorum.

Şimdi, Hocam, bir pandemi döneminden geçtik. Ben hem Gülseren Hocama hem Gökhan Hocama sormak istiyorum: Pandemi dönemi sürecinde ergen olmayan ama küçük yaşta çocuklarını evin içerisinde zapt etmek zorunda olan bizler de vardık. İşte, benim de 8,5-9 yaşlarında bir oğlum var. Geçen hafta veli toplantısı yaptığımız zaman öğretmenimiz şunu söylüyor: "Ne oldu bu çocuklara?" Hepsinde bir şiddet eğilimi var. Bu çocuklar birbirlerine zarar veriyor, tokat atıyor, tekme atıyor, birbirinin saçını yolluyor, hakikaten böyle bir süreçten geçiyor. Ben de işte buradayım, dışarıda olan bir anne olarak, dün akşam çocuğumla ilgili bazı şeyler aldım, veliyle, öğretmenle görüşüyoruz ve ben üzülüyorum, çocuğuma yapılan bir şiddet vardı yani akran şiddeti vardı. Demin siz konuşurken de bu konuyu düşünürken de aklıma şu geldi: Ortaokuldayken münazara yapmıştık biz. Bu münazarada "Çocuğun gelişiminde çevre mi aile mi etkilidir?" diye karşılıklı gruplara ayrılmıştık. Ben çevreyi savunuyordum, karşı taraf aileyi savunuyordu ve biz kaybetmiştik ama ben gördüğüm zaman şunu söylüyorum: Aile içerisinde eşler birbirine ne kadar saygılı olursa olsun ben çocuğumun sesini yükselttiğini görüyorum. Diyorum ki: "Oğlum, önce sakın ol, bak biz sana sesimizi yükseltmiyoruz, yavaş yavaş anlat." ama bunu çevresinde ve arkadaşlarından öğrendiğini görüyorum ya da argo kelimeleri artık okulda öğrendiğini, arkadaşlarından, çevresinden öğrendiğini görüyorum. Tabii ki öğrenecek, hiçbir çocuk bunu öğrenmeden gelmeyecek. Bu konuda, bu pandemi sürecinde, çocuklarla ilgili olarak, onların psikolojik durumunu düzeltmeyle ilgili bizlerin neler yapabileceğini ya da bu durumun neler olduğunu beraber tartışabiliriz; sizlerden de bir görüş almak isterim.

Bu konuda, tabii, sosyal medyayla ve YouTube kanallarıyla çok içli dışlı oldular. Bugün sabahleyin bir kanalda çocuklara masum görünen çizgi filmleri -ki bununla subliminal mesajlarla ilgili hem kanun teklifi hem de araştırma önergesi vermiş olan bir milletvekili olarak- o kanalın haberlerini dinlediğim zaman tüylerim diken diken oldu çünkü tamamen cinsel içerikli çizgi filmler ve bizim çocuklarımıza hitaben. Yani anne babayı dinlememesi, işte, tamamen gizli odalar arkasında farklı şeylerin yapılabileceği... Burada açıklamak istemiyorum ama Show TV'nin sabah kuşağı haberlerinde izlerseniz sizlerin de dikkatini çekecektir. Tamamen masum bir şekilde verilmiş. Hâlbuki YouTube tarafından Türkiye'de kapatılması gereken bir kanal olduğu hâlde videolarının hâlâ serbestçe izlenebileceği -ebeveynlerin bilgilendirilmesi üzerine- bir kanaldı. Aslında sosyal medyanın da çocuklarımızın gelişmesinde, eğitiminde ve şiddete yönelmesinde, o bilgisayar oyunlarına varıncaya kadar... Aslında çok şeye açıklar ve bunlarla karşı karşıyayız.

Konuşmacılarımız, hani “Bir çocuğun kendisini bir ceza, aile içerisinde gelmiş kötü bir çocuk, kötü bir kavram olduğu...” derken aklıma “Şeker Portakalı” kitabı geldi. Ben o kitabı herhâlde 7-8 kere okumuşumdur, şimdi de oğlumla beraber okuyoruz. Hani Zeze'nin de aynı şekilde “Sen Allah'ın cezasısın, şeytana tapan. Şeytanın getirmiş olduğu bir çocuksun.” tarzındaki açıklamaları, söylenişleri vardı. Aslında bu tarz çocukların da erken yaşta belki okullarda tespit edilerek, orada değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum yani biz, tek tek, bu ailede şiddet var mı göremeyiz ama ilkökul aşamasındaki çocuktan her türlü haberi alabilirsiniz, babasının annesine şiddet uygulayıp uygulamadığını öğrenebilirsiniz. Bu sırada da okuldaki rehber öğretmenler bunları, aile hekimlerine bilgi olarak verebilir ve aile hekimleri de özellikle bu insanlar üzerine yani anne ve babanın da rehabilite edilmesi, onların da tedavi görmesi için devreye girebilir; yani nokta atışı yapabiliriz. Her aileye bir psikolog tahsis etmek belki maddi olarak da gücümüzü aşabilir ama bu konuda çocuklardan alınan haber belki ailelerde bu tarz eylemlerin olabileceğini anlatabilecektir. Çünkü ben de hatırlıyorum, mesela ilkökul sıralarında arkadaşım ağlıyordu, niye ağladığını sorduğum zaman babasının annesinin boğazını sıkıldığını anlatıyordu. Mesela bizim o dönemimizde yoktu yani okulda bir rehber öğretmenimiz yoktu. Belki bunlar öğrenciler sayesinde, çocuklar sayesinde de engellenebilir diye düşünüyorum.

Son olarak da Gülseren Hocam ve Gökhan Bey o kadar sakın konuşuyorsunuz ki hani, o kadar şiddeti dinliyorsunuz, o kadar her şeyi dinliyorsunuz. Bu, psikologlara has bir şey mi? Yani ben çok merak ediyorum, hem programlarımızda, az önce sizinle özel odadaydık, normal yaşamınızda da yani siz hiç sinirlenmez misiniz? Mesela, hani, ben heyecanlı bir tipimdir, böyle hemen belli ederim, öfkemi belli ederim, sevincimi, mutluluğumu belli ederim. O kadar sakinsiniz ki hep aynı tonda gidiyormuşsunuz gibi geliyor ya da gerçekten arkadaşlarıma katılıyorum, nasıl böyle sağlam kalabiliyorsunuz?

Ben de geldiğiniz için teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Milletvekillerine tavsiyeler gerekiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli hocalarım, ilk “Hoş geldiniz.” dediğim andaki cümleleri bütün siyasi aktörlerden duyuyorsunuz yani siyasetin dilinin yumuşaması ve uzlaşıcı, uzlaşan bir dilinin olması bizim açısından çok önemli.

Ben son sözü, milletvekili arkadaşım, Başkan Vekilimiz Tuba Çokal'a bırakmak istiyorum.

Sayın Çokal, buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Öncelikle sunumlarınız için çok teşekkür ediyoruz, hoş geldiniz. Gerçekten çok keyifliydi sizleri dinlemek.

Ben Gülseren Hocam ile Gökhan Bey’e sormak istiyorum: Bütün sunumlarınızda, kitaplarınızda ve bu kitaplardan esinlenerek yapılan dizilerde kadına şiddetle aile bağı kurulduğunu görüyoruz. Anne ve babada görülen aslında eziyetin yansıması gibi. Bu kısır döngü nasıl kırılabilir?

Ben kendim de bir hekimim. Şimdi, baktığımızda -aile hekimleri- evlilik öncesinde birtakım testler veriliyor, hepatit testleri, birtakım farklı kan tahlilleri yapılıyor. Yani benim kendi şahsi görüşüm, evliliğe müsaitlik tıbben sorgulanmalı, özellikle de psikolojik açıdan sorgulanmalı diyorum. Bu konudaki fikirlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Bir üçüncü sorum: Şiddet mağduru kişilerin en çok yaşadıkları psikolojik problemler nelerdir? Ve bu şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları ikincil psikolojik sorunların ne olduğunu bizimle paylaşırsanız sevinirim.

Çok teşekkürler, sağ olun.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, çok teşekkür ederiz.

Bir tane daha sorusu vardı Sayın Epözdemir’e ama onu sormadı, Adalet Bakanlığından önemli bir kazanç...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Şimdi söyleyeyim mi?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Ya, bu Münevver Karabulut davasında otopsi sırasında...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Evet, onu anlatacaktım ben biraz sonra.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Çokal, buyurun.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Otopsi sırasında Münevver’in iç çamaşırına yan masadaki erkek cesedinden sperm bulaştırılması nedeniyle Adalet Bakanlığı, 225 bin lira olması lazım, bir manevi tazminat ödemişti. Bu davaya kadar “Manevi tazminatlar zenginleşme sebebi olamaz.” denilerek düşük tutuluyordu. “Münevver Karabulut davası bu anlamda sonraki yıllarda yaşanan davalara örnek oldu mu? Şiddete, tacize, mobbinge uğrayan kadınların açtıkları tazminat davalarında Münevver Karabulut kararı emsal oldu mu?” diye sormak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Rezan Bey’e söz vereceğim. Biraz evvel Gülseren Hocamdan başladım, hocalarım müsaade ederse bu defa sözü Rezan Bey’den başlatmak istiyorum.

Arkadaşlarımızın sormuş oldukları sorulara cevap vermek üzere sözü Rezan Epözdemir’e bırakıyorum.

Sayın Epözdemir, buyurun lütfen.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Merhaba tekrardan.

Şimdi, hepsini not aldım.

Şimdi, ortada bir sorun olduğu açık. Biz çoğu zaman “reform” gibi kavram ve ifadeleri kullanıyoruz. Burada da bir araştırma Komisyonu var, dolayısıyla Türkiye’de böyle bir temel sorun ve problem olmasa zaten böyle bir Komisyonun kurulma ihtiyacı hasıl olmaz. Aslında bu sorunun çözümüne dair bir irade ortaya koymak saygın ve kıymetlidir. Dolayısıyla bir sorun var ve biz sorunun nerede olduğunu anlatıyoruz. Bu anlattıklarımız sizlerin hoşuna gitmeyebilir, hemfikir olmayabiliriz, sonuçta demokrasi böyle bir şey, farklı düşünüyor olabiliriz önemli ölçülerde ama biz bugün buraya geldiysek, siz davet ettiyseniz ve biz de iştirak edip katkı sunma gayreti içerisindeyssek tarihe not düşmek için

görüşlerimizi söylüyoruz. Önemli ölçüde farklı düşünebiliriz, burada bir problem ve sıkıntı yok ama ortada bir sorun var. Sayın Vekil Hayati Bey bile söyledi, “Bütün bu çabalara, tedbir ve önlem amacına rağmen daha yeni 26 kadını kaybettik ve katledildi.” dedi. Demek ki Türkiye’de bu konuda ciddi bir sorun varmış, bunu vurgulamak istedim.

İkincisi: Sayın Başkan, siz izah ettiniz, siyasetüstü olmalı, ben de zaten sözlerimde onu söyledim. Burada belki alınganlık gösterdiniz, onu tekzip edeyim, alınganlık göstermeyin. Ben, koşullar, zaman, zemin konjonktürü ne olursa olsun, Türkiye’de toplumun kanayan temel yarası varsa böyle siyasetüstü, bu Komisyon çalışmalarına katılmak ve bu çözümün bir parçası olmanın gerekliliğine atıf yaptım yani benim vurgum buydu. Bunu anlamış olduğunuzu umut ediyorum, düşünüyorum. Dolayısıyla burada bir uzlaşma kültüründen bahsettim ve bu çalışmalara katkı sunmanın önemi ve kıymetinden bahsettim. Orası yanlış anlaşılırsa düzeltelim, çok sarih bir şekilde söylemişim.

“Ben niye geldim?” demedim Sayın Başkan. Ben dedim ki: “Ben geldim çünkü katkı sunmak istiyorum. Yarın öbür gün bu mesele sorulduğunda ‘Komisyon, Sayın Başkan ve değerli üyeler, bizi davet etmişti; biz de gittik, bize psikolojik baskı uygulamadan, demokratik bir şekilde irademizi, düşüncelerimizi ortaya koyduk, kanaatimizi, görüş, düşünce ve önerilerimizi söyledik.’ diyebilmek için çünkü bu tür çalışmalara iştirak etmeyip kalkıp dışarıdan konuşmak çok doğru ve sağlıklı değil.” Ben davet edildiğim her yere gidiyorum. İnsanların hoşuna gider gitmez, tarihe not düşmek üzere kendi kanaatimi paylaşıyorum. “Ben niye geldim?” demedim, “Ben niye geldim açıklayayım, bunun için geldim.” dedim. Orayı da düzeltelim, yanlış anlaşılmış zannediyorum.

Bir diğer mesele, yine yanlış anlaşılan bir başka husus -tekzip edeyim onu da, düzeltelim- siz eşsiniz geçer... Bakın, bir başvuru varsa zaten başvurunun gereğini kolluk yapmak zorunda, bu çok açık. Ben üniversitelerde anlatıyorum bu dersi. Ben diyorum ki: Eve gidiyor veya kolluğa gidiyor, kadın “Ben şikâyetçi değilim, karı kocayız, ne olacak, evlilik birliği, toplumsal uzlaşma hasıl oldu. Zaten bunun bir hukuki sürecini devam ettirme niyetim yok, benim kocamdır, oldu bir anlaşmazlık.” diyor. Kolluğun yapması gereken, orada soruşturmaya devam etmek, delilleri toplamak, savcıdan talimat almak. Ceza muhakemesi işlemlerinin olduğunu hepimiz biliyoruz ama kolluk ne yazık ki, ne yazık ki -bakın, ısrarla söylüyorum bunu da, paylaşabilirsiniz- çoğu zaman “Toplumsal uzlaş, aile içindeki uzlaş hasıl oldu, ufak bir münakaşadır bu.” deyip meseleyi kapatıyor aile ilişkilerini tahkim etmek için; bunu yapmamalı. Bunun dayanağı Türk Ceza Kanunu 86/3-e ben bilimsel ve akademik konuşuyorum; eşe karşı şiddet takibi şikâyetten bağımsızdır, soruşturmaya, yargılamaya devam etmeli, şiddet gösteren koca -diyorum, Medeni Kanun tabiri- hakkında dava açılmalı, soruşturma yapılmalı ve yargılanmalı çünkü kanun bunu emrediyor ama ne yazık ki bu hâlâ bilinmiyor.

Bir diğer mesele, kıymetli hocama atıf olsun, sorduğu soruya da cevap olsun. “Yüzde kaç, bir bilimsel veri, akademik çalışma var mı bu konuda?” dediniz. Birçok çalışma var ama ben Sayın Başkanın beyanına itibar ediyorum. Diyelim ki Sayın Başkanın beyanı doğru ve isabetli ki doğrudur kendisi söylüyorsa; “yüzde 10” dedi. Bakın, tedbir kararını alanların yüzde 10’u katlediliyor. Tedbir kararları niye veriliyor 6284 sayılı Kanun’la ilgili? Bir kadın bile katledilmesin diye veriliyor. Yüzde 10 bile olsa bu bile bir sorundur, bir gri alandır.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kesinlikle katılıyorum, evet.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Dolayısıyla, diyelim ki yüzde 10, yüzde 10 bile olsa tedbir kararını vermek değil önemli olan, herkes tedbir alıyor, bu kararlarda hiçbir sorun yok, harç yok, yargılama masrafı yok; 6284’le ilgili -bakın- çalışıyorum yıllardır, anlatıyorum, hiçbir problem yok. Problem, bu karar verildikten sonra bunun denetim ve kontrolünü ifa edecek olan kollukta. “Elektronik kelepçe” dediğiniz şey, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 109’uncu maddesine göre konutu veya belli

bir yeri terk etmeme şeklinde bir adli kontrol tedbiri uygulandığında uygulanan bir yöntem, bugün tedbir kararı verilen faillerle ilgili uygulanan bir yöntem değil. Ha, bu uygulansa çözüm olur mu? Evet, düşünülebilir, düşünülebilir. Niye olmasın? Eğer bunu tam ve gereği gibi teknik altyapısını kurup uygularsanız yani şiddet failinin şiddet mağduru kadına yaklaşmasını engelleyecek bir mekanizmayı, teknik mekanizmayı egemen kılar, hayata geçirirseniz neden çözüm olmasın? Tabii ki çözüm olur, olabilir ama söylediğiniz bu uygulama -tekraren söylüyorum- hani “ev hapsi” diyorlar ya, “adli kontrol, konutu terk etmemek” 109’a göre uygulanan tedbirlerde uygulanan bir mekanizma daha çok; burada yaygınlaştırılması, bütün tedbir kararlarında uygulanırsa olur. Kolluk bu işi etkili takip edecek ki yüzde 10 da olmasın. Yüzde 10 bile bizim için bir parametredir.

Diğer mesele, ben yine sizin çalışma usullerinize bir şey söylemedim Sayın Başkan. Ben şunu söyledim: Ben işleyişi bilmiyorum bu Komisyona ilk defa geldiğim için. Bana gelen davette “Yirmi dakika sunum yapılacak.” dendi, ben de ona göre kendi programımı şekillendirdim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bence oraya takılmayın, boş verin.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Size karşı bir isnat ve iddiada falan bulunmadım. Bu, benim eksikliğim olabilir olsa olsa. Ben sadece söylemek istediğim bir şeyin arka planını söyledim.

Bir diğer husus, İnsan Hakları Eylem Planı’ndan bahsettiniz Sayın Başkan. Ben davetliydim o İnsan Hakları Eylem Planı’na ve gidip dinledim Külliye’de. Dinledikten sonra da burada yayın yaptık NTV, CNN, Habertürk’le. Orada da İnsan Hakları Eylem Planı’nın çok başarılı bir plan olduğunu zaten söyledim. Adalet Bakanlığının çalışmalarını ben inanılmaz beğeniyorum. Sayın Adalet Bakanını çok demokrat buluyorum bir defa, hukukçu olarak da çok başarılı birisi olduğunu düşünüyorum; ceza yargılamasının temel evrensel prensiplerine atıf yapıyor, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığına, hukuk devletinin kuram ve kurumlarına atıf yapıyor, uzlaşma kültürü, infaz düzenlemesi yaparken bizi davet ediyor, görüş veriyoruz. Hemen hemen her konuda toplumun bütün değişik kesimlerine, toplumsal doku ve yapıdaki bütün herkese temas etmeye, uzlaşma kültürünü egemen kılmaya çalışıyor; çok uzlaşmacı, çok demokrat ve çok değerli bir hukukçu. Dolayısıyla ben, Adalet Bakanı ve Adalet Bakanlığının yaptığı çalışmaları önemli ölçüde takdir eden ve bunu da kamuoyunda dile getiren biriyim ama bu demek değildir ki yanlış bir uygulama olunca söylemeyeceğim; tabii ki söyleyeceğim, buraya gelme amacım bu zaten. O zaman gül bahçesi vadederiz, röntgeni doğru çizmeyiz, doğru bir resim anlatmayız, körler, sağırılar birbirini ağırlar, herkes birbirinin yaptığı çalışmalara kıymet, kutsiyet atfetsin ve gidelim; öyle değil. Önemli ölçüde, İnsan Hakları Eylem Planı’nı da, orada ısrarlı takip mağdurlarının boşanmış eşle ilgili düzenlemelerini de, hepsini biliyorum, bütün düzenlemeleri biliyorum hatta; anlattım da, çok da destekliyorum, kıymet, kutsiyet de atfediyorum. Sayın Bakanı da kişi düzeyinde hem sever sayarım hem de çok başarılı bir hukukçu olduğunu düşünüyorum; bunu da onlarca defa söyledim. Ama kusura bakmayın, uygulamada hata ve yanlışlık varsa da bir akademisyen, hukukçu ve uygulamacı olarak bunu söylemek benim tarihi ve vicdani sorumluluğum, bunu da burada söyleyeceğim.

Dediniz ki: “Kanunla ilgili ne gibi önerileriniz oldu?” Çok basit birer cümleyle söylemiştim. 6284 sayılı Kanun’a, kolluğun tedbir kararından sonra denetimi başlatacağı bir düzenleme, etkili bir denetim ve kontrol mekanizmasına ilişkin bir normatif düzenleme; birinci önerim, çok net. İki: Adli kolluğu, idari kolluğu ayıralım; bu ikinci önerim, burada normatif düzenleme değişikliği yapılır. Üç: Hâlâ basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek yaralamalarda kadınlar şiddet faili olan erkeklerle uzlaştırılmaya çalışılıyor. CMK 253’e göre bu uzlaşmaya tabi bir suç, bunu değiştirelim, CMK 253’ten çıkaralım; çok net söyledim. Dört: İhtisas mahkemeleri; bunu kanunla yapabiliriz, HSK kararıyla yapabiliriz. Sizin söylediğiniz tedbir mahkemeleri; aile mahkemeleri arasında bir numara belirlendi, “Bu, sadece

tedbirlere bakacak.” dendi, çok güzel bir yöntem. Keşke kadına şiddet ceza ihtisas mahkemelerini -meslektaşımızın söylediği gibi- de kurabilsek; bununla ilgili bir normatif düzenleme değişikliğine veya HSK’nin bir kararına ihtiyaç var.

Son olarak, dediniz ki: “Kanun nedir?” 6275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 108’inci maddesine bir ekleme yapalım birlikte. Diyelim ki: “Şiddet faili olan hükümlüler tedaviye tabi tutulsun, denetimli serbestlik tedbirleri uygulansın.”

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bu da çok önemli.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Meslektaşım, anlayamadım.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – “Not aldım.” dedim.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Teşekkür ederiz, lütfettiniz, sağ olun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Ne demek istiyorsunuz?

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Teşekkür ederiz, lütfettiniz, sağ olun yani not almanız çok önemli ve kıymetli dedim, teşekkür ederiz.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Allah Allah!

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – 108’inci maddeye bu düzenlemenin yapılması çok önemli, bunu da önermiştim normatif olarak. Bunu da belki yapabilirsek birlikte, bilimsel olarak bir çalışma çok iyi olur.

Bir diğer mesele, biz bugün buraya geldiğimizde şunu söyleseydik: “Ya, kanuni düzenlemeler yetersiz.” Bu sefer şöyle bir kanaat ve intiba mı hasıl olacaktı; biz Parlamento olarak üzerimize düşeni yapmıyor muyuz? “Yapıyorsunuz, yeterli.” dedik, “Problem uygulamada var.” dedik. Onu mu söyleseydik, düşünmediğimizi? O zaman da böyle bir alınganlık mı hâkim olacaktı; efendim, biz Parlamentoda düzenleme yapmıyor muyuz? Yapıyorsunuz.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bu alınganlık değil ama.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli Hocam, Değerli Doçentim, Değerli Hukukçum; söylemiş olduğunuz cümlelerin her birini biz çok net anladık. Benim yasalarla ilgili söylediğim cümleleri siz de yasalarla ilgili eksiklerin olmadığını ama birkaç ufak düzenlemenin yapılması gerektiğini... Hepimiz, bütün arkadaşlarım da çok net anladı. “Uygulamadan kaynaklanan eksikler var.” cümlesi size özel bir cümle değil, bunu buradaki bütün milletvekili arkadaşlarımla bakanlarımızın yüzüne -tutanaklardan bakabilirsiniz- Adalet Bakanımıza da İçişleri Bakanımıza da Aile Bakanımıza da Sağlık Bakanımızla yaptığımız görüşmede de söyledik.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Biz de söylüyoruz.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – O yüzden buradayız zaten.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Dolayısıyla sizin bu tespitleriniz bizimkilerle örtüşüyor. Ben bu vesileyle bir hukukçunun bu tespitleri yapıyor olmasını da çok önemli görüyorum. Üst mahkemelerimize de bu düşüncelerimizi ilettik, Yargıtaydan gelen Başkan Vekilimize de.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Peki, bitireceğim, devam edeyim Sayın Başkan.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Günün sonunda ben kendi bakış açımı ve kendi görüş ve düşüncelerimi ifade ettim; herkes kendi vicdanından sorumludur, eleştirilerimi de yaptım. Bütün bunların da belki bir hassasiyetle üzerine gidilerek çözülebileceğine olan inancım sonsuz, yapıcı da bir eleştiri yaptığımı düşünüyorum. Hemfikir olmayabiliriz ama nezaketen görüşlerimi ifade ettiğimi söyledim.

Hocamın sorusu... “Feodalite, işte bu çok klişe.” dedi hocam. Doğru söylüyor, evet, klişe ama benim bütün değerlendirmelerimin belki de yüzde 1’ine tekabül ediyordu bu, ben asıl hukuki sorunlara atıf yaptım. Yani siz öğrenilmiş çaresizlikten bahsettiniz; bence bu konu da o da bir klişe baktığınız zaman. Demek ki biz klişe olmuş paradigmlar üzerinde çırpınıp gidiyoruz. Yani zaman zaman bunları...

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Klişe ile terim ayrı ama.

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Aynı; öğrenilmiş çaresizliğe bağlamak bu meseleyi, o da bir klişe, onu söylüyorum.

“Yüzde 10 bile olsa sorunludur.” demiştim. Elektronik kelepçe bir çözüm olabilir sorduğunuz soruya, söyleyeyim ama başkaca tedbirler de olabilir.

Münevver Karabulut meselesine gelince; 29 bıçak kesisi, 5’i münferiden öldürücü, ölmeden önce testere kullanılmış, hunharca, vahşice bir cinayet. O bahsettiğiniz tazminat kararının başvurusunu ben yaptım, o kararı çıkardık, 480 bin TL yasal faiziyle birlikte ödendi ama ondan daha önemli karar, asliye hukuk mahkemesinde biz bir manevi tazminat talebi ileri sürdük ki sizin söylediğiniz gibi, tazminat zenginleşme aracı olamaz, temel, evrensel bir manevi tazminat ilkesi. Orada da yaklaşık 2,5 milyon TL’lik bir manevi tazminat kalemi çıktı, ben orada vekâlet ücreti dâhil hiçbir şey almayıp hepsini sosyal sorumluluk olarak aileye bıraktım; biliyorum. O da Türk hukukunda verilmiş en yüksek tazminattır.

Orada da Adli Tıpta bir teknisyen otopsiye giriyor -o zamana kadar bizim Minnesota Sözleşmemiz yok- bir başka maktulün bir DNA örneğini -diyeyim- maktulün iç çamaşırına bulaştırıyor kontaminasyon yoluyla ve biz ceza davası açtık, mahkûm oldular. Adli Tıp Kurumunun tüzel kişiliği yok, Adalet Bakanlığına dava açtık. Bahsettiğiniz idare mahkemesi kararı, 4. İdare Mahkemesi; orada da bizim iç hukukumuzda alınabilecek en emsal mahiyette tazminatı oldu, o da bir içtihat oldu ve Danıştay ve Yargıtay denetiminden de her 2 karar geçti.

Mesela “Ne kazandırdı?” dediniz. Bir emsal mahiyette oldu mu? Bizim otopsi uygulamamızda otopsi kayda alınmıyordu, Minnesota Sözleşmesi gereğince otopsiler kayda alınmaya başlandı bu olaydan sonra, bizim bu başvurmuzdan sonra. Çünkü ben dosyayı okuyorum, maktulün iç çamaşırında DNA örnekleri var ama sanıklara ait değil, sanık ailesindeki yakınlar da ait değil ve maktule bir fiziki münasebet tesis etmemiş. Bu nasıl olur? Dört ay sonra Adli Tıp bize dedi ki: “Pardon, biz 16 kişiden daha DNA örneği aldık, ciddi bir hata yapmışız, affımızı istiyoruz.” Bu tazminat davası ve ceza davasından kesinleşme çıktıktan sonra Minnesota Sözleşmesi gereğince artık Adli Tıpta otopsi kayda alınıyor, teknisyen girmiyor, profesörler giriyor ki bu, Devlet Denetleme Kurumunun raporuna da girdi zaten bu olay; o dönemin Sayın Cumhurbaşkanı özellikle böyle bir hassasiyet gözetmişti. Sadece o değil, kollukta yaşanan problemler oldu biliyorsunuz, orada 1 dava oldu 11 dava. Cinayet mahalline giden kolluk mensupları yakalamaya gittikleri Cem ve babasına yol veriyorlar. Evde 700 bin euro para bulundu; para yok, kayıp. Bizim şikâyetimiz sonucunda polislerden biri “Orta kattaydı, merdivene yaslamıştık, 10 bin euroydu.” dedi, diğeri “40 bin euroydu, en üst kattaydı, yatak odasındaydı.” dedi, baba “30 bin dolar.” dedi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Rezan Bey...

AV. DR. REZAN EPÖZDEMİR – Yani bu dosya, sistemin sorgulandığı, kurumların önemli ölçüde tartışıldığı -bu cinayet süreciyle ilgili bütün kurumların- bir dosya oldu ve bu dosyadan çıkan sonuçlar fikrî takip, farkındalık, kamuoyu etkisi, sosyal medyanın sonraki fikrî takip süreçleri anlamında etkili oldu. Hukuken de bu tazminat kararları ve ceza mahkemesi uygulamaları da emsal mahiyette, şüphesiz, oldu; böyle bir artışı oldu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum, ağızınıza sağlık.

Sayın Gökhan Çınar’a söz veriyorum.

Gökhan Bey...

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Acaba, rica etsem, önce ben birazını anlatsam da sonra Gökhan’a bıraksam...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Olur, olur; hayhay Hocam.

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Peki, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, herkes yoruldu, çok uzun süredir buradayız. Elimizden geldiği kadar, hepimiz çok dikkatle dinledik, dikkatle bir şeyler anlatmaya çalıştık. Yine, sizi çok yormadan sorulardan bazılarını ben cevaplayayım; daha çok, çocuklarla ilgili olanları Gökhan’a bırakayım.

Bir de bana direkt sorular var, mesela “Niye 3 dizi?” “Meslektaşlar niye bu kadar eleştiriyorlar?” gibi. Vallahi, şimdi, şöyle bir şey var: Zannediyorum, her meslekte meslektaşlar arasında birtakım rekabetler, çekişmeler falan olabiliyor. Ben artık bunlara hele, son zamanlarda iyice alıştım ama çok öz olarak şöyle diyeyim: Yeni bir şey yaptığınız zaman toplumdan tepki almama şansınız sıfır. Ben bu Madalyon Psikiyatri Merkezini kurduğumda da çok tepki almıştım yani “Ne yapıyorsun sen? Olur mu?” falan. Hâlbuki, orada da amacım, hastane ortamında psikiyatriyi icra etmek çok zor, hani, “Acaba daha farklı ortamlarda hizmet verebilir miyiz?”di. İşte, ilk kitabı yazdığımda o kitabı... Biraz o konuda birkaç şey söylemek isterim: Ben yazar değildim, daha önce kitabım falan yok ama hayat bana o kadar çok şey öğretti ki yani ben yüzlerce, binlerce, inanın, yüz binlerce diyeyim insan gördüm. Bir de bu mesleği çok severek yapan, uygulayan birisiyim, hatta şey derdim ya: “Ben o kadar keyifle, o kadar isteyerek bu odadayım ki bir de üstüne para veriyor insanlar.” Halbuki ben birini mutlu etmekten mutlu olan bir yapıya sahibim, hâlâ da öyleyim. Mesela, bana bu dizilerden sonra falan çok mesaj geliyor, çok değişik yerlerden. Buralardan böyle, birilerine dokunabilmişsem... Yani ne kadar yoruluyorum size anlatamam, çok zor bu benim soyunduğum işler fakat oradan gelen birkaç güzel cümle ya da bunlardan aldığı bir mesajla hayatında düzelttiği bir şeyler -ve uzun uzun ne mektuplar geliyor bana- oralarda gördüğüm olumlu şeylerden hep çok mutlu oldum.

Şimdi, mesela, benim amaçlarımdan bir tanesi şuydu: Psikiyatri... Tabii, ben kırk beş yılı da devirdim bu işte. Eskiden psikiyatriye gelmek çok ayıptı bizim ülkemizde yani bizim böyle, gizli odalarımız falan vardı “Aman, kimse kimseyle karşılaşmasın.” Hele bir siyasi bize gelecek, hele ünlü bir oyuncu falan böyle birisi bize gelecek “Aman, işte, onu kimse duymasın...” İşte böyle yerlerden başladık. Mesela, şimdi geldiğimiz noktada... Hatta Acun’la ilgili bir şeyi de anlatayım, kendisi bunu çok anlattığı için: Acun bizim kliniğe çok gelir. Baktım, hemen alamıyorum yani bir şey var; o anda çok meşgulüm, dedim ki: “Aman, Acun Bey’i özel bir odaya alalım.” Çünkü çok ilgi olur onun üstünde falan. Acun’a gidip demişler ki: “Buyurunuz, sizi başka odaya alayım.” Acun kavga çıkarmış, “Ne münasebet! Beni buraya yakıştıramadınız mı? Ben burada oturacağım.” Adam memnun hayatından yani o, bizim geçmişten gelen, eski vesvesemiz.

Şimdi, mesela, özellikle bu kitaplar, diziler, hele ki Kırmızı Oda'dan sonra Türkiye'de psikiyatristlere başvurma, psikologlara başvurma oranında çok ciddi bir artış oldu ve o artışı gördükçe önce benim içim soğudu "Oh, demek ki boşa gitmiyor." dedim, sonra da psikiyatrist arkadaşlarım beni eleştirmekten vazgeçtiler çünkü hastaları çok arttı.

Benim hasta görüp görmediğime gelince, ben bu dizileri yapmaya başlayalı beri, özellikle Kırmızı Oda'dan sonra bir buçuk, iki yıldır hemen hemen klinikten hiç içeri girmedim, hiç hasta bakmadım. Övünerek söyleyemiyorum; bana kalsa, ben günde on iki saat hasta bakabilirim, bu işi çok severek yapıyorum ama vaktim olmadı, yoksa ben yine bakarım. Mesela, geçen gün basında şöyle bir yazı vardı, artık bunlara yapabileceğim bir şey yok, uğraşmıyorum zaten: İşte "Kırmızı Oda, işte, bilmem neyden sonra Gülseren Hanım'dan bir yıl randevu alınamıyor. Ücretler şöyle arttı." Ben zaten iki yıldır hiç hasta bakmıyorum yani bakamadığım için bakmıyorum, daha önce de çok doluydu. Bakabilsem o zam meselesini belki düşüneceğim ama hiç böyle bir şansım olmadı. Bir de ben Ankaralıyım, Ankara'da doğma büyümeyim. Ankaralı olmanın hep gururunu da yaşadım çünkü burada başka türdür ilişkiler, doktora falan böyle daha farklı yaklaşırsınız. İstanbul'a gittiğimde epey bir şaşıtmıştım kaldım ama onun dilini de öğrendik çok şükür.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, Hocam...

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Bu konuda daha uzun bir şeyler söylemek istemiyorum. Benim amacım da elimden geldiğince, öbür tarafa gitmeden insanlara ne kadar daha dokunabilirim, ne yapabilirim? Bakalım, yapmaya da devam ediyorum.

Şimdi, burada şöyle bir soru var: "Bu şiddet zinciri, bu döngü nasıl kırılır?" Yani çok önemli, çok güzel bir soru bu. Bu kırılır mı? Önce ona cevap vereyim: Kesinlikle kırılır. Kişi bu konuda bir farkındalık geliştirdiyse... Yani bence şurada oturanlar bile bir şeyler anladılar, "Ya, acaba ben hangi zincirin halkalarından biriyim." diye eminim kendinize sordunuz, değil mi? Hepimiz bir zincirin halkasıyız, alıp gidiyoruz işte. Ya, bu konuda bilinçlendikten sonra bu zinciri kırmak yani birkaç psikolog görüşmesiyle veya kendi kendinize bu konu üzerine kendinizi inceleyerek bile epey ciddi adımlar atılabilir ve bu zincirler kırılabilir gerçekten, ben onu tekrar edeyim. Yani yoksa, bu kırılmazsa ben niye bu kadar uğraşıp duruyorum kıramadığımız bir şey için? Ama biz, en azından ben sonuna kadar inanıyorum, insan yeter ki bir şeyi değiştirmek istesin, bunu kafaya koysun; bu konuda mutlaka bir şekilde bir adım atılır ama şu kadar ama bu kadar.

"Kendinizi nasıl koruyorsunuz?" Başka bir güzel soru daha. "Ne yapıyorsunuz sağlıklı kalabilmek için?" Biz psikiyatristlerin -Gökhan bu işe ne diyecek bilmiyorum ama- çok akıllı, çok normal falan olduğumuz ne kadar söylenebilir bilmiyorum çünkü ben kırk beş yıldır birtakım sorunların içinde hemhâl oluyorum. Bunlar beni etkilemiş midir? Yüzde yüz etkilemiştir. Eminim, diğer normal insanlardan daha farklı yönlerim vardır. Buna ister "daha akıllılık" diyebilirsiniz ya da "iyice delilik" diyebilirsiniz; artık onu bilmiyorum ama hâlimden de memnunum çünkü bu dünyayı tanıdıkça, hayatı tanıdıkça bu hayatın ne kadar şaşırtıcı, ne kadar derin, ne kadar gizemli... Yani ben hep şey gibi hissediyorum, hayat bizi şaşırtmaya, yepyeni şeyler öğretmeye hep devam ediyor. Bu anlamda da hani "biraz deli" diyorsanız ona da benim hiçbir itirazım olmayacaktır. Biz nasıl rahatlıyoruz? Tahmin ediyorum, hepimizin çok farklı yöntemleri var. Mesela, kimi psikiyatrist arkadaşım -Gökhan da kendininkini anlatır belki- işte, değişik hobiler bularak, sık seyahatlere giderek, sporlar, rejimler falan... Bende bunların hiçbiri yok vallahi. Ben zaten öyle çok... Zaten benim hobim işim, yazılarımdır. Ben mesela, şeyi kendime... İşte, bu sene yazlığa gittim, üç ay yazlıkta kaldım. İyi bir tatil yaptığımı düşünüyorsanız, günde bir saat bile kendime ayırmıyordum ama olsun; hiç olmazsa denize bakıyordum, arada bir denize giriyordum. Zannederim, işi sevmek o konuda insana çok ciddi destek verebiliyor.

Yine buradan birkaç tane soru daha cevaplayıp vereceğim sözü. “Siyasetin dili yumuşasa...” diye bir... Öznur Hanım’dan geldi. Benim hayalim hep o oldu. Yani sadece dilin yumuşamasının bizlere -yani bizler halk- Meclis dışında, siyaset yapmayan grup olarak bizlere nasıl iyi geleceğini size anlatamam. Bu, bizi sevecek, okşayacak; inşallah, umalım.

Başka bir soru, onu da Gökhan’a bırakıyorum.

Ha, çok önemli bir şey: “Acaba bu benim yaptığım dizilerin -ben yapmıyorum, benim katkı sunduğum diyeyim, ben zaten onu yapamam, o çok ciddi bir iş- bizim halkımız üzerinde acaba nasıl bir etkisi oluyor?” diye... Benim ilk günden beri cevabını çok almak istediğim bir konuydu bu. Biz kendi çapımızda birtakım anketler yaptırдық, araştırmalar yaptık. Birtakım üniversiteler bizden tamamen habersiz, kendileri bunu tez konusu olarak seçmişler, araştırmalar yapmışlar fakat bunların hiçbirini beni tam doyumadı çünkü bunlar çok bilimsel bir dergide, bir yerde yayımlayabileceğimiz veya böyle bir topluluğun içinde “Bak, ben araştırma yaptırdığım da şu çıktı.” diyebileceğim netliğe sahip değildi. Onun üzerine -bakın, şimdi siz sormazsanız bu kadar önemli bir şeyi söylemeyecektim, atlayacaktım- biz ciddi bir araştırma şirketine ciddi de paralar ödeyerek dedik ki: “Ya, bunu ciddi olarak, bütün bilimsel şeylere uyararak bir araştırma yapın. “Peki.” dediler ama “Böyle, hepsinde yapamayız yani bu ciddi...” “Peki, Kırmızı Oda’da yapın.” dedim. İşte, Kırmızı Oda’nın çok değişik illerde falan, onları geçiyorum... Öyle bir sonuç geldi ki arkadaşlarım, vallahi, ben de beklemiyordum bunu. Herkese sorulan yığınlarca soru var ama sonuç olarak şöyle özetleyebilirim, hatta, arzu ederseniz, o araştırma sonuçlarını memnuniyetle de gönderirim...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok memnun oluruz.

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Belki başka alanlarda da kullanabilirsiniz çünkü orada çok değişik sorulara halkımızın verdiği çok değişik cevaplar var. Yüzde 80’e yakın bir oranda insanlar mesela, şöyle demişler: “Kendi sorunlarıma çareyi orada görebiliyorum, kendi sorunlarımı ben orada dinledikçe anlayabiliyorum.” gibi böyle, çok beni... “Aman, bu kadar yorgunluğa işte bu yeter, bu harika bir şey.” dedim. Öznur Hanım, mümkünse, ben o araştırmayı detaylarıyla size göndereyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii ki.

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Son olarak, bu gündüz kuşağı programlarından söz ediliyor. Her ne kadar reytingleri çok yüksek, çok seyredilen programlar olsa da -yani buraya niye toplandık, gerçekleri konuşmaya geldik- bu programların bizim halkımızı çok iyi etkilediğini hiçbirimiz söyleyemiyoruz zaten. Ama bizim -biz dışarıdan insanlarız- zaten gücümüz buna yetmez ama Meclisimiz bu konuda ne yapar, ne düşünür? Ama hiç olmazsa, bu programların biraz daha böyle, denetim altında, biraz daha önerilere açık; hiç olmazsa, şu, kadına şiddet konusunda bizlere hizmet eden programlar olması bizi açıkçası çok memnun eder.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet Hocam.

PSİKİYATRİST DR. GÜLSEREN BUDAYICIOĞLU – Arkadaşlar, bu psikiyatristleri bırakırsanız hiç susmaz, ben susuyorum.

Bana soru soran arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Özdemir Hoca’ya ayrıca teşekkür ediyorum, çok tatlı sohbetliydi.

Burada olmaktan çok mutluyum.

Tekrar teşekkürler.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymet Hocam, biz de yüce Meclisimizde, Gazi Meclisimizde sizleri ağırlamaktan çok büyük memnuniyet duyduk.

Gökhan Hocam, normalde beş gibi toplantıyı bitirelim öngörmüştük ama toplantı süremizi aştık. Biz size tekraren sözü veriyoruz, inşallah, son konuşmacı olarak. Yorduk sizi, hepinizi.

Buyurun, söz sizde.

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – “İnşallah kısa konuşursunuz.” diyeceksiniz zannettim çünkü tam oradayız artık, kısa konuşacağım bu arada.

Hemen, çok kısa birkaç yere gireyim önce, şey yanlış anlaşıldı, onun bir altını çizmek istedim. Gündüz kuşağı programlarının var olan hâliyle beraber tam da şu an yaptıkları şey, hocamın deyimiyle tam da bu “merdiven altı” diye tabir ettiğiniz şeyi yapmaya devam ettikleri bir düzenin sürmesinden yana olmadığını söylemiştim sunumda. Burada, şiddeti, acıyı dinleyip, bütün bunu Rezan Bey’in söylediği gibi bir sansasyonel altyapıyla bir reyting malzemesi olarak kullanıp ondan sonra da bu konuların kapatılıp yenilerinin gelmesinin aksine şiddeti normalleştirdiğini düşünüyorum ama çok büyük bir kitle var orada. Bu arada Z kuşağı televizyondan izlemiyor bu programları ama bu programların dijital ortamlardaki paylaşım sayılarının ne kadar yüksek olduğuna, izlenme sayılarına da lütfen bakın isterim. Milyonlarca izlenme var bu programlarla ilgili ve aslında bu programlar YouTube üzerinden ya da başka mecralardan diğer kuşaklar tarafından da izleniyor.

Bu arada insanın temel dürtüleri arasında saldırganlıkla ilgili bir yer olduğu için ve tarihler boyunca da saldırganlığa dair bilgileri dinlemek bir eğilim olduğu için bunlar gündüz kuşağının içerisinden kaldırılırsalar başka bir yerde, başka platformlarda, başka şekillerde aranıp bulunmaya devam edilme çabası olacaktır insanlarda. Bu, maalesef, temel bir eğilimin karşılığı, daha psikanalitik bir şey; bunu belki daha sonra konuşuruz isterseniz ama buradaki çok ciddi kadın izleyici kitlesinin, bir başka evde yaşanmış olan şiddeti yani şiddetin sesinin kısıldığı, şiddete hiç yer verilmediği, şiddet yokmuş gibi davranıldığı bir düzenin içerisinde olmasına karşı olduğumu söylemeye çalıştım.

Bu programlara bence de ciddi bir el atılmalı, bunu üç ay boyunca gündüz kuşağı yapmış biri olarak söylüyorum bu arada. Bir daha ben yapmam ama yapmaya devam eden, bu kuşakta olan insanlar için de söylüyorum bunu çünkü onun bambaşka uçları var, detayları var. Yani biz “Paylaş Benimle”de bir model yaratmaya çalıştık, psikolojik destek sisteminin beraberinde gittiği bir model; dönüp baktığım zaman da gerçekten gururla anacağım bir model olduğunu düşünüyorum. Ama burada dili değiştirmenin, hassasiyetlere bakmanın, çocuklar için çocuklar tarafından izlenen saatlerde orada yapılan şeyin boyutlarının farkındalık, bilgi sağlama olmaktan çıktığının, bunu da kanalların birbirlerinin yaptıkları programları görek her geçen gün dozu arttırdığı bir sisteme geçtiğinin hepimiz farkındayız.

Şöyle bir model olabilse keşke: İnsanlar suistimal edilmeden, şiddet ya da benzeri, hayatlarıyla ilgili yaşadıkları zorlukları, travmatik deneyimleri anlatabilseler belli hassasiyetlerle, ruh sağlığı uzmanlarının ve hukukçuların eşliğinde ve bu insanlar bunu anlatıp gitmeseler de bu düzenin içerisinde gerçekten destek alabilecekleri bir sistemin başladığını da insanlara gösterebileceğimiz bir düzen olsa. Bu ülkede medya gibi kuvvetli bir araç varken, insanların sesinin hiç duyulmadığı gündüz kuşağı gibi -biliyorsunuz- reyting listelerinde akşam yayınlanan dizileri geçen bir kuşak varken bunun gücünü hiç kullanmamak, “Burada kötü şeyler yapılıyor; bunu, şalteri kapatalım gidelim.” demenin de çok işlevsel olacağını düşünmüyorum çünkü insan genel eğilimiyle ilgili her yere ulaşır, bunu bulur; buna bir yol, buna bir dil, buna bir denetim lazım. Hani, hep onu söylemeye çalıştım aslında. Yoksa “Ben bu

kuşığı izlemiyorum, orada da yapılan şeyi beğenmiyorum.” diyerek varamayacağımız bir yer olduğunu düşünüyorum çünkü o kuşığı çok ciddi izleyen insanlar var ve bu ülkede çok ciddi televizyon izleyicisi bu insanlar.

“Katarsis”le ilgili soruya hemen çok kısa yanıt vereyim. “Konukları nasıl ikna ediyorsunuz?” vesaire gibi süreçler, hiç ikna etmiyorum. Şimdi, “Katarsis”in 2 tarafı var; bir siyasetçi, gazeteci, oyuncu, yorumcu olan, daha göz önünde olan insanlar; bir de hakikaten halkın içerisinde programa gelen insanlar. Zaten başka başka hayatla ilgili ötekileştirmelerini ya da empati yoksunlarını ya da toplumsal olarak yaşadığı zorlukları anlatmak isteyen insanlar genelde başvuruyorlar. O başvuru sürecinden sonra da bir ekibimiz var bizim, bu ekip program için hazır oluşu değerlendiriyor çünkü hazır oluş çok önemli. Şimdi çok kuramsal kalmak istemiyorum ama kendi yaşadığı sorunun duyum aşamasında olan ya da sadece farkındalık aşamasında olan bir insan gelip kitlelerle utancını, korkusunu, öfkesini, paylaşırsa dağılır. O yüzden de biz daha harekete geçme aşamasında olan, hayatını düzenlemekte olan, bununla ilgili olarak destek sistemleri olan insanların o aşamaya geçerek programa katılmalarını sağlıyoruz. Bir destek sistemi başlatmak önemli geliyor bana çünkü bu programın temel amacı zaten “Bende de var.” bilgisi. Yani sosyal medya üzerinden 3 bölümümüzden sonra tetiklenen “me too” hareketleri oldu. “Bende de var.” bilgisi bir diğerinin sessizliğini de gidersen istiyoruz. O yüzden de tam olarak buna hazır olan, bununla ilgili olarak belli bir süreçte olan, bizim de bazen talep bazen zorunluluk anlamında aslında destek vermeye devam ettiğimiz konuklarımız geliyor. Sanatçıları da ikna etmiyoruz, teklif götürüyoruz. Bazen programın sınırlarını beraber çiziyoruz. Gazeteciler ya da siyasi figürler de katıldı programa. O programın sınırlarında çok programa göre talepleri olmayan isimlere “Maalesef yapamıyoruz.” diyoruz çünkü bu aslında iç dünyaların hazır olduğu kadar açıldığı bir program ama gerçekten de orta noktada buluşabileceğimiz bir yer olduğunda da devam ediyoruz.

Bir destek sürecinden geçtiği için konuklar genel olarak da program sonrasında herhangi bir zorlanma duymadık ama çekim aşamasına kadar bunu fark edemediğimiz konuklarımız oldu; 4 bölüm, bu 4 bölümü de yayınlamadık. Programdan çıktıktan sonra bu bölümün yayınlanmasının bu konuk için iyi olmayacağını düşünerek yayınlamadığımız ve hiçbir zaman yayınlamayacağımız, göz önünde olan ya da halktan başvurulardan gelen bölümlerimiz var. Ama o dengeyi hep gözetmeyi çok önemli buluyorum. “Katarsis” ya da “Paylaş Benimle”de -TV’deki program benim yüksek lisanstan beri hayalim- seansın kendi sınırları var, etik, gizlilikle ilgili. Bambaşka bir disiplinde, bunu anlatmaya hazır olan insanlarla bir program yapabilmeyi hep hayal ettim ki ses çıkabilsin diye. Ama ikisi iki ayrı uç dünyalar tabii ki yani bir psikolog tarafından yapılan bir programla bir psikoterapistin kendi rolüyle var olduğu bir seansın düzensel çok ciddi farklılıkları var.

Hocam, şeyi söyleyeceğim size, “Dünyada da var şiddet, sanki Türkiye’de varmış gibi konuştuk.” dedik ya beraber; ben buraya gelirken hakikaten hiç başka, ekstra bir, işte, parti, durum, koşul, kutup hiç gözetmedim. Burada toplanmış olmak, beraber olmak çok kıymetli bir şey; keşke daha kalabalık olsaydık gerçekten de. O yüzden de eleştirme amacım hiç yok. Dünyada ne olduğuyla ilgili bilgi sahibi olabiliyorum, bizim işte, daha psikolojinin istatistiksel taraflarıyla ilgili ama buradayım, Türkiye’deyiz ve buradaki dinamikleri konuşabilmek için Türkiye örneği üzerine odaklandım. Yani çok temelde şiddetin başka başka koşulları var başka ülkelerde ama bizdeki koşullarını konuşurken de bizim dünyamızdaki cinsiyet eşitsizliği üzerinden ya da kadına yüklenen anlam üzerinden konuşabiliyoruz, yoksa dünyada bizden daha yoğun ve fazla istatistiklerle kadına şiddetin yoğun olduğu ülkeler var ama hani, burayı konuşabilmek adına ve bir çözüm önerebilmek adına buranın üstünde daha fazla durduk aslında.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Başkanım, izninizle...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Ben onu eleştirmedim, “Belki de buraya odaklandığınız için...” diye özellikle vurguladım. Söylemek istediğim şey şuydu: Dünya da bu sorunla baş etmeye çalışıyor, hem Gülseren Hanım’ın hem sizin önerileriniz, uygulanıp da belli oranda başarı sağlanan veya sonuç alınan örnekler var mı? Bir durum, bir sorun farklı sebeplerden kaynaklanıyor olabilir ama psikiyatri de aynı sebeplere indirgediğini -burada Nevzat Tarhan Bey’i de dinledik çok farklı faktörlerden falan bahsetti- bu yönüne acaba biraz eğilim gösterebilir misiniz, değinebilir misiniz? Sorum oydu.

PSİKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Tamam.

Şöyle: Aslında burayla ilgili bir taslak sunum hazırladım ama fazla yoracağını düşünerek de geri aldım, paylaşmak da isterim daha sonra...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Biz paylaştık. Milletvekili arkadaşlarımıza sunumunuzu dağıttık çok kıymetli bir şey.

PSİKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Sağ olun, tamam, çok sevindim. O sunuma ek olabilecek yerlerden bazı törpülediğim yerler var ama bu biraz önce bahsettiğim “Aile psikologlarımız olmalı” başlığının tam olarak bu içerikte değil ama gerçekten ciddi bir ağıla beraber benimsendiği ve uygulandığı ülkeler var ve bunun da şiddeti temelden önlemekle ilgili istatistiksel olarak belli başlı sonuçları var. Yani gidip Belçika’ya buna bakmadım ya da İsveç’te bunun gerçekten nasıl işlediğini temelde çok bilmiyorum ama bu sistemlerin yıllardır devam ettiğini ve gerçekten de şiddetin çok temelden engellenebilecek... “Ya, benim bir ruh sağlığı uzmanım var ve bu bana devletin verdiği bir hizmet ve ben bu hizmetle beraber dinlenebilirim, konuşabilirim, destek alabilirim, ilişkim düzenlenebilir.” gibi bir modeli yaratabilmemiz... Bu alanda sosyal hizmet uzmanlarının çalışmaları çok kıymetli elbet ama buna gerçekten psikologların da eşlik edebildiği, bunun öncesinde tabii, psikologların bir meslek yasası üzerine konuşabildiğimiz, bunun bağlantısında bunu yapabildiğimiz bir düzen olmalı bence. E, bununla ilgili de gerçekten modeller oluşturmaya çalışıyoruz. Kendi içimizde de var, Oyun Terapileri Derneğimizde de var; paylaşmak isterim. Hani çok dallanıp budaklanmamak için geçiyorum ama evet, aile psikologluğunun çok işlevsel olduğu modeller var ve biz daha ideal bir modeli bile oluşturabiliriz bence şu anki sağduyuyla beraber.

“Okullarda çocuklar için, ergenler için ne yapılmalı?” sorusuna... Hocam, sizin için de tekrar söyleyeyim o kısmını: Eğitimde temel görevlerde, bence özellikle ergenliğe geçiş döneminde... Çünkü aslında tam anlamıyla idin, dürtülerin daha fazla devrede olduğu bir döneme giriyoruz kız çocuklarında da, erkek çocuklarında da. O yüzden de çok temel eğitim başlıkları şunlar olmalı, altları çok doldurulabilir: Toplumsal cinsiyet eşitliği, öfke ve stres yönetimi, çatışma ve problem çözme, empati geliştirme, akran ilişkileri geliştirme ve akran ara buluculuğu, öz disiplin, öz güven ve özellikle şiddete eğilimli olabilecek çocuklarda davranışın sorumluluğunu almayla ilgili. Bunların altı çok doldurulabilir ama bunlar çok temel eğitim olarak aslında belki gerçekten psikoloji ve öncesi derslerin müfredatlarına girebilir, aynı zamanda da rehberliğin genel düzeneği içerisinde de yer alabilmeli bence. Yani sadece problem yaşamış çocuklar arasında değil, o ailelerde o şiddet eğilimleriyle büyümüş çocukların okulda biz bir ikinci şansını konuşuyor olabiliriz bu bağlamda. O yüzden de bu önemli başlıkların üzerinde durulması gerektiğini düşünüyorum.

Ergenlikle ilgili bir şey söyleyeyim: Aslında bazen birçok psikopatolojiden izler gördüğümüz ama bir ergene nörolojik bir problem olmadığı sürece bir tanıyı koymadığımız, ancak eğilimden bahsedebildiğimiz, hayatla ilgili de öfkenin, kaygının, bazen depresif belirtilerinin, bazen kişilik bozukluğu eğilimlerinin var olduğu ve bütün bunların da olmasının sağlıklı olduğu bir dönemden bahsediyoruz aslında. Yani, ergenlik döneminde eğer kimlikte bir dağılma gerçekleşmiyorsa, eğer bir

anne-babası danışmanlık seansına geldiklerinde “Benim oğlum çok beyefendi, kızım çok hanımefendi, çok yetişkin gibi, nasıl olgun, maşallah.” diyorsa ben içimden “Eyyvah!” derim. Çünkü ergenlikte gerçekleşmesi gereken, hiçbir uca kaymamış olan bir durum ortaya çıkmıyorsa... Bizim sokaklarımızda çok var, 20’den, 30’dan sonra sokaklarda dolaşan, yaşanmamış ergenlikler. Yani bu dönem kendi gelişim özellikleri gereği aileyle krizlerin çıktığı, mesafelerin konulduğu, aynı dilin konuşulmadığı, iletişim kurmak için çaba harcanan bir dönemdir zaten ve gereklidir. Aile ne yapmalı? Bu süreçte çocukluğun iç içe geçmeliğinden koptuğunu kabul etmeli ve bunu o kopuşla beraber öfkeye dönüştürüp eğer bir uçuşuma dönüştürürse ergeni yaşamsal olarak, psikolojik olarak kaybeder aile. Yeni iletişim yollarını bulmalı ve bir ergenlik döneminden sonra ergen değiştiği gibi aile de eskisi gibi olamaz; ergen aileyi de dönüştürür. Yeni diller bulunması gerekiyor buralarda. Ve tabii ki aile içerisinde diyalog kuracak figürlerin olmaya devam etmesi de gerekiyor, ergenin o dilini sağlayarak ve yaşayarak da.

Pandemi dönemi ve çocuklarla ilgili de engellenmiş duygular çok fazla var. Alan aidiyetleri koptu gitti; annenin kendine ait dış alanları, çocuğun alanları. O yüzden de engellenmiş öfkenin de, yaşamla ilgili sıkıştırılmış başka hislerin de çok var olduğunu biliyoruz. Bir sürece ihtiyacımız var. Bu sürecin içerisinde çocuklar yeniden sporla ilgili, sanatla ilgili, akademik dünyayla ilgili, arkadaş ilişkileriyle yeni dünyalarını bulup enerjilerini bir yerlere yönlendirene kadar “Pandemi bitti, bu çocuk niye hâlâ böyle?” diyeceğimiz günleri yaşayacağız çünkü bu bir süreç olarak geçecek aslında. Çocuklar da bu arada sosyal çevreden de öğrenirler; argoyu da öğrenirler, küfrü de öğrenirler, sesleri de yükselir çünkü bu dünyanın içinde yaşıyorlar. Ama çok temelde; annesinde, babasında, anne-babasının ilişkisinde vicdan gelişimini öğrenen bir çocuk bu öğrendiği şeyleri bir sosyal maske gibi kullanır. O, vicdani uçlara kaymaz çünkü temel çok önemlidir oralarda. Yani şiddete maruz kalmış olan 2 kadından -o örnekten gideyim- bir tanesi çok sevilerek, değer görerek, desteklenerek, güven verilerek büyüdüyse o kişinin o şiddetle baş etme mekanizması daha kuvvetli olacaktır; diğerinin ezbere bildiği şiddet tekrar yaşandıysa, o kişi zaten o döngünün içerisine girecektir tekrar. Çocuklar için de öyle düşünün; yanlış yapabilirler, hata yapabilirler, ailenin desteklemediği şeyler yapabilirler ama temel iyiye buralardan dönebilmek ya da topluma uyum sağladıkları yerden özlerine dönebilmek daha kolay olacaktır çok temelde.

Evet, son soru... Ben, her zaman çok sakın biri değilim, hele ki şimdi, süre arttıkça sesimin de yükseldiğini görüyorsunuz daracak zamanda. Benim eşim de psikolog, biz yirmi yıldır beraberiz, üniversite arkadaşları olarak. Çok da güzel kavga ediyoruz, yeri geldiğinde çok da güzel gerçekten de mesafeler koyuyoruz, tekrar başlıyoruz. Gerçek hayat zaten öfkesizlik, sakinlik değil. O da var, bu da var hayatın içerisinde ama, evet, insan kendiyle ilgili bu kadar yıl çalışınca... Bir de biz yıllarca kendi terapimizden geçiyoruz çünkü bu mesleği yapabilmek için kendini parantez içine alabilmek lazım, onu sağlayabilmek için de yine öfke var, yine uçlar var, yine yer yer tabii ki hayat içerisinde baş edemediğimiz dertler çıkıyor ama o temel farkındalıkta onlarla beraber daha fazla dönüşebiliyor insan. O yüzden, her zaman sakın biri değilim ama bir baş etme mekanizması geliyor hayat içinde.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

PSIKOLOG GÖKHAN ÇINAR – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kıymetli hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Bir tane bilgiyi paylaşmak istiyorum, 6284 sayılı Yasa’nın, tedbir mahkemeleri, 2020 yılındaki rakamları vereceğim: 81 il ve 494 ilçe adliyesinde 805 hâkim tarafından tedbir mahkemeleri kurulmuş ve devam ediyor, Hâkimler Savcılar Kurulu kararıyla. Her hâkim değil, sadece belirli hâkimler bu tedbirleri değerlendiriyor; çok önemli.

Rezan Bey'in söylemiş olduğu, ceza alanındaki mahkemelerle ilgili bence çok farklılıklarımız yoktu, ki olsa da farklılıklarımız bizim zenginliğimiz, bundan çok büyük memnuniyet duyarız. Hiçbir sorun yaşanmadan, çok farklı, hiç tasvip etmeyeceğimiz fikirleri de bu Komisyonunda dinledik. Demokratik bir zemini tesis etmek bizim Meclis olarak görevimiz ama Rezan Epözdemir'in, kıymetli hukukçumuzun, Hocamızın birçok tespitlerine katıldığımı belirtmek isterim. Farklılıklarımız tabii ki olacak ama sizden aldığımız, bizim için önemli çözüm önerilerini raporlarımız içerisine de derceceğiz. Bu vesileyle çok teşekkür ediyorum.

Gökhan Hocam, sunumunuz için çok teşekkür ediyorum ve özellikle televizyon programlarında kamuoyunun göz önünde olan bireyleri olarak hassasiyetinizi biliyor ve bu vesileyle de teşekkür ediyoruz. Bundan sonraki programlarda, özellikle kadına yönelik şiddetle ilgili süreçlerde daha farkında olarak... Türkiye Büyük Millet Meclisine ilk kez sizi davet ettik ve bence bir farkındalık yarattık diye düşünüyorum, kamuoyunun önündeki bilinen kişiler olarak.

Benim hem sizden hem Gülseren Hocamdan bir istirhamım var, özellikle başarılı kadın profilleri bizim için çok kıymetli. Dizilerdeki kadın profillerine baktığımızda, ki raporlarımızın içerisinde daha önce Mecliste medya ve kadına yönelik şiddet çalışmaları yapılmış alt komisyon çalışmalarımız var; orada da dizilerde kadın profillerinin çok düşük profilli, çalışmayan, mağdur, muhtaç kadın profilleri olduğu ama başarılı kadınların, temsilde adaletin tesis edildiği senaryoların bizim elimizi çok daha güçlendireceğini, kadın lehine bu konuda... Siz dizilerinizdeki etkinlik analizini yaptığınızda, anketlere başvurduğunuzda vatandaşın çok etkilendiğini görüyorsunuz ya, işte orada, Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki kadına yönelik pozitif ayrımcılığı senaryolarınızda da kullanıp, programlarınızda da kullanıp nasıl zırhı delinmiş askerleri, travma yaşamış insanları siz programlara davet edip onları dinliyorsunuz, zırhı deldirmemiş kadınların da orada güçlü bir şekilde olması, dizilerde olması bence çok önemli ve çok kıymetli diye düşünüyorum.

Bu vesileyle, bugünkü sizlere özel davetimizin en önemli vesilesi topluma mal olmuş insanlar olarak kadına yönelik şiddette hem hukuki hem psikolojik olarak vereceğiniz destekler bizim için çok kıymetli. Bizleri kırmadığınız için, zaman ayırdığınız için, Komisyonumuzu, Meclisimizi teşrif ettiğiniz için ben kalbî teşekkürlerimi iletiyorum bütün Komisyon adına. Bütün milletvekillerime, uzman arkadaşlarıma ve basın mensubu arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Komisyon toplantımızı yarın devam ettiriyoruz, iyi akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 17.52

